108STE JAARGANG — NO.: 10 ZATERDAG 12 JANUARI 1991

AMIGOE

VANDAAG

* 'Antillen niet toe aan onafhankelijkheid' p.2
* Schade door Isla-brand 2 miljoen dollar p.3
* Acht jaar geëist tegen ex-politicus p.5
* De wijze les van Cas Abao p.8
* Mogelijk ook crisisteam op Bonaire' p.9

EDMUNDO CARDENAS
...meevaller...

Prèkè

Stanley: FOL verwachting klopt ons hart...

Moskou: 'Discipline nodig in moeilijke tijden'

Litouwse regering vreest coup na acties Rode Leger

BRUSSEL/VILNIUS - Met geweld hebben Sovjettroepen vrijdag het pershuis en het ministerie van defensie in de Litouwse hoofdstad Vilnius bezet. Bij de militaire actie werden pantservoertuigen en machinegeweren ingezet. Zeker vier mensen raakten gewond, twee van hen door kogels, volgens bronnen in Vilnius. De Litouwse regering vreest dat er een coup tegen haar zal worden gepleegd door tegenstanders van de onafhankelijkheid van de Baltische staat.

Moskou-aanhangers stelden vrijdag een ultimatum aan de Litouwse regering waarin zij herstel van de Sovjet-grondwet eisten en de oprichting van een "comité van nationale redding van Litouwen" aankondigden als daar niet aan zou worden voldaan. Later verklaarde de partijideoloog van de Moskougezinde Litouwse communistische partij, Juozas Jarmalavicius, tijuens een persconferentie dat het comité "de hele macht in de Baltische republiek zou overnemen".

De Litouwse regering vreesde gisteren dat vannacht een coup tegen haar zou worden gepleegd door het reddingscomité. Dit zei Aurelius Katkovicius, adviseur van de Litouwse parle...ntsvoorzitter, gisteravond ...een telefoongesprek met ...oolse televisie. Het parlement nam vrijdag een resolutie aan waarin op voorhand de oprichting van een andere Litouwse regering van "pro-sovjet marionetten""illegaal" werd verklaard.

Pantservoertuigen van het Sovjet-leger begonnen vrijdagochtend manoeuvres in de straten van de Litouwse hoofdstad uit te voeren, terwijl paratroepen het Litouwse ministerie van defensie innamen. Dit leek nog in samenhang met de bevelen om Litouwse deserteurs en dienstweigeraars op te pakken. Maar al snel bleek de opdracht van de sovjettroepen breder. De militairen bestormden ook het pershuis waar zich de redactiebureaus van de belangrijkste nationalistische dagbladen in Litouwen bevinden en vernielden een deel van de apparatuur. Aan het eind van de middag trokken de troepen zich terug in hun kazernes in het noorden van de stad.

PARLEMENTSGEBOUW
Duizenden demonstranten voor en tegen de onafhankelijkheid van de Baltische deelrepubliek verzamelden zich ondertussen in de Litouwse hoofdstad. Nationalisten kwamen al de voorgaande dagen bijeen voor het parlementsgebouw om te voorkomen dat het door para's of Moskou-aanhangers zou worden aangevallen. Een kordon politieagenten hield de nationalisten uit de buurt van pro-Moskou demonstranten die zich aan de andere zijde van het plein hadden verzameld.

Het Litouwse parlement wees vrijdagochtend de eis van Sovjet-president Michail Gorbatsjov van de hand om de grondwet en de wetgeving van de Sovjetunie in Litouwen volledig te herstellen. Zij legden daarmee de waarschuwing van Gorbatsjov dat hij Litouwen onder direct bestuur van Moskou zou plaatsen als de republiek geen einde maakt aan haar al negen maanden durende rebellie tegen het Kremlin, naast zich neer.

De volksvertegenwoordiging in Vilnius liet in een verklaring weten dat in de Baltische deelrepubliek alleen de Litouwse grondwet en wetgeving van kracht blijft. Het parlement stelde daarnaast Moskou voor onderhandelingen te beginnen die moeten leiden tot de onafhankelijkheid van de republiek.

OORLOG De Litouwse president Vytautas Landsbergis vergeleek de tactiek van Moskou met de Iraakse invasie van Kuwayt. Op de Franse televisie verklaarde hij : "Dit is eenzelfde oorlog als in de Golf". Hij deed een oproep aan de westerse landen om Gorbatsjov te vragen een einde te maken aan de interventie van Sovjet-troepen. "Waarom bellen de westerse regeringen niet via de hot line met Gorbatsjov", suggereerde Landsbergis. In een brief aan het Europees Parlement vraagt hij om actie "tegen het gevaar van nieuwe agressie".

Het Sovjet-ministerie van defensie gaf geen commentaar op de gebeurtenissen in Vilnius. Maar de woordvoerder van Buitenlandse Zaken, Vitali Tsjoerkin, zei dat Moskou vindt dat "de discipline gehandhaafd en de wet gehoorzaamd" dient te worden. "Hoe kunnen we anders het verschrikkelijk moeilijke en ingewikkelde Perestrojka-programma in ons land voortzetten?"

Het Sovjet-persbureau Tass meldde dat tot de bestorming van het pershuis in Vilnius was besloten om het gebouw "aan de rechtmatige eigenaar - het centraal comité van de Communistische Partij van de Sovjetunie - terug te geven". Litouwen had het pershuis genaast.

Tal van landen, waaronder Denemarken en Hongarije, reageerden verontrust op de gebeurtenissen in Litouwen en riepen Gorbatsjov op tot een vreedzame oplossing van het conflict. Paus Johannes Paulus II deed een beroep op de Litouwers om geduld te oefenen in hun verlangen naar onafhankelijkheid. In een telegram aan de Litouwse kardinaal Vincentas Sladkevicius pleit hij voor een dialoog.

De Europese Gemeenschap en de NAVO riepen beide Moskou op geweld te voorkomen in de naar onafhankelijkheid strevende Baltische republieken. "De gemeenschap en haar lidstaten zijn diep bezorgd over de situatie in de Baltische republieken", zo liet de EG in een verklaring weten die vrijdag werd uitgegeven nadat de Sovjet-troepen de gebouwen in de Litouwse hoofdstad Vilnius hadden bestormd.

PROTESTEN
De secretaris-generaal van de NAVO, Manfred Worner, riep Moskou in een verklaring op af te zien van intimidatie. De NAVO dringt er voorts bij alle betrokken partijen op aan de uiterste terughoudendheid te betrachten.

De Sovjet-ambassadeur in Londen, Vladimir Ivanov, werd vrijdag op het ministerie van Buitenlandse Zaken ontboden om daar een krachtig protest aan te horen tegen het besluit van Moskou paracommando's in te zetten in Litouwen. De Britse premier John Major zei dat de inzet van para's een "stap terug" was.

De Amerikaanse president George Bush deed een beroep op zijn Sovjet-collega Gorbatsjov om het conflict met Litouwen vreedzaam op te lossen. Hij zei dat de situatie in de Baltische republiek even onderwerp van gesprek was geweest tijdens het telefonische contact dat hij met de Sovjet-leider had gehad over de Golfcrisis.

Polen zei bezorgd te zijn over de ontwikkelingen in het naburige Litouwen. In een verklaring liet het ministerie van Buitenlandse Zaken weten dat Warschau het Litouwse streven naar onafhankelijkheid steunt en oproept tot een vreedzame oplossing van het geschil tussen Moskou en Vilnius.

Vervolg op pag. 6

■ *PARIJS - Secretaris-generaal Javier Perez de Cuellar (l.) gisteravond op bezoek bij Koning Hussein in Amman. Perez bracht de nacht door in de Jordaanse hoofdstad, alvorens door te reizen naar Baghdad in een laatse poging de Golfcrisis te bezweren voordat op 15 januari het VN-ultimatum afloopt.*

MANILA - De politie van Manila heeft Florencio Montera, een van de topmannen van het communistische verzet in de Filipijnen, gearresteerd. Montera wordt beschuldigd van de moord op twee Amerikaanse militairen in 1990 en de ontvoering van een Japanse zaakgelastigde in 1986. Dat heeft de politie in een communique bekendgemaakt. Montera stond aan het hoofd van een commandogroep van het Nieuwe volksleger (NPA), de gewapende arm van de verboden Filipijnse communistische partij.

's Werelds laatste boodschapper van de vrede'

Perez de Cuellars hachelijke missie

GENèVE - De Europese Gemeenschap steunt het plan van secretaris-generaal Javier Perez de Cuellar van de Verenigde Naties om een neutrale troepenmacht te sturen naar Kuwayt als Irak zich heeft teruggetrokken. Dat heeft de Duitse minister van buitenlandse zaken, Hans-Dietrich Genscher, vrijdag in Genève gezegd.

Perez de Cuellar ontmoette vrijdag in Genève de EG-ministers van buitenlandse zaken alvorens naar Baghdad te vertrekken voor een laatste vredesmissie. De leden van de Europese Gemeenschap vinden het plan dat hij aan president Saddam Husayn wil voorleggen "een goed idee", aldus Genscher na afloop van de besprekingen.

Hij zei dat het aan de Veiligheidsraad van de VN is om zich te buigen over de samenstelling van deze neutrale troepenmacht. Eerder was al gesuggereerd dat hieraan geen landen zullen deelnemen die nu troepen naar de golfregio hebben gestuurd. "Het zou een Arabische macht kunnen zijn of op andere wijze samengesteld", aldus Genscher.

De Portugese minister Joao de Deus Pinheiro zei dat Perez de Cuellar voor Irak een plan van vijf punten heeft in ruil voor totale terugtrekking. Het voorstel van de secretaris-generaal voorziet in: de garantie dat Irak niet wordt aangevallen, een VN-macht voor toezicht op het vertrek van de Iraki's uit Kuwayt, een VN-vredesmacht die de controle over Kuwayt overneemt, een internationale conferentie over het Midden-Oosten, de garantie dat de internationale troepenmacht zich uit de Golfregio terugtrekt.

Perez de Cuellar zei na afloop dat hij de volledige steun geniet van de twaalf en dat hij een nuttige gedachtenwisseling heeft gehad met de ministers. Groot-Brittannië verklaarde dat de EG-ministers zich in grote lijnen kunnen vinden in de eerste vier punten van het plan.

CONFERENTIE
Minister Van den Broek verduidelijkte dat een conferentie over het Midden-Oosten pas sprake kan zijn als de Golfcrisis is opgelost. De EG blijft op haar standpunt staan dat er geen koppeling mag komen tussen de Golfcrisis en een conferentie over het Midden-Oosten. Van den Broek meent dat een VN-vredesmacht nuttig kan zijn als de Iraakse troepen Kuwayt eenmaal hebben ontruimd. De minister zei dat het misschien wenselijk is om twee vredesmachten te stationeren: een aan de grens tussen Irak en Kuwayt en een aan de Iraaks-Saudische grens.

In afwachting van de ontmoeting van Perez de Cuellar vandaag met Saddam Husayn zullen de twaalf zelf geen nieuwe stappen ondernemen. Eerder had de EG zich bereid verklaard de Iraakse minister van buitenlandse zaken Tareq Aziz te ontmoeten in Algiers of Tunis. Deze wees dit aanbod uiteindelijk toch af.

BOODSCHAPPER
"Hij is 's werelds laatste boodschapper van de vrede", zo omschreef minister Jacques Poos van Luxemburg, die nu voorzitter is van de EG, Perez de Cuellar. De secretaris-generaal, die gisteren via Amman naar Baghdad reisde, ontmoet Saddam drie dagen voordat het VN-ultimatum op 15 januari afloopt. Daarna mag er geweld worden gebruikt om Irak uit Kuwayt te verdrijven.

De Amerikaanse president George Bush zei in Washington dat hij per telefoon met Sovjet-leider Michail Gorbatsjov heeft gesproken en dat deze "enige ideeën" heeft. De president liet zich echter niet verder uit over Gorbatsjovs nieuwe voorstellen. Bush zei wel dat Moskou en Washington nog steeds eensgezind zijn in hun overtuiging dat Irak Kuwayt moet verlaten. "Wij proberen alles te doen in het zoeken naar een vreedzame oplossing", aldus Bush.

De Amerikaanse minister van Buitenlandse zaken, James Baker, waarschuwde Saddam dat "de uiterste grens op 15 januari om middernacht (Iraakse tijd = Antillen-tijd 17.00 uur) wordt gepasseerd". Baker zei dit tegen de Amerikaanse troepen in Saudi-Arabië in zijn felste toespraak sinds de Golfcrisis vorig jaar augustus begon. Baker zei tegen de militairen dat ze niet lang meer hoeven te wachten om in actie te komen.

'ONGELOVIGEN'
President Saddam Husayn hield terzelfdertijd in Baghdad eveneens een toespraak, hierin herhaalde hij nog eens dat er geen sprake kan zijn van terugtrekking uit Kuwayt. "Dit is een confrontatie tussen gelovigen en ongelovigen, tussen goed en kwaad", aldus Saddam die vervolgde dat de westerse troepen alleen "aardse genoegens" zoeken. "Al onze jongeren, onze studenten en onze boeren zijn gewapend en zullen de Jihad, heilige oorlog, vechten... De overwinning is nabij".

Baghdad sprak berichten in de Amerikaanse pers tegen dat Saddam "in principe" bereid zou zijn zich terug te trekken uit Kuwayt kort na het verstrijken van het ultimatum. "Wij spreken dergelijke berichten, die absoluut onwaar zijn, categorisch tegen", aldus radio Baghdad.

Een hoge regeringsfunctionaris zei dat eventuele verdere besprekingen over de crisis alleen kunnen plaatsvinden op basis van internationale erkenning dat Kuwayt deel is van Irak.

Iran, dat tot 1988 acht jaar oorlog met Irak heeft gevoerd, zei te verwachten dat Baghdad zich op het laatste moment gedeeltelijk zal terugtrekken. "Tot 15 januari zal er niets belangrijks plaatsvinden", aldus de Iraanse onderminister van Buitenlandse Zaken, Mahmoud Vaezi, die op bezoek is in Brussel. "Als gevolg van een misrekening is Irak de crisis begonnen en met nog een misrekening komt oorlog met de dag dichterbij. Als er toch enige veranderingen zijn...., dan is het waarschijnlijk dat Irak zich gedeeltelijk terugtrekt uit Kuwayt", aldus Vaezi. Hij wees erop dat hiermee het probleem nog niet is opgelost, maar dat zo een oorlog kan worden afgewend.

Toeteren voor vrede

■ *WASHINGTON - 'Toeter om de troepen naar huis te brengen'. Met deze en andere leuzen gewapend blokkeren demonstranten Pennsylvania Avenue tegenover het Witte Huis om daarmee te protesteren tegen de Amerikaanse politiek inzake de Perzische Golf. De politie zou na korte tijd een eind aan de blokkade maken en daarbij verschillende demonstranten aanhouden.*

Het Franse lucht- en ruimtevaartconcern AEROSPATIALE heeft vorig jaar ondanks het wegvallen van een grote klant als Irak zijn omzet weten te vergroten met 300 miljoen frank tot 32 miljard frank (ruim f 10 miljard). Voor volgend jaar houdt het concern rekening met een omzet van veertig miljard frank (f 13 miljard).

Dollar maar tikje hoger

AMSTERDAM - De dollarkoers is vrijdag op de Amsterdamse wisselmarkt bescheiden hoger gesloten. De "greenback" verliet de handel op f 1,7300 tegenover een slot van f 1,7250 op donderdag.

De markt was nerveus door de onzekerheid over het slagen van de missie van Perez de Cuellar. Ook de gewelddadige bezetting van verschillende gebouwen in Litouwen door Sovjet-troepen stuwde de koers van de dollar omhoog. Bij de opening van de markt noteerde de dollar nog een stand van f 1,7240 om later op de dag het hoogste punt van f 1,7320 te bereiken. De publikatie van de lagere Amerikaanse producentprijzen had weinig invloed op de markt. "De Golf domineert de handel", aldus een handelaar. "Niemand heeft veel aandacht geschonken aan de indexcijfers."

Laatste diplomaten ontvluchten Baghdad

BAGHDAD - De laatste vijf Amerikaanse diplomaten in Irak zijn vanmorgen vanaf het vliegveld van Baghdad vertrokken naar Frankfurt. De Amerikaanse ambassade heeft hiervoor een Boeing-727 van Iraqi Airways gecharterd.

Volgens de ambassade reizen 27 diplomaten van acht andere landen, waaronder vijf Nederlandse diplomaten, met de vlucht mee. Verder zijn er 11 niet-diplomaten aan boord, onder wie zeven Amerikanen. Het toestel vertrok om 10:30 uur (ned. tijd) uit Baghdad en moet tegen 15:00 uur in Frankfurt aankomen.

Er dienden zich meer diplomaten dan verwacht aan om Irak te verlaten. "We zijn allemaal bang dat we vast komen te zitten in Baghdad", aldus een diplomaat. "We zijn niet vergeten dat de Iraakse regering ons in augustus had verboden te vertrekken". Slechts vijf landen hebben nu nog vertegenwoordigers in Baghdad: Frankrijk als enige EG-lidstaat, Japan, Turkije, Joegoslavië en de Sovjetunie.

Volgens een Amerikaanse functionaris verblijft er nog een honderdtal Amerikanen in Irak, voor het merendeel mensen met de dubbele nationaliteit die ervoor gekozen hebben te blijven. "Geen enkele Amerikaan is achtergebleven, degenen die hier blijven hebben daarvoor gekozen", aldus de Amerikaanse zaakgelastigde Joe Wilson.

Nieuw parlement Berlijn bijeen

BERLIJN - Berlijn heeft na meer dan veertig jaar weer een parlement voor de verenigde stad. De op 2 december gekozen 241 afgevaardigden kwamen vrijdag in de Nikolaj-kerk bijeen voor de constituerende zitting.

Met de verkiezingen kwam een einde aan de zittingsperioden van het Westberlijnse huis van afgevaardigden en de in mei 1990 gekozen Oostberlijnse vergadering van stads-afgevaardigden. De zittingen van het Berlijnse parlement worden in de toekomst gehouden in een gebouw dat tot nu toe in gebruik was bij de Westberlijnse gemeenteraad.

In het nieuwe parlement van de deelstaat Berlijn, dat voor vijf jaar is gekozen, zijn de christendemocraten met 101 afgevaardigden vertegenwoordigd, de sociaaldemocraten met 76, de opvolger van de vroegere communistische eenheidspartij SED, de PDS, met 23, en de liberale FDP met 18. De fractie van Bundnis 90/Grünen telt 19 zetels en er zijn vier partijlozen.

De nieuwe volksvertegenwoordiging van Berlijn zal naar verwachting een nieuwe grondwet goedkeuren voor de stadsstaat.

CARLOS RÖMER KRIJGT ONDERSCHEIDING

Gastspreker Batten: "Niet de zweep, maar het hart"

Asina-leden investeren in 1990 twintig miljoen

WILLEMSTAD — De bij de Antilliaanse industriëlen vereniging Asina aangesloten leden hebben vorig jaar gezamenlijk in totaal 20 miljoen gulden in hun bedrijven geïnvesteerd. Veertien van die bedrijven trok meer personeel aan (146 nieuwe banen), terwijl dertien hun firma uitbreidden. Eén lid stuurde twee werknemers naar huis.

Gunstige statistieken die gisteravond Asina-voorzitter Rodney Lucia voorlas ter gelegenheid van het nieuwjaars-diner van die organisatie in het ITC.

Gastspreker was de wereldberoemde management-consultant en auteur Joe Batten uit de VS. Hij zei dat leiders die het tegenwoordig voor het zeggen hebben de "zweep" maar beter kunnen opbergen en met "hart" hun "teamgenoten" (en niet "werknemers") moeten aanpakken. "Een firma is geen leger waar gedrild moet worden. Legers hebben altijd met oorlog te maken. Samenwerking juist helemaal niet", aldus de meest aangehaalde management-adviseur in de VS.

De Asina heeft gisteren ex-Curinde directeur, drs Carlos Römer, onderscheiden. Deze ex-ambtenaar is volgens de industriëlen een klassiek voorbeeld van hoe het kan èn moet. "Hij verleende uitstekende 'service' en was vooral erg 'civilized' (woordspeling op civil servant, RED.)", zei ceremonie-meester Orlando Cuales.

Lucia, die voor de 7e maal voorzitter is, zei op het druk bezochte diner dat de Asina gelooft dat kleine industrieën de ruggegraat moeten worden van de industrie op Curaçao. Hij zei dat de vereniging de nieuwe regels ten aanzien van marktbescherming (heffingen in plaats van importstop) nauwgezet in de gaten zullen houden en hoopt dat de overheid zich aan de gemaakte afspraken zal houden. Zo zal de overheid ondermeer de controle op naleving van de afspraken steeds op peil moeten houden. "Wij eisen als vereniging dat de overheid de afspraken respecteert", aldus de voorzitter. Een dergelijke boodschap verschijnt ook in het dit jaar opnieuw uitgebrachte 'Asina manifest' voor 1991.

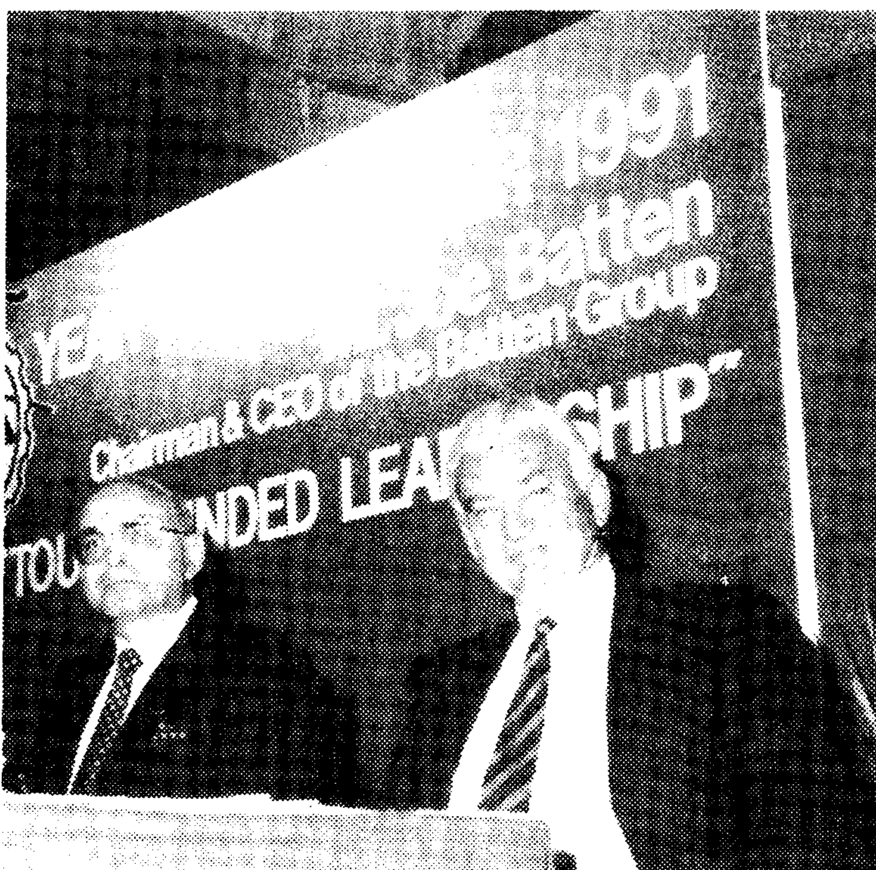
De Asina gelooft meer in innovatie dan renovatie, zei de voorzitter gisteravond voor een groot publiek. Daarin bevond zich ondermeer gouverneur Jaime Saleh en HIW-minister Chucho Smits. Lucia zei dat Asina-leden geloven in export gerichte industrieën en samenwerking "met de juiste partners". Curacao heeft, bepleiten de industriëlen, positieve mensen en "strong leadership" nodig op alle gebieden. Leiders met vooruitziende blikken, voegde hij daaraan toe.

De perspectieven voor dit jaar zijn mede door de ontwikkelingen in de Golf nogal duister, volgens de Asina. Er is oorlogsdreiging, de recessie in de VS wordt evident, de inflatie ook en op Curacao zijn nog steeds turbulente tijden gaande mede door de steeds afbrokkelende waarden en normen.

Joe Batten, een 'hall of fame' spreker in de VS en adviseur van de grootste firmas in dat land en Japan, hield een pleidooi voor een nieuwe aanpak bij het leiden van bedrijven. Nieuw is dat concept in feite niet, want hij schreef daarover in 1963 het boek "Tough minded leadership'. Dat boek ondergaat nu de 41-ste druk en werd in 21 talen vertaald. Batten wordt in Japan de 'Confucius van het Westen' genoemd gezien zijn vooruitstrevende maar pragmatische ideeën.

Het concept lijkt eenvoudig: Laat medewerkers in hun waarde, laat hen meedenken en meepraten, luister en leg niet op. Op die manier zal de inbreng van het hele "team" groter zijn dan bij stringent en dictatoriaal beleid. Hij vergeleek dit met graniet en leer. Een blok graniet breekt in honderd stukken als je er met een hamer op ramt, een stuk leer niet: leer is flexibel en plooibaar.

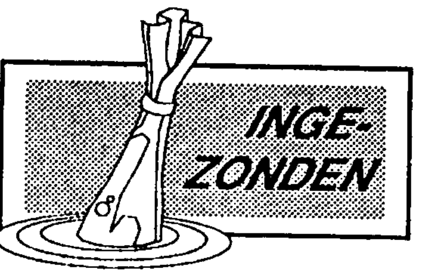
Zo moeten ook directeuren en andere leiders omgaan met hun mensen. Ondergeschikte is trouwens een krachtterm volgens de spreker. "Hard guys have had it," zei Batten, die steeds namen liet vallen van zijn beroemde vrienden en collegas. "Tough is not hard." Hard zijn kan iedereen: dat is geen speciale gave, maar juist een teken van onmacht. Krachtig maar menselijk optreden kan heel goed samengaan luidde de bottom line van zijn betoog. "Niet duwen maar mensen vragen je te volgen, geen dialoog voeren (volgens Batten is een dialoog gelijk aan 2 monologen) maar communiceren, positief luisteren in plaats van negatief luisteren, waarbij je luistert maar niet hoort: 'tough and tender' moet voor alle leiders de lijfspreuk worden, aldus Batten, die naar eigen zeggen helemaal weg is van Curaçao, dat hij voor het eerst bezoekt. Hij sprak al met zijn vrouw af hier een vakantie te zullen doorbrengen. "De mogelijkheden voor dit eiland zijn legio, dat zal iedereen merken." Ook voor de Asina als organisatie had hij lof: deze mensen werken erg goed, volgens Batten, die een George Bush en Ronald Reagen aanhanger blijkt: "Dat zijn goede leiders en dat zal de geschiedenis leren."

■... *de Asina-gastspreker voor 1991, Joe Batten (rechts) zat gisteravond naast gouverneur Jaime Saleh.*

Onderzoek Leidse artsen naar moedervlekken op Curaçao

UTRECHT/WILLEMSTAD — Drie medewerkers van het academisch ziekenhuis Leiden vertrekken deze maand naar Curacao om daar de bevolking te onderzoeken op moedervlekken. De drie arts-assistenten in opleiding, M. Crijns, staflid dr. W. Bergman en prof.dr. B. Vermeer, willen bekijken of onregelmatige moedervlekken door het overvloedige zonlicht op het eiland daar vaker voorkomen dan in het koude Nederland. Dat staat vrijdag in het blad Cicero van het ziekenhuis. Ook gaan ze onderzoeken of mensen met een lichte huid meer van die moedervlekken hebben dan mensen met een donkere huid. Dat vermoeden bestaat maar er is nog nooit onderzoek naar gedaan, aldus de drie. Dergelijke moedervlekken kunnen kwaadaardig worden en melanoom (een vorm van huidkanker) veroorzaken. Ieder mens heeft gemiddeld 25 moedervlekken. Die ontstaan tussen het derde en twintigste levensjaar, vooral op aan zonlicht blootgestelde huid. Een moedervlek bestaat uit een opeenhoping van pigmentvormende cellen. Op het zonnige eiland zullen vijfhonderd schoolkinderen en vijfhonderd volwassenen worden onderzocht.

Harmonie

'GEWOON naast elkaar'. Geen eenvoudige tekst heden ten dage. Maar naast alle negatieve berichten het vermelden waard!

Zondag 23 december werd het bewezen in de Capucijnen kerk te Tilburg. Een volledig volle kerk genoot van een kerstconcert, gezongen door het St Anna koor en grupo Antiyano. Muzikale begeleiding was de PTT Harmonie uit Tilburg. Mevrouw Sonia van Sprang-de Castro had de algehele begeleiding. De toehoorders Antillianen en Nederlanders lieten zien hoe in een wereld vol verwarring, de muziek in het teken van Kerstmis mensen samen kan brengen.

ANS VAN GORP, Tilburg,. dankbare toehoorster.

AGENDA CURAÇAO

ARTSEN

NACHTDIENST ARTSEN
Patiënten van de artsen van Bandabao (3e district) kunnen in spoedgevallen telefoon 641658 bellen en dan het antwoordapparaat afluisteren. De patiënten van de andere medische districten kunnen voor spoedgevallen de artsenpraktijk van hun eigen huisarts bellen; het antwoordapparaat zal dan mededelen wie de dienstdoende arts is.

KINDERARTS
(particuliere patiënten)
voor de dienstdoende arts belt U tel.: 624900/625100.

WIJKVERPLEGING

WIT GELE KRUIS
voor wijkverpleging 'Prinses Margriet': consultatiebureaus te Sta Maria: tel.: 82344, 82412 en 82947; Montagne Abao: tel.: 673711 en Kaya Fensu (Koraal Specht): tel.: 618577; hoofdkantoor te Sta Maria 17, kantooruren van 07.00-12.30/13.00-17.00 uur. Na 17.00 uur bereikbaar: zuster Alberto, tel.: 74949.

NEUTRALE WIJKVERPLEGING
kantoor Gosieweg 15, tel.: 44231/44232; geopend van 07.00-17.00 uur; de wacht heeft broeder Copra, tel.: 676368, pageboy 027-053 b.g.g. 43838.
kantoor Bandabao, Groot Sta Martha 141, tel.: 642555; geopend van 14.00-17.00 uur; de wacht heeft broeder Copra, tel.: 676368.

KRAAMKLINIEK RIO CANARIO
Schottegatweg Noord 43, tel.: 44510, 691343, 691683 en 691838; voor informatie over prenatale zorg en zorg gedurende en na de bevalling.

Consultatiebureau zuigelingen: iedere donderdagmiddag van 13.30-16.00 uur.
Consultatiebureau peuters: iedere dinsdagmiddag van 12.30-14.45 uur.

STICHTING WIJKVERPLEGING BANDABAO
Fontein 35, tel.: 648077; open van maandag t/m vrijdag van 07.00-17.00 uur; na 17.00 uur bereikbaar: zuster Sebelon, tel.: 641013 b.g.g. 601760.

STICHTING VAN HET WITE GELE KRUIS VOOR GEZINSVERZORGING 'KWIDO PA FAMIA'
Sta Maria 17, tel.: 680222; spreekuren maandag, woensdag en vrijdag van 08.00-10.00 uur; dinsdag en donderdag van 14.00-16.00 uur.

APOTHEKEN

WEEKEINDEDIENST

Zat.: Otrobanda
Muizenberg, Muizenberg z/n, tel.: 44390/44391.

Punda
Popular, Hoek Madurostraat/Columbusstraat, tel.: 611269/612376.

Zon.: Otrobanda
Paradeis, Rooseveltweg 46B, tel.: 89676/89808.

Punda
Wilhelmina, Hendrikplein 13, tel.: 612380/613078.

DIVERSEN

HEEFT U hulp nodig bel SOS-lijn 127.

VERLOF BEGRAFENIS
12 jan.: R.A. de Windt, Uteweg 53.
13 jan.: S. Jennie-Kleinmoedig, Angolaweg 76.

****

LUCHTPOSTSLUITING
(Postkantoor Groot Kwartier)
Nederland: voor gewone stukken: maandag, dinsdag, donderdag en vrijdag om 11.30 uur; woensdag om 10.15 uur. Voor aangetekende stukken één uur van tevoren.
Suriname: voor gewone stukken: dinsdag en vrijdag om 17.30 uur en zaterdag om 10.45 en 17.00 uur.
De Verenigde Staten en Europa **(op zaterdag)**: voor aangetekende en gewone poststukken om 14.45 en 15.45 uur.
Het zegelloket is **op zaterdag** van 07.00-15.00 uur open.

THORAX CENTRUM
(Jan Noorduynweg naast UNA, tel.: 85544): openingstijden van maandag t/m vrijdag van 08.00-17.00 uur; op zon- en feestdagen alsmede op werkdagen na 17.00 uur voor spoedgevallen tel.: 85917.

MAANDAG

TOERISTENSCHIP
08.30-18.00 uur 'Carla Costa' - SJU.

****

GENEESK. DIENST

STADS- EN 2DE DISTRICT OO[ST]
12 januari 1991 vanaf 08.00 uur [tot] ... januari 1991 om 07.00 uur
Dokter Braam, Sentro Marie Po[...] tel.: 615265; spreekuren: 11.00-12.00/[...] 18.00 uur; spoedgevallen: tel.: 78725[...] 89266/89337.
(dit geldt voor patiënten van de vol[gende] artsen: Wilsoe, Da Costa Gomez, [...] Tseng, Nassy, Tseng, Winklaar, [...]man, Doran en Guerrero-Bakmeyer)

STADS- EN 2DE DISTRICT WE[ST]
11 januari 1991 vanaf 17.00 uur [tot] ... januari 1991 om 07.00 uur:
Dokter Elhage, Seru Fortuna, tel.: [...] spreekuren: 11.00-12.00/17.00-18.00 [...] spoedgevallen: tel.: 371661 b.g.g. [...] 89337.
(dit geldt voor patiënten van de vol[gende] artsen: Swart, Goilo-Henry, Roose, [...]man-Bonder, Gerstenbluth, Dav[...] Elhage, Pablo, Heerenveen, Nivill[...] Rosales-Concession)

DERDE DISTRICT BANDABAO
11 januari 1991 vanaf 17.00 uur [tot] ... januari 1991 om 07.00 uur.
Dokter Schellens, Barber, tel.: 64[...] spreekuren: 10.00-11.00/17.00-18.00 [...] spoedgevallen: tel.: 641784 b.g.g. [...] 89337.
(dit geldt voor patiënten van de vol[gende] artsen: Schellens, Sommer, Luca[...] Spong en Tweed).

■ **Patiënten van hier niet geno[emde] artsen wordt aangeraden in spoedge[val]len de eigen arts te bellen en te info[rme]ren wie voor deze de dienst waarne[emt]. Het verdient te allen tijde aanbev[eling] een huisarts te kiezen die in avond[en en] weekeinden bereikbaarheid gere[geld] heeft. Vraag er naar bij uw eerstvol[gend] bezoek!**

DEN HAAG - De Nede[r]landse hulporganisa[tie] Artsen zonder Grenz[en] (AZG) stuurt zondag tw[ee] medewerkers naar Jo[r]danië. De vertegenwoo[r]digers gaan daar e[en] hulpactie voorbereide[n] om vluchtelingen uit Ira[k] op te vangen en van med[i]sche verzorging te voor[]zien als de Golfcrisis esca[]leert.

HIRSCH BALLIN IS "STIMULATOR"

Weekblad Intermediair:

Antillen en Aruba nog niet toe aan onafhankelijkheid

= door Victor Hafkamp =

AMSTERDAM/WILLEMSTAD — De Nederlandse Antillen en Aruba zijn nog niet toe aan de onafhankelijkheid. Ze willen die onafhankelijkheid zelfs niet en ook Nederland dringt er niet meer op aan. Deze inmiddels onbetwiste feiten worden ook weer eens benadrukt door het weekblad 'Intermediair' dat een drie pagina's lang artikel aan de eilanden wijdt onder de kop 'Hoeder zonder gêne'. Het blad stelt dat de Nederlandse overheid lange tijd ten opzichte van de eilanden een beleid voerde dat was gericht op een snelle onafhankelijkheid. Nu realiseert Den Haag zich terdege dat de eilanden niet zonder een strakke leiding kunnen. En die mening wordt in Willemstad en Oranjestad gedeeld, is de constatering van het blad.

Als stimulator van het nieuwe denken over de Antillen en Aruba noemt het blad minister mr Ernst Hirsch Ballin van Koninkrijkszaken. 'Wat hem betreft zal Nederland niet alleen op de Antillen en Aruba blijven, maar hij is ook bereid om, als de eilanden bij Nederland willen blijven — en dat blijkt uit alles — de Nederlandse aanwezigheid in de West nieuw leven in te blazen', aldus Intermediair.

Het blad citeert drs L. Bredero die in de jaren zestig namens de minister van Koninkrijkszaken een oogje hield op de besteding van de ontwikkelingsgelden. 'Bredero bleef in Curaçao hangen, waar hij zich heeft ontpopt als luidruchtig criticus van de Nederlandse houding tegenover de eilanden die zich volgens hem in het verleden vooral heeft gekenmerkt door extreme nonchalance'. Hij zegt over Hirsch Ballin: 'Het lijkt er op dat we eindelijk een tandarts hebben die bereid is rotte kiezen te trekken... De Koning was al begonnen de controle op de besteding van de ontwikkelingsgelden te verscherpen, maar de nieuwe minister is nog doortastender. Die stuurt gewoon marechaussees en belastingambtenaren naar Sint Maarten om de drugshandel en de chaos bij de belastinginning te lijf te gaan. Hij heeft een paar ontwikkelingsprojecten, waarvan de noodzaak niet direct duidelijk was, simpelweg afgewezen. En toen hij hier laatst op bezoek was, vertrok hij zonder achterlating van het traditionele sinterklaaslijstje van zijn voorgangers'.

GREEP

Volgens 'Intermediair' is het een feit dat in elk geval de laatste paar jaar — en met name sinds minister Hirsch Ballin de portefeuille Koninkrijkszaken heeft — de Nederlandse greep op de eilanden in de Caraïbische Zee is toegenomen. 'Op de eilanden bestaat wel waardering voor deze bewindsman die zich gedraagt als een strenge, maar rechtvaardige voogd en die zegt wat hij vindt zonder angst voor het verwijt van paternalisme dat hier zo snel wordt geuit. Bevoogding betekent immers ook aandacht en die heeft men hier vooral in de afgelopen jaren tachtig node gemist', constateert het blad.

'Intermediair' ziet dat ook het Nederlandse particuliere bedrijfsleven zich weer actiever met de West begint te bemoeien. Genoemd worden de deelname van de KLM in de ALM en die van de PTT in een paar eilandelijke telecommunicatie bedrijven. 'Nu de Nederlandse Cariben niet langer op weg zijn naar politieke onafhankelijkheid en Nederland zijn wol van hoeder weer zonder gêne op zich neemt, is dit soort investeringen weer aantrekkelijk geworden'.

OBNA

Als een voorbeeld van het nieuwe Nederlandse denken over de Antillen noemt het blad de uitbreiding van de steun aan de Ontwikkelingsbank voor de Nederlandse Antillen, de OBNA. 'Toen de OBNA een paar jaar geleden in financiële problemen raakte vanwege koersverliezen op een lening van de Europese Gemeenschap, besloot Nederland simpelweg de bank onder curatele te stellen. Het ministerie ging deelnemen in het aandelenkapitaal van de OBNA en preste de bank tot de invoering van een nieuwe bestuursstructuur met een commissie van toezicht met daarin ook de president-directeur van de (Nederlandse) Nationale Investeringsbank, prof Jonkhart.

Het gevolg is dat alle belangrijke beslissingen nu alleen met instemming van Den Haag kunnen worden genomen', aldus 'Intermediair'. Dit soort doortastendheid die in vroeger dagen ongetwijfeld zou zijn gestuit op Antilliaanse bezwaren in de sfeer van 'koloniale bemoeizucht' komt steeds vaker voor, constateert het blad. Dat heeft te maken met het feit dat Nederland eindelijk heeft erkend dat de Nederlandse Caraiben tot in lengte van jaren bij het Koninkrijk zullen blijven en dat het moederland de enige factor is die de eilanden bindt.

Het blad begint zijn reportage overigens in mineur. Willemstad is er niet op vooruitgegaan, vindt de verslaggever. 'Drugsverkopers behoren hier inmiddels tot het vaste straatbeeld. Ik heb de eerste nog naar net afgewimpeld of de volgende dient zich alweer aan. Als hij geroutineerd langs me heen sist, zegt hij: 'Coke, sir'.

GRILLIG

Maar de vorderingen met de economie van het eiland worden wat verderop ook benadrukt. Dat wil overigens niet zeggen dat het ook echt goed gaat, zo wordt die positieve constatering weer afgezwakt. 'De Antilliaanse conjunctuur was altijd al zo grillig als een Caribische orkaan en op Curaçao heeft de laatste crisis harder en langer huisgehouden dan op de andere eilanden'.

Na een opsomming van de economische ontwikkelingen op Curaçao en Aruba in het voorbije decennium volgt de constatering dat de economie van Aruba inmiddels oververhit is geraakt; 'De inflatie loopt op, de werkloosheid is omgeslagen in een tekort aan arbeidskrachten en net als op Sint Maarten stromen de illegalen uit alle delen van het Caribisch gebied toe om een graantje mee te pikken. Er is een gebrek aan woningen en het altijd zo rustige verkeer in de hoofdstad Oranjestad vertoont congestieverschijnselen'.

Op Curaçao is dit soo[rt] excessen volgens 'Interme[diair]' niet te verwachte[n]. Daar realiseert men zich da[t] een strategie die al[le] kaarten zet op het toerism[e] grote risico's met zich me[e] brengt. Frank Maynard zeg[t]: 'We moeten bidden dat de koers van de dollar blij[ft] zoals hij is'. Maynard wij[st] van het vanwege de gevoeligheid van het dollartoerisme ve[r]standig dat Curaçao heef[t] gekozen voor een gematigde expansie, waarbij het aantal hotelkamers in tien jaar tijd zal groeien van 1200 naar 3000. Zo krijgt het eiland ook de tijd om zijn infrastructuur op tijd uit te breiden.

Toeristenkaart nodig voor bezoek Santo Domingo

WILLEMSTAD —Antilliaanse reizigers die vanuit deze eilanden naar de Dominicaanse republiek willen reizen hebben in het vervolg een toeristenkaart ('tarjeta de turismo') nodig. Die kunnen ze bij het Dominicaanse consulaat aan de Dr Lensweg verkrijgen, zo blijkt uit een korte mededeling van de consul generaal van de Dominicaanse republiek, Amelia Cabral. Haar kantoor is dagelijks open van 8 tot 12 uur 's ochtend.

Een paar maanden geleden stelde de Antilliaanse regering de visumplicht in voor bezoekers uit Santo Domingo. Die dienen formeel sinds die maatregel van kracht werd een groot aantal voorbereidingen te treffen alvorens ze het visum krijgen. Zo moeten allerlei vragen worden beantwoord over het verblijf op de Antillen. Op St Maarten is bekend dat de maatregelen tot een ware administratieve chaos hebben geleid omdat de autoriteiten daar de verwerking van de documenten niet aankunnen. De gezaghebber verklaarde begin vorige maand verder dat hij een groot aantal verzoeken afwijst. De belangstelling voor dergelijke reisdocumenten in Santo Domingois is, ondanks de restricties, erg groot, vernam de Amigoe.

Dominicaanse autoriteiten lieten na de invoering van het visum voor Antillenbezoekers weten dat ook zij binnen niet al te lange tijd het visum- verplicht zouden instellen. De consul in Willemstad zegt in een persbericht slechts dat op basis van een overheidsbeslissing het verkrijgen van een toeristenkaart nodig is voor reizen naar de Dominicaanse republiek.

ÉÉN LICHTGEWONDE NAAR VENEZUELA

Directie: Benzine-productie gaat door

Brand kost Isla 2 miljoen dollar

WILLEMSTAD — Een door de Isla-raffinaderij ingestelde onderzoekcommissie met deskundigen van dat bedrijf zal binnen circa twee weken rapporteren wat gisteren een explosie gevolgd door brand veroorzaakte in de [FCC]-unit van de Curaçaose raffinaderij. De brand, die de directie achteraf als een "geluk bij een ongeluk" omschrijft omdat maar één persoon met lichte brandwonden naar Venezuela werd vervoerd voor behandeling, zal aan reconstructie van de unit naar schatting zo'n twee miljoen dollar kosten. Dat bedrag wordt in principe opgebracht door de verzekering, maakte de directeur van de raffinaderij in Emmastad, Edmundo Cardenas, gistermiddag tijdens een persconferentie bekend. De brand zou gisteravond helemaal gedoofd zijn, nadat men het bewust enkele uren liet "uitbranden" om zo van de resterende stoffen af te komen. De vlammen waren overigens na twee uur al onder controle. Omdat de productie van benzine - die in de uitgebrande unit gebeurde - om bedrijfs-economische redenen moet doorgaan en dat voorlopig niet hier kan gebeuren, zal de Maraven-raffinaderij in Cardon die Isla-produktie voorlopig opvangen.

De raffinaderij-directeur, die gistermiddag in tegenstelling tot de ochtend weer een rustige indruk maakte, zei dat alles relatief goed afgelopen is, na een behoorlijke schrik toen de brand vlak voor 9 uur uitbrak. In de bewuste unit worden gassen in benzine omgezet. De oorzaak van de brand in de unit, waar gisterochtend onderhoudswerkzaamheden werden verricht, is niet bekend.

PRIJZEN

"We hebben in geen geval de indruk dat de brand onder vreemde omstandigheden is begonnen," aldus Cardenas, die refereerde naar speculaties over "terroristische aanslagen" in verband met escalatie van het Golf-conflict. Hij verwacht overigens niet direct mogelijke benzineprijsverhogingen (op Curaçao) als gevolg van de brand, maar erkende dat prijsfluctuaties als gevolg van "natuurlijke rampen" in de oliewereld een normaal verschijnsel zijn.

"Ongelukken hebben effecten op de prijs, maar dat komt vaak door psychologische en niet economische factoren", zei de directeur.

TELEFOONTJES

Dat de Isla een prominente plaats inneemt in de internationale raffinage- wereld bleek uit het groot aantal telefoontjes uit het buitenland, direct na het bekendworden van de brand. In verschillende belangrijke steden bleek men informatie te willen over de toedracht en gevolgen van het gebeurde, zei de directeur, die niets dan lof had voor de wijze waarop de eigen personeelsleden en brandweer, de brandweermensen van Rio Canario en Hato, vrijwilligers, eilandelijke- en landelijke autoriteiten reageerden op wat een ware ramp had kunnen worden. Men stond in nauw contact met de gezaghebber en premier, terwijl minister van volkgezondheid Stanley Inderson al snel ter plekke aanwezig was om zich op de hoogte te stellen van de brand.

DRAMATISCH

Die bewindsman verklaarde vanochtend aan de Amigoe verheugd te zijn over de afloop van de brand en dat alles relatief goed afgelopen is. Hij bezocht gisterochtend de lokatie van de brand, de poli van de Isla, het ziekenhuis en verschillende andere plaatsen. Omdat de mogelijkheid van de ontsnapping van giftige gassen niet ondenkbaar is, heeft hij zijn departement instructie gegeven deze zaak samen met de GGD in de gaten te houden. Uit metingen die gisteren de Isla liet doen, bleek dat er geen gevaar aanwezig was. Inderson zei vanochtend te beseffen dat effecten van mogelijke inademing van giftige gassen pas later gevoeld worden. Ook de Isla-directieleden zeiden dat men niet bang is om de mogelijke gevolgen van de verspreiding van giftige gassen. Die zou, zo dat gebeurd is, in de 'zeer verdunde vorm en in een laag gehalte' met de wind meegegaan zijn.

Hij meent dat iedereen nu blij moet zijn dat het in feite "maar een klein brandje was". Inderson is de mening toegedaan dat velen, wellicht een beetje te emotioneel en paniekerig op het incident reageerden. Dat zou te maken kunnen hebben met de sfeer die de dreigende oorlog in het Midden Oosten met zich meebrengt. "De mogelijke oorlog houdt ons bezig en maakt momenteel deel uit van ons denken en handelen. Vandaar de dramatische reacties van velen", zo zei Inderson, die overigens wel lof had voor de manier waarop de direct betrokkenen gehandeld hebben.

BRANDWONDEN

De brand heeft relatief weinig persoonlijk letsel tot gevolg gehad. In eerste instantie werden twee werknemers in het ziekenhuis opgenomen. Eén is met brandwonden aan ondermeer het gezicht naar het brandwondencentrum Coromoto in Maracaibo vervoerd. Zijn situatie is niet kritiek, zei directeur Personeelszaken Alex Baralt. Sommigen werden met schrik en vermoeidheidsverschijnselen in het ziekenhuis behandeld, maar met hen is niets wezenlijks aan de hand, aldus het directielid.

FLARE

Omdat de reconstructie van de unit - die in tegenstelling tot verschillende andere installaties van de Isla niet verouderd maar juist modern en goed was - tussen de 6 en 8 weken zal duren, zal de raffinage van benzine tot die tijd bij het zusterbedrijf in Cardon gebeuren. Daardoor zal de derving als gevolg van de brand minimaal zijn, bracht de directeur verder naar voren. De grote 'flare' (eeuwige vlam) uit een der Isla-schoorstenen zal als gevolg van het incident van gisteren de komende dagen groter zijn dan normaal in verband met enige operationele aanpassingen bij de raffinaderij, die als gevolg van de brand overigens geen moment buiten bedrijf is geweest.

OORLOG

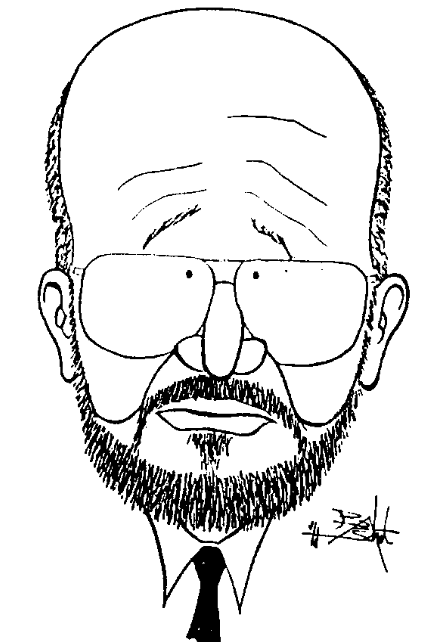
Gevraagd of de Isla goed voorbereid is op mogelijke aanslagen als gevolg van een oorlog in het Golf-gebied, zei Cardenas dat "100% zekerheid niet bereikbaar is". "Een raffinaderij is gebouwd voor vredestijd en niet voor oorlog". Hij zei dat in wezen niet veel gedaan kan worden, mochten er instanties zijn die er iets willen ondernemen tegen de installaties. "Het risico is er altijd, maar we hebben wel onze controle geïntensiveerd".

■...*Isla-directie-leden gaven gistermiddag toelichting aan de pers op de gebeurtenissen. "Een geluk bij een ongeluk," volgens directeur Cardenas (midden), omdat alles relatief goed is afgelopen. Links zit directeur raffinage-zaken Carlos Guillamon en rechts directeur personeelszaken Alex Baralt. Geheel rechts: Isla-p.r. man Niels de Paula...*

Drs Stanley Inderson nieuwe FOL-voorzitter

WILLEMSTAD —Drs Stanley Inderson, momenteel SI/FOL- minister van volksgezondheid in het kabinet Liberia, is tijdens een onlangs gehouden ledenvergadering gekozen als nieuwe voorzitter van de partij FOL (Frente Obrero). Hij vervangt Wilson, "Papa," Godett, die sinds de oprichting van de arbeiderspartij in 1969 voorzitter is geweest. Godett is benoemd als FOL-ere-voorzitter voor het leven. De nieuwe voorzitter wordt hoogstwaarschijnlijk ook direct leider van de FOL. De kans is groot dat de

oranje partij de partijencombinatie met de SI van George Hueck handhaaft bij de april-verkiezingen voor de eilandsraad. "We ervaren die samenwerking als zeer positief. De kans is erg groot dat we op deze voet doorgaan," verklaarde de nieuwe voorzitter vandaag aan de Amigoe.

Papa Godett, een van de hoofdfiguren bij de opstand van mei '69, is al enige tijd politiek niet meer actief wegens persoonlijke omstandigheden. Hij heeft zich al teruggetrokken uit de eilandsraad en is in de Staten nauwelijks meer te zien of te horen. In oktober vorig jaar werd binnen de partij begonnen met een reorganisatie en toen bleken zich enige opvallende meningsverschillen voor te doen over de invulling van nieuwe namen en gezichten.

Intussen vond onlangs de eerste "historische" ledenvergadering in 15 jaar plaats, lichtte Inderson vandaag toe. De volgende mensen zitten in het nieuwe bestuur: (ex-gedeputeerde) Tolinchi Pietersz, A. Godett (zoon van Papa Godett, RED.), M. Hariquez, M. Jardinier, A. Barrios, R. Meyer, S. Inderson, F. Girigorie en Jaime Fransisco (momenteel gedeputeerde in het BC). De functieverdeling zal nog moeten plaatsvinden.

Inderson zei vandaag dat het nieuwe bestuur zich zal bezig houden met een reorganisatie van de partij waaronder modernisering van de statuten valt. In dit kader zullen ook beleidslijnen uitgestippeld worden met het oog op de komende eilandsraadverkiezingen.

Op de volgende vergadering zal bepaald worden of de "FOL nieuwe stijl" doorgaat met de SI. Die samenwerking kwam bij de vorige verkiezingen tot stand en de partijen-combinatie behaalde drie zetels. De aanhang voor SI-kandidaten bleek stukken groter dan die voor de FOL-mensen.

Toch gelooft Inderson niet dat de SI de FOL "opslokt". "Ik heb niet de indruk dat we met een kanibaal aan tafel zitten. De samenwerking gaat prima, omdat we er dezelfde ideologieën en ideeën op na houden." Hij wilde geen voorspelling doen ovet het aantal zetels dat de FOL alléén of met de SI zal behalen in april. Uit zijn wooren bleek wel dat Inderson zeer optimistisch gestemd is en voor Frente een enorme groei verwacht.

Ex-ziekenhuis-directeur wil 4 miljoen van Sehos

WILLEMSTAD — Het St Elisabeth Hospitaal (Sehos) is in hoger beroep gegaan tegen de uitspraak van het gerecht in Eerste Aanleg dat erop neer komt dat het ziekenhuis de voormalige directeur van dat instituut, dr Ivan Asjes, 400.000 gulden aan schadevergoeding moet betalen. Bij de behandeling van de hoger beroepszaak kwam naar voren dat Asjes nu 4.8 miljoen gulden eist, omdat het ziekenhuis niet tijdig en volledig de schadevergoeding heeft toegekend.

Het gerecht in Eerste Aanleg besloot op 28 november 1989 de arbeidsovereenkomst tussen het Sehos en Asjes wegens gewichtige redenen te ontbinden onder toekenning van een vergoeding van 400.000 gulden aan Asjes van het Sehos. Het hospitaal betaalde niet meteen. De Inspecteur der Belastingen bepaalde dat er een bedrag van bijna 300.000 gulden van de vergoeding afgedragen moest worden aan de belastingdienst. Het betrof hier loonbelasting en premies voor AOV en AWW.

De belasting-inspecteur beloofde het Sehos nog een beschikking daarover te sturen. De inspecteur liet ruim een half jaar niets van zich horen. Derhalve ging het hospitaal niet over tot betaling van de schadevergoeding. Het volgende punt van discussie was de vorm waarin de vergoeding uitgekeerd zou worden. Asjes wilde het geld ontvangen in de vorm van een storting op zijn lijfrenteverzekering.

Daartoe moest een stamrechtovereenkomst met de verzekering worden gemaakt. De verzekeringsagent stuurde het Sehos op twee april deze overeenkomst. Evenwel zonder verklaring van de Inspecteur der Belastingen. Het hospitaal weigerde de vergoeding te betalen totdat ze zekerheid had over de fiscale consequenties. De advocaat van het Sehos lichtte toe: "Iedereen is het erover eens dat de werkgever die de vergoeding aan de (ex-)werknemer moet uitkeren inhoudingsplichtig is. De werkgever moet er zorgvuldig op toezien dat hij in voldoende mate voor de afdracht aan de fiscus op de uitkering inhoudt".

Na correspondentie tussen belastingconsulenten, een advocatenkantoor en de Inspecteur der Belastingen is die twijfel van het Sehos verdwenen. In een kort geding op 10 augustus bepaalde de rechter dat het ziekenhuis binnen 24 uur de stamrechtovereenkomst moest ondertekenen. Dit deed de instelling meteen. Waar het hospitaal wel mee wachtte was het storten van 225.000 gulden (dit bedrag was vrijgesteld van loonbelasting) op de lijfrenteverzekering van Asjes. Op 1 oktober maande de raadsman van Asjes het ziekenhuis dit bedrag snel te betalen. Anders stond de instelling een dwangsom van 25.000 gulden per uur boven het hoofd.

Op 9 oktober besloot de advocaat van Asjes dat wanneer het ziekenhuis de 225.000 niet diezelfde dag vóór vier uur 's middags zou betalen, hij een dwangsom van 4,8 miljoen zou eisen van het hospitaal. Het Sehos stortte het bedrag een dag te laat bij de verzekering. De advocaat van het ziekenhuis is in hoger beroep gegaan tegen de dwangsom. Als argument haalt de advocaat tijdens het proces op 8 januari aan dat het hospitaal dit bedrag niet kan betalen. "Bij uitbetaling van de 4,8 miljoen hangt het lot van het hospitaal aan een zijden draad".

NOG GEEN VOORSTEL VOOR GEHEIME SELECTIE

"Overheid respecteert justitie niet"

Papu gaat dwangsom van overheid eisen

WILLEMSTAD — De Partido di Pueblo, Papu, geeft de overheid tot dinsdag 22 januari de tijd om met een voorstel tot een geheime ondersteuningsprocedure van de verkiezingslijsten te komen. Als dit niet gebeurt dan gaat de partij een jurist inschakelen om 10.000 gulden per dag van de overheid te eisen. Deze dwangsom wordt "met terugwerkende kracht" geheven tot 17 december, de dag dat de rechter de Papu gelijk gaf. Dit schrijft de Papu in een brief aan gezaghebber Elmer Wilsoe; daarin uit de partij haar ontevredenheid over de manier waarop de overheid met het vonnis van de rechter inzake de ondersteuningsprocedure bij eilandsverkiezingen is omgegaan.

De Papu meent dat de overheid de justitie niet respecteert en daarmee een serieuze aanval doet op ons rechtssysteem. De rechter gaf de Papu, in een rechtszaak van de partij tegen de Antilliaanse regering, op 17 december gelijk en bepaalde dat de overheid moest garanderen dat de voorselectie van de verkiezingen geheim zou zijn. De Papu meent dat de "voorverkiezing" geheim moet zijn en niet op openbare ondersteuningshappening mag geschieden, zoals tot nu toe het geval is geweest.

De Papu vindt dat de overheid ook weinig respect toont voor de Papu, omdat de partij niet benaderd is voor suggesties voor die procedure. "De overheid is niet bereidwillig, niet serieus genoeg, of doet dit met opzet, dat ze nog steeds niet met een voorstel is gekomen'. De Papu stelt voor om voorverkiezingen te laten houden net als bij de gewone verkiezingen.

De partij vindt tevens dat de woorden van de gezaghebber in een artikel in een krant weinig smaakvol zijn. In het stukje zegt Wilsoe dat de argumenten van de Papu met betrekking tot het aanhangig maken van de geheime ondersteuningsprocedure over het hoofd worden gezien. De gezaghebber vroeg zich af of de partij genoeg handtekeningen kan krijgen om deel te nemen aan de verkiezingen in 1991.

WILLEMSTAD — De leerlingen en leraren van de Papiamentu-talige school Kolegio Erasmo gaan morgen, samen met ouders en anderen, een terrein in Emmastad schoon maken. Deze schoonmaak is de eerste aanzet tot het bouwen van een nieuwe school in Emmastad.

Het gebouw te Suffisant, waar de school nu gevestigd is, wordt te klein. Kolegio Erasmo wil op het terrein in de toekomst ook een 'wetenschaps- museum' voor de leerlingen neerzetten. De schoonmaak begint om tien uur 's morgens op de hoek Wilhelminalaan/Beatrixlaan.

FOKKER [illegible] aan de grote regionale [illegible] [illegible] Het gewone [illegible] al acht vliegtuigen van dit type [illegible] er nu twee [illegible]. De andere [illegible] afgeleverd. [illegible] heeft verder een optie genomen op nog eens twee F100's, aldus Fokker. De order brengt het aantal verkochte F100's boven die van de F28. Tegelijkertijd heeft Fokker opdracht gekregen voor de levering van twee F50's van een klant die niet met naam genoemd wil worden. Deze klant heeft ook twee opties op toestellen van hetzelfde type genomen. De waarde van de orders voor de acht F100's en de twee F50s laat zich becijferen op een half miljard gulden.

Bij exploit van mij, NORMAN E. HART, deurwaarder bij het Gerecht op Aruba, van de 10de januari 1991 - waarvan een afschrift is gelaten aan de E.A. Heer Officier van Justitie op Aruba, die het origineel voor GEZIEN heeft getekend, is ten verzoeke van: HYACINTHO MARIO CROES, wonende op Aruba, domicilie kiezende aan de J.G. Emanstraat no. 61 te Oranjestad op Aruba ten kantore van [illegible] mr. R.M. WEVER, AAN: KAMAL CHANTILE, [illegible] CANARIAS te Maicao, Colombia, zonder bekende woon- of verblijfplaats op Aruba.

BETEKEND:

een vonnis [illegible] de 19 december 1990 door de E.A. Heer Rechter in [illegible] Eerste Aanleg van Aruba, met bevel om aan de inhoud daarvan te voldoen.

N.E. Hart, deurwaarder.

De tien door de KLM bestelde Mcdonnell-Douglas md-11 vliegtuigen worden uitgerust met motoren van het type cf6-80 c2 van de Amerikaanse fabrikant GENERAL ELECTRIC, die ook de motoren van de bestaande KLM-vloot heeft geleverd. Met de order is een bedrag gemoeid van ongeveer 400 miljoen dollar (f 690 miljoen). Als de opties op nog eens tien md-11 vliegtuigen ook in orders worden omgezet gaat het om ongeveer 800 miljoen dollar. Het betreft dan zestig motoren ([illegible] vemotoren), de [illegible] horende reserve-o[nderdelen] plus de "gekapitaliseerde" reserve-onderdelen e[n] verlening door Gene[ral Elec]tric voor de periode [illegible]tig jaar dat de [illegible] dienst zullen doen.

AGENDA ARUBA

KANTOORUREN AMIGOE: 08.00-12.00/ 14.00-17.30 uur; zaterdag gesloten.

TELEFOON: 24333. Voor spoedgevallen na kantoortijd: 21639, 22316 en 24508. Beeboy 127-257.

TELEFAX: 22368.

BANKREK. nr 10.815.445 Banco di Caribe.

POLITIE: 100

ALARMCENTRALE: 115.

ZOEKERTJES verschijnen op dinsdag en vrijdag en kunnen iedere dag tussen 08.00-12.00/14.00-17.00 uur worden opgegeven; behalve op zaterdag. Alleen zoekertjes, die op maandag en donderdag vóór 10.00 uur binnen zijn, kunnen de dag daarop (dus dinsdag en vrijdag) verschijnen.

BIOSCOPEN
DRIVE-IN: 20.30 en 24.00 uur **Navy Seals** (action-drama, 18 jr).
PRINCIPAL: 20.30 uur **The Exterminator** (action, 18 jr).

****

BOTICA'S (nachtdienst)
Oranjestad/Eabao brug: Popular, tel.: 32147.
Dariba brug: San Nicolas, tel.: 45712.

****

WACHTREGELING DOKTOREN
(van 18.00-07.00 uur):
Oranjestad, Madiki, Tanki Flip, Noord, Tanki Leendert, Paradera en Sta Cruz: E. de Cuba, Sta. Cruz 56, tel.: 25666.
Pos Chiquito, Savaneta en San Nicolas: Dokter J. Tromp via Centro Medico San Nicolas, tel.: 48833.

****

VOOR BRANDGEVALLEN, ongelukken of een of ander ongeluk gelieve Alarmcentrale op te bellen, **tel.: 115)**

****

CENTRO MEDICO CARABOBO (Engelandstraat 7, tel.: 21777): de wacht heeft dra L.G. Beke-Martínez, tel.: 24696.

****

NARCOTICS ANONYMOUS HELPLINE: tel.: 38989 (24 uur per dag).

****

AIDS-HOTLINE: Vragen? Bel dan 23040/ 27352 tussen 07.30-12.00/13.00-16.30 uur.

****

FADA/PRIDE (Van Walbeeckstraat 25, tel.: 32999): voor inlichtingen omtrent preventie alcohol/drugsmisbruik.

****

AMNESTY INTERNATIONAL ARUBA (P.O. Box 1029): tel.: 27808/48124.

****

TELEARUBA
ZATERDAG: 18.00 Our House: Choices; 18.49 Style with Elsa Klensch; 19.09 Big Story; 19.30 Crossfire; 20.00 Equal Justice: (Balancing Act); 21.00 CNN News; 21.30 Crisis in the Golf; 22.15 Estreno: (Mask of Death); 23.30 CNN Saturday Sports; 24.00 Sluiting.

ZONDAG: 17.05 Scheme of Things: Rain from Space; 17.31 Studio Sport; 18.33 Special: Fighting Choice; 19.20 Drawing SNBA; 19.30 Show-Time; 20.30 CNN News; 20.50 Health Week; 21.05 Move: (And Millions will die); 22.41 Week in Review; 23.30 Sports Sunday; 24.00 Sluiting.

****

ZONDAG
DIVERSEN
SPORT
SOFTBALL (A.S.B.)
10.00 uur Salina's Snuggers vs C.H.S. Giants; 12.00 uur La Confiansa vs Blue Stars Rowiginis; 14.00 uur Athletics Amstelito vs Ballantine C.H.; 16.00 uur Aruba Video Center vs Frisian Flag - Caribe terrein.

10.00 uur Yani's Skylab Truck vs Hubo Hooiberg Rebels; 12.00 uur Shell Barlocks vs Caribe Replay; 14.00 uur Petrus vs Car. Palm Village; 16.00 uur Furn. outl. center vs Interbank.

****

BIJBELMUSEUM: geopend op elke werkdag van 10.00-12.00 uur en zondag van 11.00-12.00 uur in de protestantse kerk.

MUSEO HISTORIKO ARUBANO: openingstijden maandag t/m vrijdag van 09.00-12.00/ 16.00-19.00 uur; zaterdag van 09.00-12.00 uur.

****

KERKDIENSTEN
BRAZIL: zon.: 09.00 en 19.00 uur.
DAKOTA: zat. 19.00 uur; zon.: 08.00 uur.
EMANUELKAPEL: zat.: 19.00 uur.
NOORD: zat.: 19.00 uur; zon.: 07.30 en 18.00 uur.
ORANJESTAD: zat.: 19.00 uur; zon.: 06.30, 10.00 en 19.00 uur.
PARADERA: zat.: 19.00 uur; zon.: 10.00 en 17.30 uur.
POS CHIQUITO: zon.: 08.00 uur.
SAN NICOLAS: zon.: 08.30 en 18.30 uur.
SANTA CRUZ: zat.: 19.00 uur; zon.: 06.30, 09.00 en 18.30 uur.
SAVANETA: zat.: 19.00 uur; zon.: 17.30 uur.
TANKI LEENDERT: zon.: 09.00 uur.

****

PROTESTANTSE KERKDIENSTEN
ORANJESTAD: 10.00 uur ds A. van den Doel (crèche en zondagsschool).
SEROE COLORADO: 08.30 uur ds A. van den Doel.
PIEDRA PLAT: 10.30 uur ds Hessen; zondagsschool in het Jeugdcentrum.
SAN NICOLAS: 09.00 uur ds Hessen.

****

Wegens drugshandel

Acht jaar geëist tegen voormalige politicus

ORANJESTAD — Acht jaar gevangenisstraf eiste de officier van justitie tegen de ex-politicus E.T., die terecht stond omdat hij zich tussen januari 1989 en mei 1990 met de handel in verdovende middelen zou hebben bezig gehouden. E.T. werd bijgestaan door de advocaten Braam en Sint Jago.

Uit de behandeling bleek dat de SVM inlichtingen had gekregen dat verdachte zich met de handel bezig hield. Bij de woning van verdachte aan de Timonstraat werd gepost en duidelijk bleek dat er 'bewegingen' plaatsvonden. Toen een man met een handtas de woning binnenging en even later het huis verliet achtte de SVM het ogenblik gekomen om een inval in de woning te doen. De tas werd gevonden met acht pakjes cocaïne totaal over de negen kilo cocaïne.

Verdachte vertelde de rechter dat de cocaïne aan de Colombiaan H.R. toebehoorde die eerder tot acht jaar gevangenisstraf werd veroordeeld voor handel in drugs. E.T. kreeg van H.R. 22.500 dollars om vijf kilo cocaïne te kopen en naar Holland te sturen. Later werd besloten — de Colombiaan leverde drie pakjes meer — om tien kilo naar Holland te sturen. Hij vertelde voorts dat de Colombiaan in zijn woning was gekomen, de tas had neergezet en daarna was verdwenen. Kort daarop viel de SVM zijn woning binnen. De officier van Justitie achtte het ten laste gelegde bewezen en dat hij over bewijzen/getuigen beschikte dat verdachte zich met de handel bezig hield.

E.T. zou in de handel zijn gegaan vanwege financiele moeilijkheden. Gezien de grote hoeveelheid eiste de officier acht jaar gevangenisstraf. De advocaten Braam en Sint Jago stelden vele vragen ten aanzien van het onderzoek en inval door de SVM. Zelfs werd het optreden van de SVM een overtreding van de rechten van de mens genoemd. Advocaat Sint Jago kon niet begrijpen hoe iemand die 160 kilo verborg zes jaar gevangenisstraf kreeg en nu tegen haar cliënt acht jaar wordt geëist. Over twee weken volgt de uitspraak.

■ORANJESTAD — *Het Amerikaans damesvolleyballteam van het Mount Holyoke College, uit Massachussets, zal van 14 tot 24 januari vakantie op Aruba doorbrengen. Gedurende hun verblijf zullen de Amerikaanse dames volleyball-clinics geven aan de basisscholen en kennismaken met het eiland, zijn mensen en cultuur. Maikito Croes, die aan het Springfield College in Massachussets studeert en contacten heeft met het Mount Holyoke College, zal op Aruba als gastheer van de dames optreden.*

Basiscursus personeelszaken

ORANJESTAD — Buro Arends Praktijkopleidingen begint op 7 februari met een Basiscursus Personeelszaken. Deze is erop gericht om de deelnemers meer kennis te laten verwerven op het gebied van de diverse Antilliaanse en Arubaanse regelingen binnen het personeelsbeleid. Tevens staat het opdoen centraal van de basisvaardigheden die van belang zijn bij de praktische toepassing van human-resource-management.

Deze cursus is vooral bestemd voor functionarissen op personeelsafdelingen, diegenen die zich in een dergelijke functie willen bekwamen en is daarnaast aan te bevelen voor bestuurders van kleine bedrijven. De cursustaal is het Papiamentu.

Studenten Colegio schrijven Saddam

ORANJESTAD — Twee studenten van Colegio Arubano — Daniella Janga en Joan Barrett — hebben een brief geschreven aan de Iraakse leider Saddam Hussein, waarin zij een beroep op hem doen alles op alles te zetten om de vrede te handhaven.

Zij schrijven het laatste jaar op Colegio te zitten en dat zij hun verzoek doen mede namens alle scholen van Aruba. 'Wij zijn erg bezorgd over de situatie in de Golf en zijn bang voor een derde wereldoorlog en de gevolgen daarvan. Het volk van Aruba, evenals overal ter wereld is erg tevreden wanneer er vrede heerst vooral ook omdat wij jongeren de toekomst tegemoet willen treden zonder angst om te sterven'.

Beide studenten willen wat Saddam Hussein doet niet beoordelen, maar hopen wel dat een vreedzame oplossing zal komen. 'Wij weten dat u de sleutels voor vrede in uw handen houdt en wij vertrouwen dat u deze goed zult gebruiken'. De brief werd op 9 januari naar Saddam Hussein gezonden.

Aruba met luchtfoto's nauwkeurig in kaart

ORANJESTAD — Nadat 31 jaar geleden de laatste luchtkaarten van Aruba waren gemaakt werd midden vorig jaar door de regering van Aruba een contract getekend met het samenwerkingsverband Geo Meetdienst/Hansa Luftbild om Aruba zoals het thans is in kaart te brengen.

In het laatste nummer van 'Hansa Luftbild' wordt uitvoerig aandacht aan de Arubaanse plannen besteed. Na ondertekening van het contract werd voor de duur van het projekt een projektteam samengesteld bestaande uit: V.L. Frank en L.M. de Cuba namens de Dienst Landmeet Kunde en vastgoedregistratie en M.J. Langerak en M.R. Wijngaarde van het samenwerkingsverband. Nadat de paspunten gemarkeerd en gesignaleerd waren, werd binnen twee weken de fotovlucht uitgevoerd. Het gehele eiland — ongeveer 18.900 ha — is op schaal 1:6.200, en het bebouwde gebied — ongeveer 9800 ha op schaal 1:3.500 in kleur gefotografeerd.

Het blad schrijft dan verder over dit Aruba luchtkarteringsplan:

REGISTRATIE

Na de uitvoering van een ruimtelijke aerotriangulatie worden ca. 276 kaarten 1:1.000 en ca 79 kaarten 1:2.000 en de daarbij behorende digitale topografische bestanden met planimetrische en hoogteinformatie vervaardigd. De naverkenning wordt in nauw overleg met het samenwerkingsverband en de DLV uitgevoerd.

De resultaten van dit miljoenenproject dienen als basis voor een modern aktueel vastgoedregistratiesysteem waarin ook de kadastrale en leidingregistratie-informatie zal worden opgenomen.

BIJHOUDING

Om in de toekomst deze digitale gegevens efficient te kunnen bijhouden wordt nu al binnen het projektteam onderzocht welke methoden toegepast zullen worden om het bestand op een technisch en economisch verantwoorde manier te aktualiseren.

Naast een evt. meldingsplicht bij het aanbrengen van mutaties in het terrein door derden, zoals nutsbedrijven, of in het geval van woningbouw wordt gedacht aan de toepassing van moderne bijhoudingstechnieken als superimpositie en het digitaliseren van gescande luchtopnamen.

Dat de Dienst Landmeetkunde en Vastgoedregistratie op korte termijn zal gaan expanderen, door aanschaf van extra hardware en het aantrekken en opleiden van meer deskundigen op Aruba en uit de regio, om de huidige en toekomstige topografische gegevens te beheren, spreekt voor zich.

ONTWIKKELING

Door gebruik te maken van de resultaten van dit luchtkarteringsprojekt heeft Aruba — ONE HAPPY ISLAND — een basis gelegd voor de verdere ontwikkeling van het eiland, vooral op het gebied van de infrastructuur en de opbouw van het toerisme.

Anderhalve ton aan juwelen gestolen

ORANJESTAD — Tegen één uur deed de eigenaar van een juwelierszaak aan de Caya Betico Croes aangifte van diefstal van enige diamantenringen ter waarde van 150.000 florin. De ringen bevonden zich in een afgesloten etalage. Enige uren later hield de recherche de Colombiaanse zakenman E.M. (25) in een hotel aan, terwijl ook drie vrouwen werden aangehouden — L.L. (23), M.A. (42) en E.Z. (49) —zij waren allen uit Colombia afkomstig. Het viertal werd voor nader onderzoek ingesloten, niet uitgesloten moet worden geacht dat dit viertal meer weet van het kostbare horloge dat kortgeleden eveneens uit een etalage werd gestolen.

Softbalfinale Paulus- en Mariaschool

ORANJESTAD — De finale van de softbalcompetitie voor basisscholen begint op maandag 14 januari met de erste wedstrijd tussen de finalisten Paulus school en Maria school. Er zal een 'best out of 3' finale worden gespeeld.

De wedstrijd op maandag begint om 3.30 uur op het Aruba Juniors-veld in Oranjestad. De tweede wedstrijd is op dinsdag 15 januari om 3.30 uur op het veld van Centro di Barrio Lago Heights. Mocht een derde wedstrijd nodig zijn, dan zal het lot het speelveld aanwijzen.

YMCA fitness

ORANJESTAD — Bij YMCA-San Nicolas gaat op maandagavond om zeven uur een 'physical fitness' cursus van start. De lessen worden op maandag, woensdag en donderdag, van 7 tot 8 uur gegeven. Nadere informatie over deze cursus is verkrijgbaar bij YMCA-San Nicolas, telefoon 45303.

Parlementair zaalvoetbal

TANKI LEENDERT — Aanstaande dinsdagavond worden te Tanki Leendert een viertal parlementaire zaalvoetbalwedstrijden gespeeld. Toen de ministerraad vernam dat de parlementariërs gingen voetballen, werd aangeboden met een team deel te nemen. Er wordt aan dit inter-parlementaire zaalvoetbal deelgenomen door teams van Nederland, Nederlandse Antillen, Aruba en de ministerraad.

AVP-Statenleden spreken toch met parlementariers

ORANJESTAD — Op uitnodiging van de voorzitters van de Nederlandse en Antilliaanse parlementaire delegaties heeft gisteravond in Holiday Inn een gesprek plaatsgevonden met een AVP delegatie bestaande uit mr Henny Eman en mr Mito Croes. Er was alle gelegenheid om van gedachten te wisselen, aldus mr Henny Eman desgevraagd aan de Amigoe. 'We houden contact'.

Op de vraag van de Amigoe of door dit gesprek de AVP mogelijk alsnog aan het overleg gaat deelnemen, stelde Eman 'We houden contact'.

De AVP delegatie had alle gelegenheid om aan de beide voorzitters, die vergezeld waren van de ondervoorzitters, uitleg te geven waarom de AVP besloten heeft niet aan het parlementaire tripartiete overleg deel te nemen. De mening van enige leden van beide delegaties, dat de afwezigheid van de AVP als een belediging en gebrek aan respect werd gezien, werd door mr Henny Eman met nadruk nog eens tegengesproken. 'Wij meenden dit ernstige protest te moeten nemen om de democratie van Aruba welke in gevaar is door de gebeurtenissen van de afgelopen tijd, te kunnen verdedigen.

Volgens mr Henny Eman begrepen beide delegaties dat zij niet kunnen bemiddelen, doch uitten wel hun teleurstelling over de afwezigheid van de AVP, de oppositiepartij die 8 van de 21 statenzetels bezet, alsmede de partij die reeds het land Aruba regeerde en uit een ernstige crisis haalde. Voorts werd nog van gedachten gewisseld over enige agendapunten die deze dagen besproken worden, waarover de AVP haar standpunt liet horen.

Aruba Carnaval 1991

ELF MUZIEKBANDS en 21 zangers komen volgende week uit in de Calypsonian/ Roadmarch competitie. Dinsdag en woensdagavond vinden de voorselecties plaats in de Bonaire Club, gevolgd op vrijdagavond met de grote finale in het Lago Sport Park.

Mighty Talent (Claudius Phillips), de Calypso/Roadmarch koning die in de VS studeert zal ook aan het contest deelnemen. De muziekbands die de zangers zullen begeleiden zijn: Grasshoppers, Miller Band, La Nueva Fuerza, Pride, Conhunto Crioyo, The Aruban Band, Musical Force, Sunny Isle Band, Boys Next Door, en Time.

******

■ ORANJESTAD — *Francisca Croes werd bij DOW gehuldigd omdat zij 25 jaar in overheidsdienst was. Zij begon bij het departement Volksgezondheid en werd overgeplaatst naar DOW waar zij momenteel chef Debiteuren/ Crediteuren in de administratie is. Tijdens de huldiging mocht Francisca Croes de gelukwensen en de bekende enveloppe met inhoud ontvangen van de minister van Publieke Werken Charro Kelly.*

DEN HELDER - Doordat de KLM de vlucht van maandag naar Dubai heeft geschrapt, zal het personeel van het veldhospitaal van de koninklijke marine (53 mensen), dat op die dag naar Dubai zou gaan, niet vertrekken. Dit heeft de marine vrijdagavond meegedeeld.

De marine, die zelf geen vliegtuigen heeft die 53 mensen kunnen vervoeren, onderzoekt nu op welke wijze het personeel naar de Golf kan worden overgebracht. De marine voert gesprekken met Engeland en België om te bezien of de groep met een militair toestel uit een van die landen kan reizen.

Donderdagavond liet de KLM weten van volgende week geen tussenlanding meer te maken in Dubai. Deze maatregel is er een in een reeks waarmee de luchtvaartmaatschappij de diensten op het Midden-Oosten verder inkrimpt.

De Golf op een schoteltje

PARLAMENTO

■*ORANJESTAD — Teneinde de parlementariërs op Aruba, van nabij, het laatste nieuws in de Golfcrisis te laten volgen werd door Mativa nv gistermorgen een schotelantenne op het afdak van de ingang naar de Staten geplaatst (zie foto). In het administratiekantoor staat een TV-toestel en wanneer er belangrijke berichten over de Golf crisis zijn wordt de TV in de Statenzaal aangezet. Men kan iedere minuut de uitzendingen van CNN volgen.*

Vervolg van pag. 1

Litouwse regering...

Het Poolse parlement veroordeelde het gebruik van geweld bij de militaire acties in Litouwen.

Lichte pantserwagens van het Sovjetleger omsingelden vannacht de politie-academie en het gebouw van een elite-eenheid van de Litouwse politie, waarop de paracommando's de gebouwen innamen. Volgens ooggetuigen verliep de bezetting van de academie zonder geweld, aangezien het gebouw al "praktisch leeg" was. Alle agenten van de Litouwse politie in Vilnius bevinden zich sinds vrijdag in en rond het parlementsgebouw.

Hiermee is het aantal bezette gebouwen in Litouwen op zeven gekomen: het Litouwse departement van defensie, de staatsdrukkerij en de twee politiegebouwen in de hoofdstad Vilnius, en de kantoren van het defensiedepartement in Alitus, Kaunas en Siauliai. Op de regeringskrant na konden door de bezetting van het perscentrum geen Litouwse kranten zaterdag verschijnen.

De hele nacht hield een duizendtal betogers de wacht voor het parlementsgebouw om te voorkomen dat het door het leger of door Moskou-aanhangers zou worden ingenomen. De Litouwse radio meldde troepenbewegingen in heel het land. Ook zouden gepantserde wagens van de Sovjetbases in Kaliningrad, een Russische enclave aan de Oostzee, zich bij de Poolse grens ophouden.

De Russische Federatie, de grootste republiek binnen de Sovjetunie, heeft haar "ernstige verontrusting" uitgesproken over de gebeurtenissen in Litouwen. President Boris Jeltsin riep het Kremlin op een eind te maken aan de militaire acties in de Baltische staten en serieuze onderhandelingen aan te gaan.

De acties tegen Litouwen en de bedreigingen tegen Letland en Estland komen neer op een machtsdemonstratie, aldus Jeltsin, "zeker met het oog op de bijeenkomst van de raad van de federatie zaterdagmiddag". Die zal zich onder leiding van sovjetpresident Gorbatsjov beraden over het unieverdrag dat de betrekkingen tussen Moskou en de deelstaten moet regelen.

Statenlid Tico Croes gewond in verkeersongeval

ORANJESTAD — Op weg van Oranjestad naar Santa Cruz raakte het AVP-Statenlid Tico Croes in de morgenuren betrokken bij een verkeersongeval, waarbij hij en zijn echtgenote gewond raakte. Zij werden naar het dr Horacio Oduber hospitaal gebracht, waar Tico Croes klaagde over pijn in zijn nek, waaraan hij enige maanden geleden — eveneens bij een verkeersongeval — gewond raakte. Na eerste hulp in het hospitaal kon het echtpaar Croes huiswaarts keren. Het ongeluk werd veroorzaakt door een tegenligger, waardoor de wagen van het Statenlid slipte en tegen een andere wagen botste.

Nieuwe cursus journalistiek

ORANJESTAD — 'Centro Arubano pa Formasion di Adulto' (CAFA) is begonnen met het tweede deel van de cursus Basis Journalistiek. Het tweede deel bestaat uit Sociologie, gegeven door drs Ralph van Breet, en Economie, door drs Merryl Robles. De lessen worden gegeven op dinsdag, van 8 tot 10 uur 's morgens en zaterdag van 1.00 tot 3.00 uur 's middags.

Submarine Atlantis op zandbank

ORANJESTAD — De duikboot Atlantis, die sinds enige weken dagelijks duiktochten maakt naar Arubas zeebodem en waarvoor grote belangstelling bestaat, kwam gistermiddag tegen vier uur op een zandbank vast te zitten, ongeveer 250 meter uit de kust ter hoogte van de Bucuti Jachtclub. Het gebeurde door de erg lage zee. Verwacht werd dat door het stijgen van de zee de boot weer los zal komen. Het is niet bekend of de Atlantis schade heeft opgelopen.

De BANK VOOR NEDERLANDSCHE GEMEENTEN (BNG) in Den Haag gaat de 11 procent 25-jarige obligatielening BNG 1981 (per 1992/2006) vervroegd aflossen op 15 maart tegen een koers van 103 procent. Het gaat om een totaalbedrag van f 150 miljoen.

Pleidooi voor schoon Aruba

ORANJESTAD — schoonmaakcommi[...] 'Accion di Nos pa [...] haalt in een commun[...] het televisieprogra[...] 'Caribscope' aan wa[...] beelden vertoond we[...] van de vervuiling op [...] Maarten. In dit verb[...] wijst Di Nos pa Nos o[...] verantwoordelijkheid [...] eenieder om ervoor [...] zorgen dat Aruba [...] dezelfde weg inslaat.

Een mooi eiland als [...] Maarten, met zijn prach[...] stranden en flora, krijg[...] internationale publici[...] over de vervuiling, het[...] een zeer negatief imago [...] het eiland schept, vind[...] Nos pa Nos. In het Ca[...] scope-programma gaf een [...] rist als commentaar dat [...] nooit eerder zo'n vuil eil[...] heeft gezien.

Aruba moet volgens [...] Nos pa Nos lering trek[...] uit deze situatie op S[...] Maarten en ervoor zor[...] nooit in negatieve inter[...] tionale publiciteit te kom[...] In het communiqué van [...] Nos pa Nos wordt een ber[...] gedaan op de gemeensch[...] waaronder ook de hand[...] om geregeld hun direkte om[...] ving schoon te maken.

René Somm[...] wnd. secretar[...]

■*ORANJESTAD — De re[...] ring heeft mr Rene Somm[...] met ingang van 7 janu[...] 1991, benoemd tot waa[...] mend secretaris van de Ra[...] van Ministers. Mr Somm[...] trad in overheidsdienst [...] politieagent, werkte hier[...] als jurist bij Algemene Juridische Zaken en [...] laatste tijd als stafmede[...] werker bij het Secretaria[...] van de Ministerraad.*

Hij was/is lid van com[...] missies, zoals Fonds Ziekte[...] kosten Overheidsgepensio[...] neerden, Algemeen Pensioen[...] fonds, Cessantiafonds, Alge[...] mene Pensioenfonds Aruba[...] bestuurslid van de Ontwikke[...] lingsbank en lid van de SER. In de sportwereld is [...] Sommer voorzitter van [...] Arubaanse Voetbal Bond.

Eindelijk datum voor proces tegen Noriega

MIAMI - Een federale rechter heeft 24 juni als de datum vastgesteld waarop de rechtszaak tegen de voormalige sterke man van Panama, Manuel Noriega, moet beginnen. "Ik kan hier niet langer mee doorgaan. De beklaagde heeft recht op een proces", zei rechter William Hoeveler vrijdag over de diverse keren dat hij de rechtszaak tegen Noriega heeft moeten uitstellen vanwege problemen in het vooronderzoek.

De Panamese oud-dictator zit al meer dan een jaar in voorarrest. Hij wordt beschuldigd van betrokkenheid bij cocaïnehandel. Een van de belangrijkste geschilpunten heeft betrekking op de Europese bankrekeningen waar Noriega zo'n 20 miljoen dollars op heeft staan maar die op last van de autoriteiten van de Verenigde Staten zijn geblokkeerd. Zijn advocaten willen dat deze tegoeden worden vrijgemaakt zodat Noriega hen kan betalen. Hoeveler heeft hen gegarandeerd dat het geld binnen twee weken beschikbaar zal zijn. Hij heeft 25 januari als uiterste datum genoemd voor het advocatenteam om te beslissen of het wil doorgaan met de verdediging van de oud-dictator.

Noriega, die zich in januari vorig jaar aan de Amerikaanse strijdkrachten heeft overgegeven, woonde de zitting vrijdag bij. Hij was gekleed in een militair uniform.

Eerder had Hoeveler de openbare aanklager Michael Sullivan laten voorkomen en hem ondervraagd over de door het openbaar ministerie op band gezette telefoongesprekken tussen Noriega en zijn advocaten. Sullivan gaf toe dat hij om kopieën van deze banden heeft gevraagd zonder de rechtbank hierover te hebben geïnformeerd. Hij zei een memorandum met een uittreksel van de conversaties te hebben gehad maar deze niet te hebben gelezen. Volgens Noriega's verdedigers hebben de afluisterpraktijken een eerlijk proces voor hun cliënt onmogelijk gemaakt. De advocaten vroegen de rechtbank hun cliënt van rechtsvervolging te ontslaan. Hoeveler heeft zich hierover niet uitgesproken en heeft de zitting verdaagd tot 18 januari.

***

Het aantal werklozen in ZWEDEN bedroeg eind december 94.500, overeenkomend met twee procent van de beroepsbevolking. Eind november lag dat percentage op 1,8 en eind december 1989 op 1,3.

***

VIER RECORDS VERBETERD IN EEN WEEK

Drie Hongaren en een Amerikaan

Schoolslag: oudste en strengst gereglementeerde discipline

PERTH - De schoolslag, de oudste en strengst gereglementeerde wijze van voortbewegen in het water, blijkt de meeste rek te vertonen. Bij de wereldrecords die tot dusverre bij het WK in Perth vielen, was steeds de schoolslag betrokken.

Twee op de 100 meter van Hongaar Norbert Rozsa, en op de wisselslag van diens landgenoot Tamas Darnyi en vrijdag dan de 2.11,23 waarmee Mike Barrowman de fantastische race op de 200 meter besloot. De liefhebber van junkfood had zich op voorhand op een flinke hamburger met veel uien getracteerd.

In al die gevallen was een Hongaarse trainer de motor van het succes. Tamas Szechy bij Rozsa en Darnyi; Jozsef Nagy bij Barrowman. Volgens Nagy moet een schoolslagzwemmer als het ware surfen op de golfbeweging, die hijzelf genereert. Hij kreeg de kans die theorie in praktijk te brengen toen hij voor zijn werk bij het IMF naar Amerika verhuisde. Daar herkende hij in een joch van vijftien de ideale pupil.

Het kostte jaren van slavenarbeid eer Mike Barrowman de techniek onder de knie had. Bij de Olympische Spelen van Seoul zat het patroon er nog niet vast genoeg in en werd de jonge Amerikaan van het erepodium gehouden door Szabo, Gillingham en Lopez, die er vrijdag allemaal weer bij waren. Gezamenlijk zorgden ze voor de snelste schoolslagrace uit de geschiedenis.

Voor Perth zonderde Barrowman zich af van de Amerikaanse ploeg, liet zijn studie Engels tijdelijk schieten en trainde samen met zijn Spaanse vriend Sergio Lopez tot over de grens van uitputting. Want zo wilde "slavendrijver" Nagy het. Een paar dagen voor het begin van de wedstrijden in Perth hadden de twee nog een stevige ruzie. "Dat schijnt nodig te zijn om het beste uit me te halen", aldus Barrowman.

RECHT OVEREIND

Bij de vrouwen is de DDR verdwenen, maar staan de DDR-records nog recht overeind. Ook daar is het opmerkelijk dat de winnares van de 100 meter schoolslag, Lesley Frame, er verhoudingsgewijs het dichtst bij kwam.

Op gevaar af haar machtige schoudergordel (opnieuw) te ontwrichten sleep de Australische in een keer 3,5 seconden van haar persoonlijke toptijd af. Ze kwam er dichter mee in de buurt van het bestaande wereldrecord dan het duo Qiang Hong en Wang Xiahong, die eerste en tweede op de 100 meter vlinderslag werden.

Inge de Bruijn haakte na vijfenzeventig meter af en finishte als achtste in een zwakkere tijd dan zij in de series had gemaakt. Karin Brienesse kwam niet verder dan de B-finale. Kira Bulten werd helemaal geruisloos afgeserveerd.

De tengere schoolslagzemster uit Elburg ging er in de series uit. Als gevolg van een pijnlijke rug en moeilijkheden met de slagfrequentie was zij geen schaduw meer van de aanstaande vedette, die in Amersfoort op eigen kracht de nominatie afdwong.

De 400 meter vrije slag mannen leverde een dubbele Duitse zege op voor twee vroegere rivalen uit oost en west Jorg Hoffmann en Stefan Pfeiffer. De Amerikanen namen revanche door de 4x100 meter vrije slag voor zich op te eisen. Matt Biondi pakte erin zijn tweede gouden medaille.

RON DEKKER

Ron Dekker heeft zich inmiddels ook over de methode-Nagy gebogen. Helemaal het fijne weet hij er nog niet van af. Maar het heeft te maken met de slag breed houden en de ellebogen hoog uit het water tillen. "Er is in ieder geval ontzettend veel kracht voor nodig", aldus Dekker.

De Nederlandse schoolslagspecialist had zich manmoedig over de tegenvaller van de 100 meter (achtste in de finale) heengezet en zwom vrijdag op de dubbele afstand in de series met 2.17,89 een Nederlands record, dat hij 's avonds in de B-finale alweer scherper stelde (2.17,39).

Voorts maakte hij deel uit van het gelegenheidskwartet op de 4x100 meter vrije slag dat wonder boven wonder de finale haalde en daarin door een diskwalificatie nog zevende werd ook.

De andere medewerkers waren Richard Granneman, die eerder in de series het nationale record op de 400 meter vrije slag had verbeterd (3.56,44) en de voor rugslag geselecteerde Ronald Sloeserwij en Martin van der Spoel. De laatste, debutant in het internationale gezelschap, stapte in de finale het startblok op in de wetenschap op zijn minst een volle seconde prijs te moeten geven op de 31 concurrenten.

De afwezigheid van de nationale recordhouder op de 100 meter vrije slag Erik Ran was derhalve voelbaar. Maar of de bij de selectiewedstrijden afgewezen Hagenaar terugkomt, is twijfelachtig. Zijn studieresultaten in Amerika zijn dusdanig, dat zijn beurs op het spel staat.

De stunt van de vrije slagestafette kan de keuzeheren van het Nederlands Olympisch Comité nog aardig in de problemen brengen. Straks zegt het NOC nog: volgens onze normen mag de 4x100 meter vrij naar Barcelona en antwoordt de zwembond: van ons hoeft het niet.

In halve finale Verenigde Staten verslagen

Waterpolo-dames Oranje om WK-titel tegen Canada

PERTH - Na het duel tegen de Verenigde Staten mogen de Nederlandse waterpolosters het matige begin van het toernooi om de wereldtitel beschouwen als de bekende slechte generale repetitie. Door de halve finale met 9-6 (2-0 1-1 3-3 3-2) te winnen, gaat Oranje zaterdag (vandaag) tegen Canada voor goud. De Noordamerikaansen versloegen Hongarije met 8-7.

Niet alleen de zege van Nederland, ook het spel, incidenteel nog wel ontsierd door onnodig balverlies, bood na het duel tegen Duitsland andermaal perspectief voor de finale.

Even dreigden de Amerikaansen bij een achterstand van 4-8 in de vierde periode de tweede adem te krijgen. Die werd bijtijds afgesneden, doordat het Hollandse kwaaltje - in een gewonnen positie te haastig, te onbezonnen of te dom te werk te gaan - niet doorzette. Nadat aanvoerster Patricia Libregts op een ongelukkig moment een strafworp had gemist, besliste Monique Kranenburg, zelfverzekerder en gretiger dan ooit, het duel.

De beweeglijke Goudse 'stofzuiger' van de ploeg, die pressing op het lijf geschreven lijkt maar die ook uitstekend functioneert in de opnieuw voorgeschreven actieve zoneverdediging, viel op door een paar voortreffelijke onderscheppingen en de durf ook eens de verantwoordelijkheid te nemen voor de afwerking.

Voor haar hadden Libregts, Hedda Verdam, tot ze met drie fouten het water uit moest, Lilian Ossendrijver en Alice Lindhout hetzelfde gedaan.

KLAPZOENEN

Het knusse zwembadje van Bicton, een wijk van de badplaats Fremantle, kon prompt worden gevuld met het geluid van klapzoenen. De Nederlandse coaches waren opvallend zeker van hun zaak. Peter van den Biggelaar wiegde voor aanvang al ontspannen op de discodreun uit de luidsprekers. Zijn opvolger Kees van Hardeveld slaakte na de succesvolle afloop wel even een diep zucht. Maar die had niets met het ontladen van nervositeit te maken.

"Nee, we hebben toch de gehele wedstrijd het initiatief gehad en de kansen gecreëerd. De bedoeling van die zone was de Amerikanen aan het twijfelen te brengen. Bijna alles hangt af van hun midvoor Maureen Mendoza. Als je die pakt, pak je de hele ploeg. Door 'klein' te verdedigen, dwarrelt er natuurlijk wel eens een bal van afstand in.

INHERENT

Dat is inherent aan de zonedefensie. Het is niet de favoriete speelwijze van ons, maar wel een hele effectieve. Dat bleek ook al tegen Duitsland. Voor die wedstrijd was ik banger, omdat het in de voorgaande duels niet liep. Nu had iedereen het zelfvertrouwen terug", zei Van Hardeveld.

Lovend was hij over de enthousiaste supporterschare - flink uitgebreid met de beschilderde kunstzwemsters, de lange-baanspecialisten en de schoonspringers - en over de scheidsrechters. Die waren zeker niet tegen Oranje.

"Ze lieten de midvoors tenminste lang hun gang gaan en floten niet onmiddellijk af. Patricia Libregts raakte er wel volkomen afgepeigerd van, maar dankzij vooral Esmeralda van de Water die Mendoza ook. En wij beschikken toevallig over meer aanvalsters die kunnen scoren."

BADMINTON / GRONINGEN - De internationale badminton federatie heeft besloten het internationale toernooi in Groningen, van 12 tot 14 april, aan te wijzen als officieel kwalificatietoernooi voor de Olympische Spelen van 1992 in Barcelona.

Aankopen aangepast aan gewijzigde aanpak

Ploeg-Raas richt zich dit jaar ook op grote ronden

MEGEVE - De entourage past precies in het nieuwe beleid, dat Jan Raas voor de komende twee jaar heeft uitgestippeld.

Tussen de Alpentoppen bereidt de Buckler-ploeg zich deze week speels en ontspannen voor op het nieuwe wielerseizoen. In Megeve, een Frans wintersportoord, waar de ondernemers luidkeels klagen over de minieme sneeuwval en de daaruit voortvloeiende geringe omzet, blikt de Zeeuw vooruit op 1991 en de nieuwe episode in zijn loopbaan als ploegleider.

Met op de achtergrond de door wolken half verscholen Alpenreus Mont Blanc zegt Raas: "Deze jaargang is een soort overgang naar een formatie met zowel renners voor de klassiekers als grote ronden."

Raas kocht bewust in met het oog op zijn gewijzigde aanpak. Steven Rooks is als kopman voor de Tour de France, Vuelta en Waalse klassiekers binnengehaald. Dick Robeet en de flegmatieke Engelsman David Rayner zijn ook aangetrokken voor het hooggebergte.

"Ik verwacht dit seizoen in de bergen ook eens van voren een koers te kunnen volgen. Dat is geheel nieuw voor me. Tot nu bungelde ik altijd achteraan. Waar mijn renners zich meestal met hangen en wurgen overeind moesten houden."

De Zeeuwse ploegleider is in de richting van de cols gestuurd door zijn sponsor. Het bierconcern wil in Spanje meer naamsbekendheid verwerven voor zijn alcoholarm brouwsel. Het ligt voor de hand dat de Vuelta in het wedstrijdprogramma is opgenomen. Raas verwacht in die ronde veel van Rooks. Hij is door velen afgeschreven, maar niet door de man die vijf keer de Amstel Gold Race won.

"Ik ben er vast van overtuigd dat Rooks veel publiciteit zal maken in Spanje. Ja, ook zonder Theunisse. Het zijn fabeltjes dat hij zonder zijn vriend en kameraad niet kan presteren. De belangen van de sponsor hebben een grote rol gespeeld in de ommezwaai.

Afgelopen jaar behaalde mijn ploeg weliswaar 72 overwinningen, een mooi aantal, maar geen aansprekende triomfen. Beter is dertig zeges in grote en belangrijke wedstrijden. Een renner vooraan in het klassement van de Ronde van Frankrijk of Spanje levert meer reclame op dan een aantal ritzeges."

De wending is opmerkelijk, want ruim een half jaar geleden in de Tour de France beweerde Raas stellig weinig waarde aan een gele trui of klimmers te hechten. Dagsuccessen hadden de prioriteit. Die visie heeft hij drastisch bijgesteld, hoewel hij benadrukt dat hij geleidelijk de nieuwe koers gaat varen.

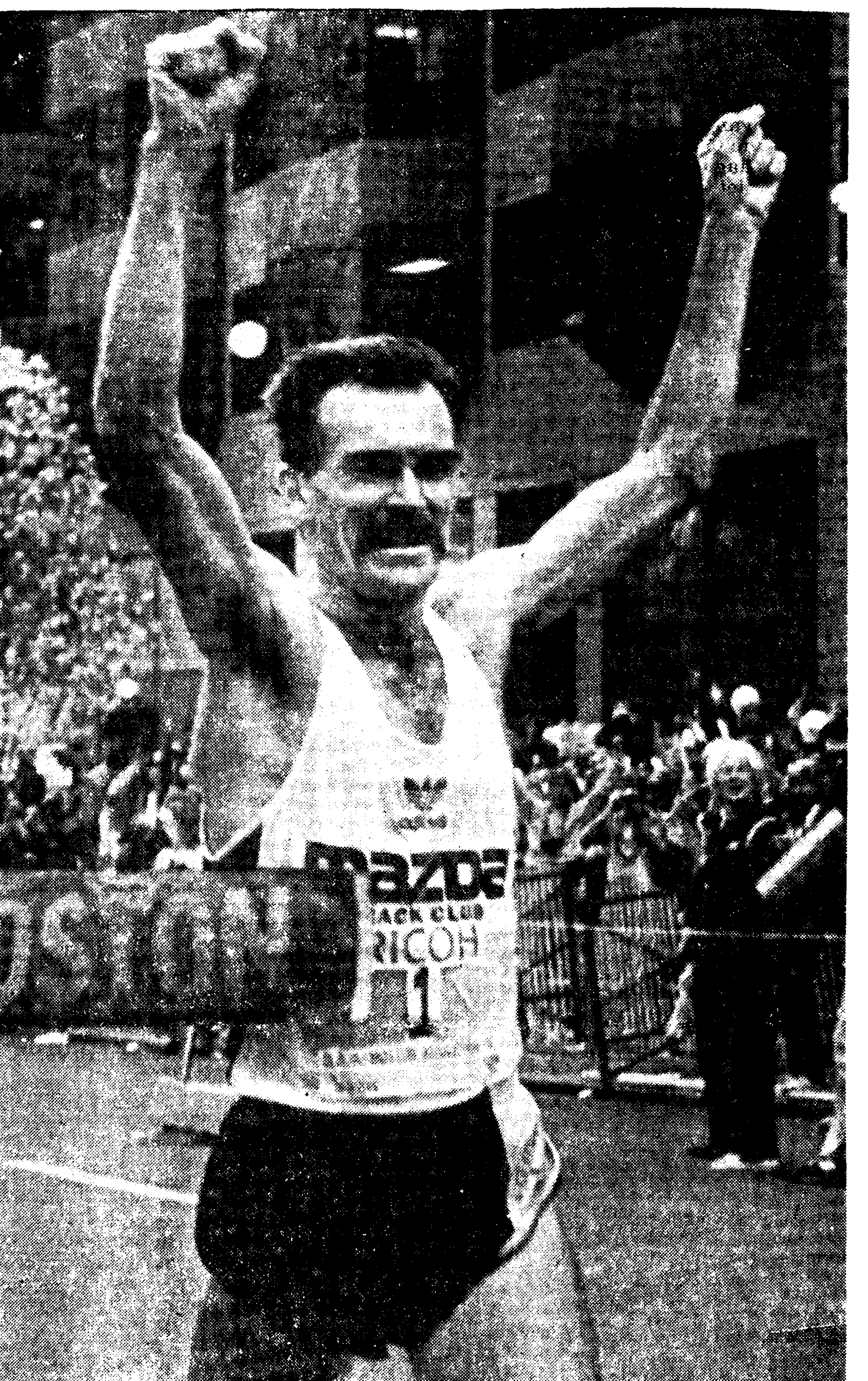
"Klassiekers en andere eendaagse ritten tellen net zo zwaar als de meerdaagse opdrachten. Vorig seizoen is me tegengevallen. Ik had op de wereldbeker voor ploegen gemikt. Ik dacht dat het mogelijk was.

In het voorseizoen had ik de pech, geen excuus maar een constatering, dat het gros in de Driedaagse van de Panne door buikloop werd geveld. Het heeft de hele maand april de prestaties negatief beïnvloed. In de najaarsklassiekers hebben we gefaald", bekent hij.

Met een hoger budget - bijna zeven miljoen gulden - en Joop Zoetemelk als assistent-ploegleider, begint Raas aan zijn zesde seizoen als chef d'equipe. Hij meent dat hij een sterkere ploeg heeft dan vorig jaar, ondanks het vertrek van Golz en Cordes.

"Voor 1992 ben ik van plan nog twee klassementsrenners aan te trekken. Dat is waarschijnlijk ook het laatste jaar dat Buckler ons sponsort. We hebben de afspraak dat dit jaar wordt besloten of ze al dan niet doorgaan. Dan heb ik alle tijd uit te kijken naar een geldschieter.

Gelet op het programma dat we willen afwerken denk ik niet dat mijn ploeg te groot is. We geven op deze manier de jonge renners ook de kans zich te ontplooien in hoog gekwalificeerde wedstrijden."

■ *ROB DE CASTELLA: eerste wereldkampioen op de marathon*

Sport Agenda

SENTRO DEPORTIVO KORSOU
(zwembad)
open van 09.00-12.00/14.00-17.00 uur; dinsdag- en donderdagmorgen gesloten.

PISINA BENNIE LEITO
(Rif)
geopend op woensdag van 14.00-16.45 uur; vrijdag van 20.00-22.00 uur; zaterdag van 13.00-17.00 uur en zondag van 09.30-12.30/14.00-17.00 uur.

BOWLEN
(Damacor Bowling Club, Chuchubiweg)
openingstijden: maandag t/m donderdag van 17.00-02.00 uur; vrijdag en zaterdag van 16.00 uur tot na 02.00 uur; zondag vanaf 13.00 uur.

SCHAAKVERENIGING CURAÇAO
(Rust & Burgh)
iedere maandagavond om 20.00 uur gelegenheid tot schaken.

SCHAAKVERENIGING JANWE
(Sentro di Bario Janwé)
elke zaterdag van 09.00-13.00 uur schaakles en -training voor de jeugd vanaf 7 tot 23 jaar.

ATLETIEK
(RRCK)
10.00-12.00 uur inschrijving 10-km race-kantine SDK.

* * * * * * *

Zeven nieuwen

Samenstelling ploeg Jan Raas

MEGEVE - De Bucklerploeg van Jan Raas telt voor het nieuwe seizoen zeven nieuwelingen.

Drie klimmers trok de Zeeuw aan: Rooks, Robeet en Rayner. Verder nam hij vier amateurs onder contract: De Clercq, Eyk, Goense en Zuyderwyk.

De samenstelling van de ploeg:

De Clercq (Bel/24), Eyk (Ned/24), Goense (Ned/23), Edwig van Hooydonck (Bel/24), Gino van Hooydonck (Bel/26), Marco van der Hulst (Ned/27), De Keulenaer (Bel/30), Kokkelkoren (Ned/21), Maassen (Ned/25), Nijdam (Ned/27), Poels (Ned/27), Rayner (GBR/23), Robeet (Bel/26), Rooks (Ned/30), Segers (Bel/31), Solleveld (Ned/29), Tolhoek (Ned/25), Vanderaerden (Ned/28), Veenstra (Ned/24), De Vries (Ned/23), Winnen (Ned/33) en Zuyderwyk (Ned/21).

Inschrijving stopt bij 10.000 atleten

Rob de Castella weer terug in marathon van Rotterdam

ROTTERDAM - Acht jaar nadat hij in een enerverend gevecht met Carlos Lopes de marathon van Rotterdam won, keert Rob de Castella terug in de Maasstad. De Australiër, die in 1983 in Helsinki de eerste wereldkampioen op de marathon werd, heeft atletenmakelaar Jos Hermens toegezegd op zondag 21 april in de elfde Rotterdamse marathon aan de start te staan.

"De Castella had een financieel aantrekkelijke aanbieding voor een marathon, die in mei in Bordeaux wordt gehouden maar hij wilde graag nog een keer in Rotterdam lopen", aldus Hermens. De Castella, die op 27 februari 34 jaar wordt, wil in 1992 in Barcelona zijn vierde Olympische spelen mee maken.

Volgens Hermens past de Rotterdamse marathon in de voorbereiding daarop. De Australiër, zegevierde op 9 april 1983 in Rotterdam in 2.08.37. Na een lange eindsprint versloeg hij de toen als marathonloper nog onbekende Portugees Carlos Lopes, die met 2.08.39 Gerard Nijboer (2.09.01) als officieus Europees recordhouder onttroonde.

De Castella zat de laatste jaren contractueel vast aan de marathon van Boston, waarin hij vorig jaar in 2.11.28 als vijfde eindigde.

Hoewel Rotterdam ook dit jaar weer de concurrentie van Londen ondervindt, dat op dezelfde dag de strijd om de wereldbeker marathon organiseert, heeft de organisatie er alle vertrouwen in een uitstekend veld aan de start te kunnen brengen.

Op een nieuwjaarsreceptie deelde Joop Franken, voorzitter van de stichting Marathon Rotterdam, ook in 1991 weer te rekenen op 10.000 deelnemers, van wie er nu reeds 6200 hebben ingeschreven.

NIET GROTER WORDEN

"Wij willen de komende jaren beslist niet groter worden omdat het zou betekenen dat wij de Coolsingel als start en finish zouden moeten verlaten. Voor dit jaar hebben wij twee doelen voor ogen: het verstevigen van onze kwaliteitsnorm en het verbeteren van onze internationale positie. Wij gokken op een tijd van rond de 2 uur en 8 minuten met een kwalitatief breed veld", aldus Franken.

Hermens kan voor het aantrekken van de toppers beschikken over een sponsorbedrag, dat volgens voorzitter Franken meer dan een miljoen gulden zal bedragen. De wereldrecordhouder op de uurloop wil evenals in de afgelopen jaren jonge veelbelovende lopers de kans geven in Rotterdam een scherpe tijd te lopen. Hermens kan ook weer rekenen op minimaal vier Etiopiërs, drie jonge talenten en een ervaren man.

Rotterdam heeft inmiddels een contract voor drie jaar gesloten met de Japanse televisie, die voor het rechtstreekse verslag van de Rotterdamse marathon van 1990 de prijs voor de beste en meest bekeken sportreportage van het eerste half jaar kreeg. Bovendien komt er binnen afzienbare tijd een verregaand samenwerkingsverband met de organisatoren van de marathon van Tokyo.

In het kader van de Rotterdamse marathon, ook in 1991 weer rechtstreeks op de televisie, wordt op 21 april ook de strijd om de nationale titels verwerkt. De nationale kampioenen zijn, wanneer aan de limiettijden wordt voldaan, zeker van uitzending naar de strijd om de wereldtitels eind augustus in Tokyo.

WATERPOLO / BERLIJN -Donderdag is in Berlijn Uwe Gassmann, de trainer van de Westduitse waterpoloploeg die in 1989 in Bonn Europees kampioen werd, overleden. Gassmann werd 37 jaar.

* * * * *

VOETBAL / MANCHESTER - Viv Anderson heeft Manchester United ingeruild voor tweede-divisieclub Sheffield Wednesday. De 34-jarige vleugelverdediger had recht op een vrije transfer. Anderson, 30-voudig international, werd in 1987 door United overgenomen van Arsenal voor ruim een miljoen gulden.

OP 4 JANUARI jongsleden heeft de rechter in kort geding vonnis gewezen inzake de voorgenomen openbare verkoop van de gronden van 'Cas Abao'. De Antillen NV mag de voormalige plantage 'Cas Abao' niet in het openbaar verkopen. Bij Doston Development NV zal vier dagen na het nieuwe jaar opnieuw een flesje zijn ontkurkt. De advokaat van De Antillen is minder tevreden: hij verzucht dat de ondernemingsgeest van het bedrijf door dit vonnis is afgestraft.

De gedegen visie van een jurist:

De wijze les van Cas Abao: schoenmaker blijf bij je leest

- door mr. dr. Frank B.M. Kunneman-

Ook menig bankdirecteur zal zijn wenkbrauwen hebben gefronst. De gedachte dat hier schijnbaar een wettelijk recht tot openbare verkoop wordt gefrustreerd is bepaald onplezierig. 'Heeft het vragen van zekerheidstelling dan nog zin?' zo zal hij denken. Hieronder zal ik enkele kanttekeningen plaatsen bij dit recente en voor het bedrijfsleven niet onbelangrijke vonnis.

Wat is er aan de hand? De feiten zijn grotendeels bekend. Voorzover hier relevant zijn het de volgende: De Aannemingsmaatschappij De Antillen NV sluit in juli 1987 met Doston Development NV een aannemingsovereenkomst. De Antillen verbindt zich de infrastructurele werken aan te leggen inzake het ontwikkelingsplan van de voormalige plantage 'Cas Abao'. In dezelfde maand wordt deze afspraak nog eens bevestigd. Doston zegt De Antillen een recht van eerste hypotheek toe tot zekerheid van de betaling van de aanneemsom. Daarnaast spreekt men af dat de toekomstige kopers van kavels de koopprijs rechtstreeks aan De Antillen zullen betalen.

De verkoop van kavels blijft echter achter bij de verwachtingen. Medio 1989 slaagt Doston er niet in bij de bank enkele bijzondere opdrachten gefinancierd te krijgen. De Antillen blijken wel bereid de financiering op zich te nemen, naast het bedrag dat zij reeds te vorderen had. Het betreft een bedrag groot Naf 1 miljoen, terug te betalen binnen ruwweg anderhalf jaar in drie gelijke termijnen. De reeds gevestigde hypotheek wordt tot zekerheid van de vordering van De Antillen verhoogd tot Naf. 3.300.000,-.

VOLMACHT

Doston kan over het overeengekomen bedrag beschikken door een volledige volmacht aan Verberne, de toenmalige (enige) directeur van Doston, inzake een door de Antillen op haar eigen naam gevestigd doorlopend krediet met een plafond van Naf. 1 miljoen. In no time geeft Verberne dit miljoen uit, naar Doston stelt vrijwel geheel te eigen bate en niet ter financiering van de bijzondere opdrachten waarvoor het geld bedoeld was.

Bovendien accordeert Verberne een waarschijnlijk niet geheel correct overzicht van de vorderingen van De Antillen op Doston. Tenslotte komt Verberne (naar de rechter aanneemt tegen beter weten in) namens Doston met De Antillen overeen dat deze vorderingen per 1 november 1990 opeisbaar zullen worden. Verberne wordt op 24 oktober 1990 ontslagen door de vergadering van aandeelhouders (waarin Vemac B.V. inmiddels de zeggenschap heeft verkregen). Op 1 november 1990 blijkt Doston niet in staat bedoelde bedragen te betalen.

In de opvatting van De Antillen verkrijgt zij hierdoor het recht tot openbare verkoop van de plantage over te gaan in gevolge art. 1203 lid 2 van het Burgerlijk Wetboek van de Nederlandse Antillen. Doston tracht, en naar gebleken met succes, bij de rechter in kort geding een verbod van deze openbare verkoping te verkrijgen omdat deze zou zijn 'misbruik van recht, althans in strijd met de goede trouw, dan wel onrechtmatig'.

KORTGEDING

Wat zijn de overwegingen van de rechter in kortgeding? De rechter vindt dat er onduidelijkheid bestaat over de omvang van de vordering van de Antillen, en daarnaast ook onzekerheid over de opeisbaarheid daarvan. Het bestaan van onduidelijkheid en onzekerheid over deze kwesties heeft niet alleen te maken met de persoon van ex-directeur Verberne, maar ook met het gedrag van De Antillen zelf.

Mede hierom zou De Antillen handelen in strijd met de goede trouw van art. 1355 lid 3 van het BWNA door over te gaan tot openbare verkoop van de gronden van Cas Abao. Immers, De Antillen wist van het begin af aan dat Doston haar alleen zou kunnen betalen uit de opbrengsten van de verkoop van de bouwkavels.

Toen De Antillen in 1989 aanspraak zou hebben gehad op volledige aflossing en zonder meer tot openbare verkoop had kunnen overgaan, verhoogde zij de financiering aanzienlijk. De Antillen is vrijwel zeker van de (te) ruime armslag van Verberne op de hoogte geweest. De Antillen moet hebben geweten dat Verberne het extra krediet van 1 miljoen onjuist besteedde doordat zij zelf rekeninghoudster was van de desbetreffende bankrekening en uit dien hoofde de bankbescheiden ontving.

De vraag rijst zelfs, aldus de rechter, of De Antillen wellicht rekening diende te houden met de mogelijkheid dat Verberne doende was de belangen van Doston te veronachtzamen. En tenslotte blijkt uit allerlei documenten dat De Antillen méér was dan alleen een aannemer die om verzekerd te zijn van een bepaald bouwvolume een opdrachtgever tijdelijk heeft willen financieren: De Antillen wenste ook bij de verdere ontwikkeling van Cas Abao betrokken te blijven.

Het bedrijf bedong zelfs een optie om het projekt over te nemen als Doston het mocht staken. In verschillende stukken wordt van 'samenwerking' gesproken en van 'assistentie door De Antillen bij de verdere uitwerking van het ontwikkelingsplan'. Dit alles leidt tot de conclusie dat De Antillen tot openbare verkoop wil overgaan terwijl zij zelf beslist geen 'schone handen' heeft.

AFGESTRAFT

Wordt ondernemingslust zo afgestraft, zoals de advokaat van De Antillen meent? Ik denk het niet. De aannemer van werken die een kortetermijnfinanciering aan zijn opdrachtgever verstrekt om zodoende een bepaald bouwvolume zeker te stellen, zal bij gebreke van betaling zonder meer tot executie en in dit geval een openbare verkoping kunnen overgaan. In dat opzicht bestaat geen onzekerheid. Wellicht ten overvloede benadrukt ook rechter Numann dit in zijn vonnis.

Maar de aannemer die zich willens en wetens begeeft in een gebied dat zich veel verder uitstrekt dan het verschaffen van een kortetermijn financiering, en die bewust risico's neemt die een aannemer strikt genomen niet behoeft te nemen, zal merken dat de contractsrelatie tussen hem en zijn opdrachtgever in ruimere mate getoetst zal worden aan regels van redelijkheid en billijkheid. In het vermogensrecht dienen partijen rekening te houden met de gerechtvaardigde belangen van de wederpartij. De wijze waarop partijen hebben samengewerkt, wat daarbij is afgesproken en wat niet, hoe partijen zich hebben gedragen, welke verwachtingen zijn gewekt, het zijn alle factoren die een rol gaan spelen bij de beantwoording van de vraag of men van bepaalde hem toekomende rechten gebruik mag maken.

En wat te denken van de aan het begin van dit stuk opgevoerde bankdirecteur die zijn wenkbrauwen fronst bij de gedachte dat in dit vonnis een recht op openbare verkoop door een hypotheekhouder gefrustreerd wordt? Moet nu elke hypotheekhouder (over het algemeen is dat een bank) bevreesd raken in de toekomst niet meer onbelemmerd van de hem toekomende rechten gebruik te kunnen maken? Natuurlijk niet. Over het algemeen is de rechter zeer terughoudend met het frustreren van zakenrechtelijke bevoegdheden. Daarom terecht denk ik, is de rechter in het kort geding tussen Doston en De Antillen niet ingegaan op de stelling van Doston dat De Antillen zich schuldig maken aan misbruik van recht door over te willen gaan tot een openbare verkoping, een recht dat hen op zichzelf gezien gewoon toekomt.

MISBRUIK

De Nederlandse rechter komt niet zo gauw tot de conclusie dat sprake is van misbruik van recht. 'Misbruik van recht' is schijnbaar een contradicto in terminis. Hoe kun je nu een recht misbruiken? In de oudere rechtspraak neemt daarom aan dat alleen dan sprake is van misbruik van recht wanneer men handelt zonder enig redelijk belang en/of met een opzet tot benadeling. Dit criterium is zeer beperkt. Mede door bewijsmoeilijkheden zal het ten processe niet snel tot resultaten leiden. Het Nederlandse Nieuw Burgerlijk Wetboek ('Nieuw BW', aldaar in te voeren in 1992) stelt in lid 2 van artikel 13 van het Derde Boek dat een bevoegdheid onder meer kan worden misbruikt door haar uit te oefenen 'met geen ander doel dan een ander te schaden of met een ander doel waarvoor zij is verleend of in geval men, in aanmerking nemende de onevenredigheid tussen het belang bij de uitoefening en het belang dat daardoor wordt geschaad, naar redelijkheid niet tot die uitoefening had kunnen komen'.

Juristen spreken bij een dergelijke formulering van 'marginale toetsing'. De rechtspraak van de laatste twintig jaar sluit zich, anticiperend, aan bij deze iets ruimere formulering. Toch zal ook toepassing van deze 'ruime leer' niet erg snel leiden tot de vaststelling dat sprake is van misbruik van recht. Het lijkt mij onwaarschijnlijk dat De Antillen zou kunnen worden verweten 'zonder enig redelijk belang' te handelen door tot openbare verkoop over te gaan en ook marginaal getoetst kan het gedrag van De Antillen mijns inziens op zichzelf wel degelijk door de beugel.

Waarom mag De Antillen dan toch niet tot openbare verkoop overgaan? Omdat het hier niet gaat om de uitoefening van een zakenrechtelijke bevoegdheid zonder meer, maar om het uitoefenen van een dergelijke bevoegdheid in het kader van een veel ruimere contractuele relatie. En in die contractuele relatie hebben de partijen rechten en plichten ten opzichte van elkaar die veel verder gaan dan hetgeen zij in strikte zin zijn overeengekomen.

Het is uiteindelijk de rechter die beoordeelt aan welke ongeschreven normen de contractspartijen zich op grond van de goede trouw van art. 1355 lid 3 BWNA hebben te houden: gegeven de onduidelijkheid over de hoogte en de opeisbaarheid van de vordering, gegeven de voorgeschiedenis en het gedrag van De Antillen zelf, mag het bedrijf niet van de haar strikt genomen toekomende bevoegdheid tot openbare verkoping gebruikmaken.

GOEDE TROUW

Ik wil bij dit vonnis nog een paar opmerkingen maken. Ten eerste deze. Al vele decennia neemt de invloed van de rechter op het recht en daarmee op de samenleving toe onder andere door het sterk toegenomen belang van de ook in de onderhavige zaak zo belangrijke 'open normen' als 'goede trouw', 'als een goed huisvader' enzovoort. De zaak Doston versus De Antillen illustreert opnieuw hoe cruciaal de invulling van deze open normen is: de rechter toetst de redelijkheid van het gedrag van de contractspartijen en baseert mede daarop zijn beslissing.

In beginsel creëert dat onzekerheid, omdat je nu eenmaal als ondernemer nooit van te voren precies kunt voorspellen of dit gedrag nu wel of niet door deze rechter als redelijk en billijk zal worden beschouwd. Voor de burgers en in casu de ondernemers die aan het recht en aan de jurisdictie van deze rechters onderworpen zijn, is het dan ook van vitaal belang dat zij kennis kunnen nemen van eerdere vonnissen. Alleen op die manier kunnen zij kennisnemen van de in de rechtspraak ontwikkelde normen.

In dat licht is het een slechte zaak dat de jurisprudentie op de Nederlandse Antillen (zeg maar de vonnissen van het Gemeenschappelijk Hof van Justitie) voor de justitiabelen niet of nauwelijks toegankelijk is.

Het is daarom van harte te hopen dat het mede op initiatief van de Faculteit der Rechtsgeleerdheid van de U.N.A. opgestelde plan om tot een geautomatiseerde registratie van juridische documentatie (rechtspraak en wetgeving) te komen, kan rekenen op een brede politieke steun. Het plan is er, nu moet het nog worden uitgevoerd. Een breed, algemeen belang, dunkt me.

Mijn tweede opmerking hangt met de eerste samen. De hier boven geschetste ontwikkeling op het gebied van het privaatrecht, waarbij contractspartijen zich mede moeten laten leiden door de gerechtvaardigde belangen van hun wederpartij, is al jaren aan de gang. In Nederland is deze ontwikkeling gecodificeerd, vastgelegd in het reeds genoemde Nieuw BW. Aan het begin van de jaren tachtig is men op de Nederlandse Antillen voortvarend aan de slag gegaan om ook hier te lande te komen tot een hercodificatie, een actualisering van het burgerlijke en handelsrecht.

VEROUDERD

Jammer genoeg heeft dit goede initiatief tot op heden tot te weinig resultaten geleid. Dat heeft tot gevolg dat de wetgeving op het gebied van het burgerlijk recht en in het bijzonder, waar het hier om gaat, op het gebied van het vermogensrecht, sterk verouderd is. Ook dat is niet in het belang van de Nederlandse Antillen en meer in het bijzonder in het belang van het bedrijfsleven. Want de rechters van het Gemeenschappelijk Hof van Justitie zullen in hun rechtspraak op de Nederlandse Antillen niet voorbij mogen en kunnen gaan aan moderne ontwikkelingen.

Zij zullen daarom in toenemende mate het 'oude' Antilliaanse vermogensrecht 'vertalen' in modern recht. Het hier besproken vonnis inzake Doston versus De Antillen is daar een voorbeeld van. Dit heeft minstens twee gevolgen. De onzekerheid over wat nu eigenlijk rechtens is, neemt toe, want de wet geeft daarover in steeds mindere mate uitsluitsel, en de macht van de rechter neemt steeds meer toe ten opzichte van de macht van de wetgever.

Het ware daarom sterk aan te bevelen dat de in 1983 aangevangen werkzaamheden opnieuw krachtig ter hand worden genomen om zo snel mogelijk te komen tot een herziening van het Antilliaanse burgerlijke en handelsrecht. Ook hier ligt, in het algemeen belang, het initiatief bij de politiek verantwoordelijken.

PAARDEN MIDDEL

Als derde en laatste punt nog het volgende: aan de rechter werd in dit geval een korte-termijnvoorziening gevraagd. Juist vanwege het grote en actuele belang van de eiser (Doston) bij een pas op de plaats, zou de rechter hier sneller toe hebben kunnen besluiten dan wanneer over het geschil in hoger beroep zou moeten worden beslist. Betekent dit dan dat een eventuele uitspraak in hoger beroep ten gunste van De Antillen zal uitvallen? Ik zou denken van niet. Openbare verkoping is een paardemiddel.

Als er in een relatie als de onderhavige onzekerheid is over de hoogte van de vordering en er nog onbenutte mogelijkheden zijn om anderszins, en rechtdoende aan het belang van beide partijen, tot een oplossing te komen, dan verdient dat laatste uit het oogpunt van redelijkheid en billijkheid de voorkeur. Waarschijnlijk is dat ook de leidende gedachte geweest van de rechter in Kort Geding en dat zal in hoger beroep niet anders zijn.

De conclusie van dit alles is, dat een aannemer die zich in zijn relatie tot zijn opdrachtgever beperkt tot de normale afspraken die bij een dergelijke overeenkomst horen, zonodig direkt verhaal kan krijgen. Een aannemer echter die met een projectontwikkelaar 'mee gaat doen' zal de gevolgen daarvan in de vorm van een extra ondernemersrisico hebben te dragen. Hij kan zich dan als het fout loopt niet meer zonder meer op zijn oorspronkelijke 'aannemersrol' beroepen. Hij zal dan in grotere mate rekening hebben te houden met de gerechtvaardigde belangen van zijn wederpartij.

De schrijver van dit artikel mr dr Frank B.M. Kunneman is Lector Burgerlijk Recht aan de Universiteit van de Nederlandse Antillen.

Tank tegen blote handen

■ *VILNIUS - Een Soejet-tank kiest positie tegenover de belangrijkste drukkerij van kranten in de Litouwse hoofdstad, nadat Soevjet-paratroopers het gebouw hebben bezet. De protesterende burgers werd in een radio-uitzending later aangeraden om weg te gaan bij de drukkerij om parlement en radio- en televisiestation te beschermen.*

(AFP-satellietfoto)

Het farmaceutische bedrijf CENTRAFARM uit Etten-Leur en haar Belgische zusteronderneming Eurogenetics zijn overgenomen door de Duitse branchegenoot Stada Arzneimittel uit Bad Vilbel. Centrafarm was een dochter van Christiaens International. Volgens een woordvoerster van Centrafarm zal de overneming geen gevolgen hebben voor de 135 medewerkers.

De PORTUGESE regering heeft de voor 29 januari vastgestelde privatisering van verzekeringsmaatschappij Alianca Seguradora voor onbepaalde tijd uitgesteld wegens de onzekerheid rond de Golfcrisis. De regering heeft nog 51 procent van de maatschappij in handen.

***

De Sovjetunie heeft 3,72 miljoen ton mais gekocht in de Verenigde Staten ter waarde van ongeveer 440 miljoen dollar. Het is de grootste maisaankoop op een dag die de Sovjets ooit hebben gedaan. Ook werd 550.000 ton sojameel aangeschaft. De aankopen, waren mogelijk geworden nadat een akkoord was bereikt over Amerikaanse exportkredieten ter waarde van 900 miljoen dollar voor voedsel.

***

De autoverkoop in Italië is vorig jaar met 0,6 procent afgenomen tot 2,35 miljoen stuks. Het was de eerste vermindering in zes jaar. Buitenlandse fabrikanten wisten hun marktaandeel te vergroten van 42,2 procent tot 47,1 procent. Volkswagen/AUDI had daarin met 10,04 procent het grootste aandeel.

AGENDA BONAIRE

POLITIE: 8000
BRANDWEER: 8222
TAXICENTRALE: 8845
HOSPITAAL: 8900

LANDFILL te Lagoen: maandag t/m vrijdag van 07.00-16.00 uur; zaterdag van 08.00-12.00 uur; zondag gesloten.

OPENBARE BIBLIOTHEEK
(openingstijden voor het publiek)
maandag en donderdag van 14.00-18.00 uur; dinsdag en vrijdag van 08.00-12.00/14.00-20.00 uur; zaterdag van 10.00-12.00 uur.
(openingstijden voor lezers)
woensdag van 14.00-19.00 uur.

POSTSLUITING: maandag t/m vrijdag aangetekende stukken om 15.30 uur; gewone stukken om 16.30 uur.

SERVICE CLUBS
Lions: informatie H. Nicolaas, tel.: 5520/8688.
Rotary: woensdag 12.00 uur - Restaurant Beefeater.

GALERIA DI ARTE BONAIRE (Kaya Grandi 70): openingstijden: maandag t/m vrijdag van 08.00-12.00/14.00-18.00 uur; zaterdag van 08.00-12.00 uur.

POLITIECLUB (Weg naar Willemstoren): open op vrijdag van 20.00-24.00 uur; zaterdag van 12.00-24.00 uur.

LVV: openingstijden Slachthuis i.v.m. afwezigheid van de keurmeester zal tot nader order uitsluitend op donderdagen en vrijdagen geslacht en gekeurd worden.

KERKDIENSTEN
Sint Bernarduskerk, Kralendijk: maandag t/m zaterdag om 18.45 uur; zondag om 08.00 en 19.00 uur.
Coromotokerk, Antriol: maandag t/m zaterdag om 19.30 uur; zondag om 09.00 en 18.00 uur.
Ludovicuskerk, Rincon: maandag t/m zondag om 19.30 uur.

KLACHTENBEZORGING doorgeven aan mevr. A. Wong-Loi-Sing, Kaya Cacique 4.

VS-attaché terug uit Suriname

PARAMARIBO - De Amerikaanse regering heeft haar defensie-attaché in Suriname teruggeroepen voor overleg. De Verenigde Staten sturen voorlopig geen ambassadeur naar Paramaribo. Dit heeft de Amerikaanse ambassade in Paramaribo gisteren bekend gemaakt.

De maatregelen staan in verband met de militaire staatsgreep van Kerstavond. Die machtsovername is door Washington veroordeeld.

De defensie-attaché, luitenant-kolonel David Coven, vertrekt zaterdag uit Paramaribo. Ambassadeur John Leonard zou vrijdag in Suriname aankomen en dinsdag zijn geloofsbrieven aanbieden.

Het is nog steeds niet duidelijk of een Amerikaans leengarantieprogramma ter waarde van 15 miljoen dollar (26 miljoen gulden) wordt hervat. Dat programma behelst de aankoop van graan, maïs en sojaconcentraten. Het is om commerciële redenen opgeschort. Washington liet begin deze maand weten de economische risico's nader te onderzoeken. Dat onderzoek moet uitwijzen of de nieuwe Surinaamse regering akkoord gaat met de voorwaarden van het financieringscontract, dat kort voor de staatsgreep is ondertekend.

In Jordanië: Fundamentalisten in regering

AMMAN - De Jordaanse minister-president Mudar Badran heeft zijn kabinet dinsdag ingrijpend gewijzigd. Hij benoemde onder anderen een nieuwe minister van Buitenlandse zaken en haalde vijf leden van de fundamentalistische Moslimbroederschap in de Jordaanse regering. De wijzigingen zijn dinsdag in de Jordaanse hoofdstad Amman bekendgemaakt. Op Buitenlandse zaken komt Taher Masri. die deze functie in het verleden ook al eens bekleedde.

Patriot naar Turkije
Kabinet krijgt toch alle steun voor Golf-besluit

DEN HAAG - Nederland kan na 15 januari met zijn marineschepen in de Golf deelnemen aan oorlogshandelingen. Dit is de uitkomst van het spoeddebat in de Tweede Kamer over de Golfcrisis. De PvdA, die er aanvankelijk op stond dat de regering voor deelname aan militaire activiteiten een apart besluit zou nemen, draaide later bij. Het kabinet kreeg ook steun voor het zenden van twee eskaders voor luchtverdediging naar Turkije.

De regering wil geen oorlogsverklaring tegen Irak afkondigen omdat zoiets sinds de Tweede Wereldoorlog in onbruik is geraakt in het internationale verkeer. Daarmee vervalt de noodzaak van een verenigde vergadering. De grote partijen steunden de regering hierin.

Premier Lubbers verzekerde de Tweede Kamer dat het kabinet vasthoudt aan twee sporen. Enerzijds alle steun aan een diplomatieke oplossing voor de Golfcrisis, maar tegelijkertijd het opvoeren van de militaire druk om Irak ertoe te bewegen zich terug te trekken uit Kuwayt.

Lubbers zei zeer verheugd te zijn dat er nu volstrekte helderheid was gekomen over de Nederlandse opstelling. Hij beloofde de Tweede Kamer steeds op de hoogte te houden van nieuwe ontwikkelingen in de Golf en de opstelling van de Nederlandse regering daarin. "We zetten uiteraard niet het verstand op nul en de blik op oneindig. We doen nu wat we moeten doen en moeten nu de zekerheid scheppen die we nu nodig hebben. Maar we zullen op ieder moment in de toekomst onze nadere overweging maken".

PATRIOT

Nederland stuurt maandag twee Patriot-squadrons voor luchtverdediging met 150 tot 200 militairen naar Turkije als bijdrage in de verdediging van de Turkse grenzen tegen een eventuele aanval vanuit Irak. Turkije had om deze steun gevraagd in een vergadering van het Defence Planning Committee van de NAVO. Turkije is het enige NAVO-land dat aan Irak grenst.

De twee Patriot-geleidewapensystemen maken deel uit van de vijfde geleide wapengroep van de Koninklijke Luchtmacht, die in het Duitse Stolzenau is gestationeerd. De Patriot is bedoeld voor luchtverdediging vanaf grondniveau tot ongeveer twintig kilometer hoogte en is uitgerust met een conventionele lading.

Steun voor Bush tekent zich af in het Congres

WASHINGTON - De Amerikaanse president George Bush lijkt door het congres gemachtigd te worden een oorlog in de Golf te beginnen om zo Irak uit Kuwayt te kunnen verjagen. Aanhangers van de president in de senaat kondigden vrijdag laat aan dat zij voldoende steun zullen krijgen voor een resolutie die Bush toestemming geeft Amerikaanse militairen ten strijde te laten trekken in de Golf op elk moment nadat het VN-ultimatum van 15 januari is verstreken en Irak zich nog altijd niet uit Kuwayt heeft teruggetrokken.

Deze resolutie is gelijk aan die waarover in het Huis van Afgevaardigden wordt gedebatteerd en waar zich evenens een meerderheid aftekent ten gunste van president Bush. De historische stemmingen worden vanmiddag verwacht.

Tenminste acht democratische senatoren zeiden in te stemmen met het mandaat voor Bush, ondanks oproepen van hun geestverwante partijgenoten niet te snel op oorlog aan te sturen. "President Bush leidt dit land naar een nutteloze en zinloze oorlog", aldus de democratische senator Edward Kennedy in de senaat. "Het is goed mogelijk dat slechts de Senaat hem hiervan weet te weerhouden".

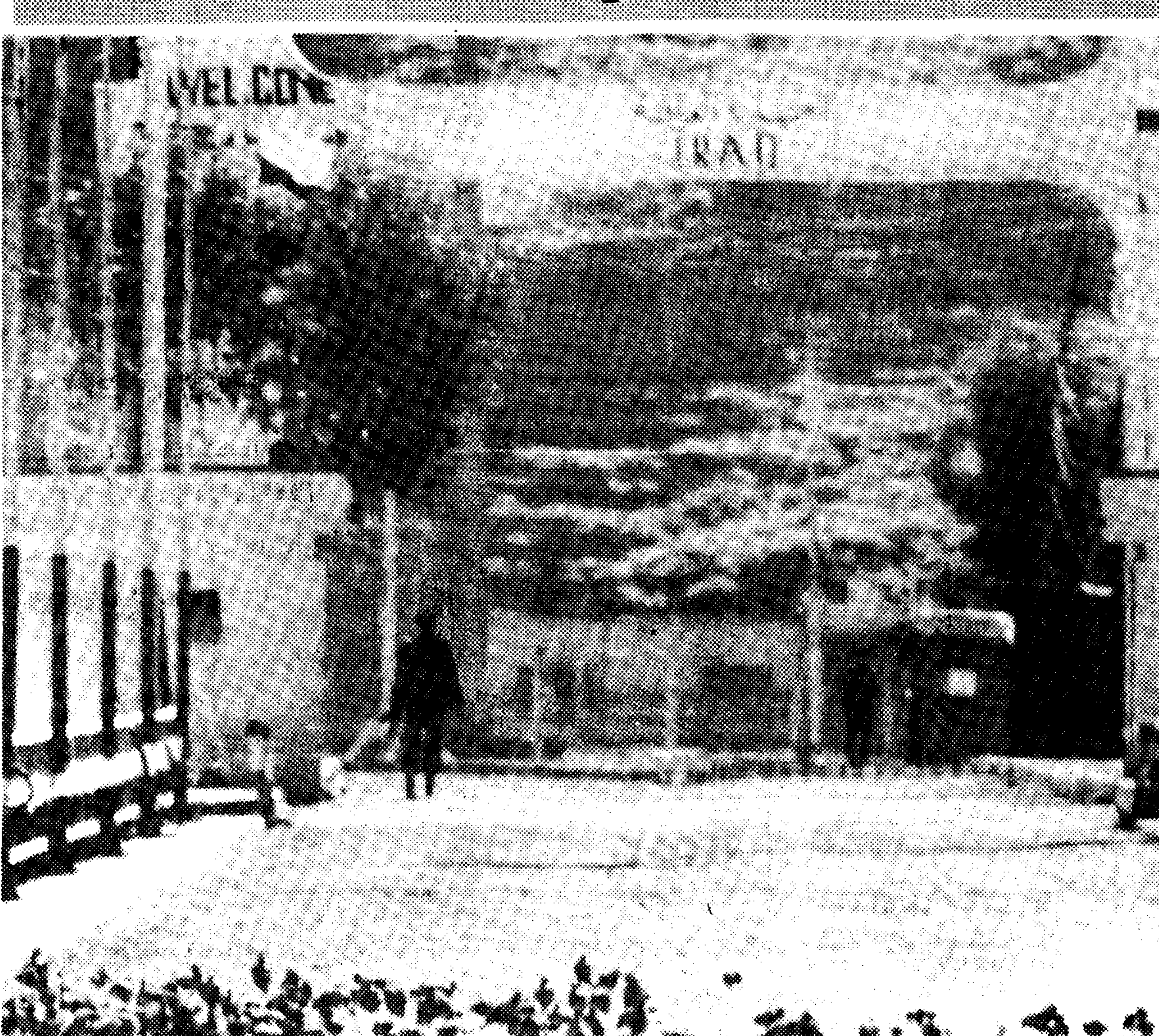
De republikeinse senator John Warner, die de tweeledige resolutie heeft geïntroduceerd die Bush het mandaat voor oorlogsvoering geeft, zei echter dat bloedvergieten alleen voorkomen kan worden door de Iraakse leider Saddam Husayn ervan te overtuigen dat de Verenigde Staten een oorlog steunen. "Wij moeten als natie achter de president staan om Saddam Husayn duidelijk en ondubbelzinnig te overtuigen van deze boodschap".

Tot de indiening van Warners resolutie, die akkoord gaat met een oorlog in de Golf na 15 januari, leek de senaat in meerderheid in te stemmen met de democratische optiek de sancties meer tijd te geven alvorens het congres aan de president een mandaat voor oorlogvoering geeft.

***

Het overschot op de DUITSE HANDELSBALANS is drastisch gedaald door het inzakken van de export. In oktober vertoonde de handelsbalans nog een overschot van 8,4 miljard mark; in november is het surplus sterk gedaald tot 3,29 miljard mark. De export maakte in november een duikeling met 4,12 miljard mark tot 58,37 miljard mark. De import ging met 0,93 miljard omhoog tot 55,07 miljard mark. Deze cijfers wijzen erop dat de economische groei van de Bondsrepubliek vertraagt. De werkloosheid in Duitsland blijkt in december - ook in het westen - flink toegenomen.

Welkom in Republiek Irak

(AFP-satellietfoto)

■*HABUR - Een Iraakse soldaat bewaakt deze grenspost aan de Turks-Iraakse grens, die voor het ontstaan van de Golf-crisis een drukke doorgangsroute was voor handelsverkeer tussen Europa en het Midden-Oosten. De grens is nu een gemilitariseerde zone waar het weinige verkeer wordt onderzocht op het mogelijke ontduiken van de handelsblokkade tegen Irak. Het opschrift 'Welcome' doet enigszins misplaatst aan.*

EG: geen vrees voor olietekort

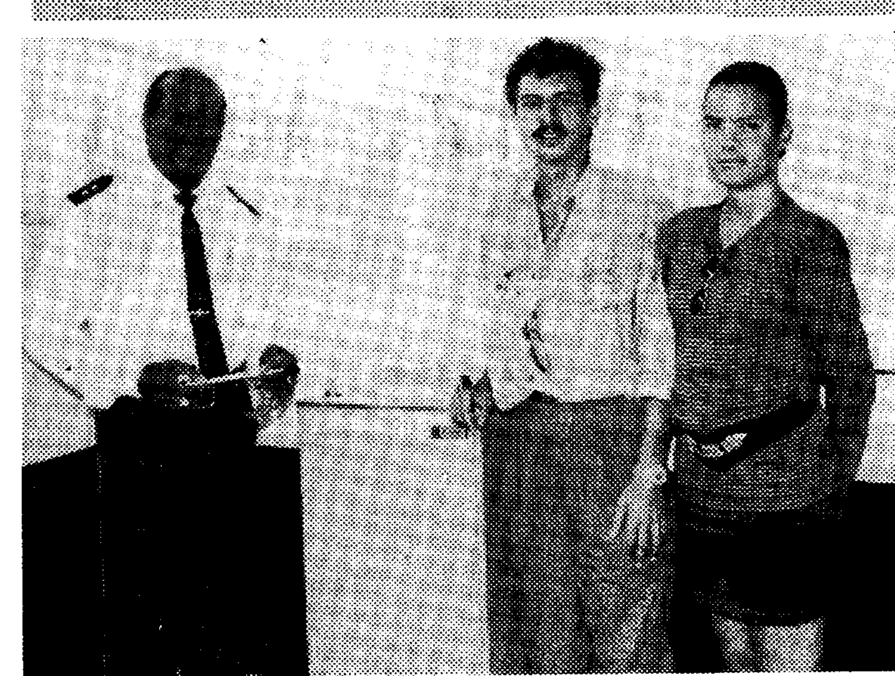
BRUSSEL - Als er een oorlog uitbreekt in de Golf zullen de EG-ministers van energiezaken binnen 48 uur in spoedvergadering bijeenkomen om de olievoorziening van de EG-staten te waarborgen. Dit heeft EG-energiecommissaris Antonio Cardoso e Cunha vrijdag aangekondigd.

Volgens de Portugese commissaris is de toestand op de EG-oliemarkt op het ogenblik "zorgwekkend", maar is er geen reden tot "paniek". De gemeenschap is "beter dan ooit voorbereid" op een noodsituatie. Zij heeft sinds de inval van Irak in augustus de tijd daarvoor gehad. Daarnaast hebben zowel de EG als het Internationale Energiebureau (IEA) na de ervaring met de oliecrisis in 1973 crisisscenario's klaarliggen.

Volgens de EG-energiecommissaris beschikken de EG-lidstaten bovendien over "aanzienlijke olievoorraden" die voldoende zijn om het verbruik gedurende 100 dagen te dekken. Dat is meer dan de minimumvoorraad van 90 dagen die de EG voorschrijft en hoe dan ook meer dan het IEA aanbeveelt. Dat gaat uit van een minimumreserve die overeenkomt met de hoeveelheid importolie voor 90 dagen.

De EG-commissie kan naar gelang de schaarste aan olie de lidstaten verplichten het energieverbruik met ten hoogste tien procent te verminderen. Mogelijke maatregelen daartoe, waaruit de lidstaten zelf kunnen kiezen, zijn snelheidsbeperkingen voor auto's en beperking van het stroomverbruik.

Verkoeling voor gedetineerden

■*KRALENDIJK — Afgelopen donderdag heeft Texport / Unitex een waterkoeler geschonken aan het Huis van Bewaring (HvB). Lionel de Freitas en zijn echtgenote boden de waterkoeler aan het hoofd van het HvB de heer Principaal aan. Deze bedankte voor de aardige geste en garandeerde dat de gedetineerden er ongetwijfeld een dankbaar gebruik van zouden maken.*

Op de foto rechts het echtpaar De Freitas en links de heer Principaal.

Russisch jounalist vermoord

MOSKOU - In de stad Kaloega in Midden-Rusland is vrijdag een journalist om politieke redenen doodgeschoten. Een persfotograaf raakte ernstig gewond, aldus het Sovjetpersbureau Tass.

De hoofdredacteur van de plaatselijke krant "Znamja" (vlag), Ivan Fomin, werd van dichtbij met twee kogels gedood. De dader schoot vervolgens op een persfotograaf die ernstig werd verwond.

"De moordenaar, die inmiddels is aangehouden, heeft geen geheim gemaakt van zijn politieke motieven", aldus een communiqué van het Russische ministerie van binnenlandse zaken. Daarbij werd herinnerd aan de aanslag op Aleksandr Nevzorov, de presentator van het populaire tv-programma "600 seconden" waarin allerlei misstanden en schandalen aan het licht werden gebracht.

Deze acties zijn een voorspel op een open terreur tegen de glasnost (openheid)", aldus het ministerie. "Er wordt een duistere campagne gevoerd waarbij druk op journalisten wordt uitgeoefend, oplagen van bladen verdwijnen, tv-programma's worden verboden."

Vrijdag moest het onafhankelijke persbureau interfax zijn uitgaven staken nadat de verbindingen waren afgesneden. Eerder kreeg het populaire televisieprogramma "Vzgljad" (standpunt) een uitzendverbod, nadat tot twee keer toe uitzendingen over het aftreden van minister Edoeard Sjevardnadze van buitenlandse zaken waren verboden. Beide beslissingen waren genomen door Leonid Kravtsjenko, het nieuwe hoofd van het staatscomite voor radio en tv (gosteleradio).

Bush wil sancties tegen Libië handhaven

WASHINGTON - De Verenigde Staten zullen de economische sancties tegen Libie handhaven, omdat het Noordafrikaanse land het internationale terrorisme blijft steunen.

Dit heeft de Amerikaanse president George Bush woensdag in een brief aan het congres meegedeeld. In strijd met de internationale wetten en met minimale normen voor internationaal gedrag blijft Libie het terrorisme steunen, aldus Bush aan het Amerikaanse congres. De strafmaatregelen tegen Tripoli bestaan uit een onder meer bevriezing van alle tegoeden bij Amerikaanse banken en een verbod op het sluiten van handelsovereenkomsten en het verstrekken van kredieten en leningen aan Libië.

Mogelijk ook Crisisteam voor Bonaire

KRALENDIJK — De Bonaireaanse overheid is uitermate bezorgd over de situatie in de Golf van Perzië en volgt deze ontwikkelingen nauwgelet, in de hoop dat er voor de problemen een vreedzame oplossing gevonden zal worden. Het BC juicht het initiatief toe van de Centrale regering om een zogenaamd crisisteam in te stellen waar ook de gezaghebber van Bonaire qualitate qua lid van is.

Vrijdagochtend heeft dit team de eerste vergadering belegd waaraan ook Soliana deelnam. Na een bespreking met het BC van Bonaire zal nagegaan worden of het ook zinvol is een eigen Bonaireaans crisisteam te organiseren. De overheid zal de bevolking op de hoogte houden van de situatie in de Golf voor zover dat betrekking heeft op of gevolgen heeft voor Bonaire. Aldus een door het BC uitgegeven verklaring.

■*KRALENDIJK — Afgelopen donderdag herdacht de algemeen directeur van het St. Franciscus hospitaal en Bejaardentehuis Jacob Mattemaker dat hij twaalf en een half jaar geleden in dienst trad van de Stichting Ziekenverpleging. Ter gelegenheid van dit koperen jubileum bood de voorzitter van de Stichting drs Theo Tijssen de directeur de gebruikelijke enveloppe aan. Zuster Crispina Koeks zorgde voor een boeket bloemen voor Mattemakers echtgenote.*

Sport in de wijken

KRALENDIJK — Met ingang van maandag 14 januari zal de Indebon weer beginnen met de sport in de wijken. Op maandag is er op het terrein van Nikiboko voetballen en atletiek (in Rincon in het stadion eveneens). Op dinsdag is er basketbal en volleybal in Jeugdhuis Jong Bonaire en in de gymzaal van Rincon volleybal.

Op woensdag is er weer atletiek, maar nu op het terrein van Juventus terwijl er in het stadion van Rincon voetballen is. Donderdag op het veld van Noord di Saliña voetballen en atletiek en in Rincon volleybal in de gymnastiekzaal. Op vrijdag tenslotte zijn er onderlinge wedstrijden tussen de verschillende wijken terwijl in de gymzaal van Rincon getennist wordt. De sport activiteiten beginnen om drie uur 's middags en worden beëindigd om vijf uur.

Begroting door SU-parlement

MOSKOU - Het Sovjetparlement heeft ingestemd met een voorlopige begroting voor 1991. Hiermee wordt de groeiende buitenlandse schuld van de Sovjetunie aan een maximum gebonden. De militairen blokkeerden echter de voorgenomen bezuinigingen op defensie.

Na wekenlang geruzie over de bijdragen van de afzonderlijke republieken aan het budget van de unie zijn de inkomsten vastgesteld op 250 miljard roebel (767'1 miljard gulden volgens de officiële koers), tegen 277 miljard roebel (851'4 miljard gulden) voor de uitgaven.

De afgevaardigden werden het erover eens dat de buitenlandse schuld niet hoger dan 39 miljard roebel (120'4 miljard gulden) mag zijn. Vorig jaar was Moskou het buitenland 34 miljard roebel (103'2 miljard gulden) verschuldigd. De valutavoorraden van de Sovjetunie zijn vooral door de dalende olie-inkomsten fors geslonken.

Slovenië zet druk op ketel in Joegoslavië

BELGRADO - De crisisbijeenkomst van de presidenten van de acht afzonderlijke deelstaten met alle belangrijke Joegoslavische politieke leiders heeft geen akkoord opgeleverd over de toekomst van de Joegoslavische staat. Slovenië ging zelfs zo ver dat het de instelling aankondigde van een eigen munt en staatsburgerschap. Waarnemers vrezen voor de desintegratie van de meervolkerenstaat.

De - relatief welvarende - deelrepublieken Slovenië en Kroatië hebben tijdens de top tevergeefs gepoogd Joegoslavië van een bondsstaat te veranderen in een confederatie (statenbond). Servië - de grootste deelrepubliek, waarin de hoofdstad Belgrado is gelegen - hield echter met alle middelen vast aan de bestaande federatie.

Er viel geen beslissing over de politieke toekomst van de federale premier Ante Markovic, die politieke en economische hervormingen naar westers model tracht door te voeren.

Aan de vooravond van de top kwam het tot een confrontatie tussen het leger en de twee noordelijke deelstaten. Slovenië en Kroatië legden een bevel van de centrale legerleiding naast zich neer om burgers hun wapens te laten inleveren en alle milities te ontbinden. De Kroatische president Franjo Tudjman waarschuwde dat het leger "het hele Kroatische volk in binnen- en buitenland" tegenover zich zou vinden als het in het noorden zou ingrijpen.

MUNTSOORT

Slovenië kondigde intussen aan een eigen muntsoort en een Sloveens staatsburgerschap te zullen invoeren. Dit in verband met de "kritiekste fase in de verzelfstandiging van Slovenië", verklaarde gisteren in het parlement in Ljubljana de premier, Lojze Peterle.

Eveneens gisteren kwam het Joegoslavische constitutionele hof in Belgrado met een voorlopige uitspraak, waarin Slovenië tot het definitieve oordeel wordt verboden wetgeving te aanvaarden waarmee de deelrepubliek naar zelfstandigheid streeft.

Peterle legde het Sloveense parlement, dat voor een buitengewone zitting was bijeengekomen, ook wetsontwerpen voor inzake zelfstandig beleid op de gebieden van belastingen, defensie, openbaar bestuur, gezondheidszorg en het bankwezen. De voorstellen, waarbij alle federale bevoegdheden naar de deelrepubliek worden overgeheveld, zullen vrijwel zeker worden aanvaard.

Voor de invoering van de eigen valuta wil Slovenië een eigen centrale bank oprichten. Het Sloveense geld zal stapsgewijs worden ingevoerd, inwisselbaar zijn en worden gekoppeld aan sterke buitenlandse munten. Voor het Sloveense staatsburgerschap wordt al de produktie van eigen paspoorten voorbereid.

De volgende topontmoeting van het Joegoslavische collectieve staatspresidium met de presidenten van de acht republieken en autonome provincies wordt volgens plan op 23 januari in Belgrado gehouden.

MENSEN

Kaars voor raam tegen Golf

De Vredeskring Rotterdam heeft de burgers opgeroepen van zondagmorgen tot en met maandagnacht een **kaars** voor het raam te laten branden uit **protest** tegen een mogelijke oorlog in de Perzische Golf.

Volgens industriepastor F. Keesen wil de vredeskring duidelijk maken dat het verzet tegen het gebruik van militaire middelen veel groter is dan uit de deelname aan demonstraties en andere acties blijkt. "Niet iedereen wil aan zoiets meedoen. Ik ken mensen die heel gemotiveerd tegen gebruik van militaire middelen zijn, maar er niet over denken mee te lopen in een demonstratie", aldus Keesen. Dit is niet het eerste protest van de vredeskring. Ze hield onlangs op eerste kerstdag een "kerstvredeswacht" onder de leuze "Herodes, bezin je: golfoorlog is mensen-kindermoord".

Israël: record toename bevolking

JERUZALEM - De immigratie van joden uit de Sovjetunie heeft in 1990 in Israël gezorgd voor de grootste bevolkingsgroei in veertig jaar, zo heeft Israëls Centraal bureau voor de Statistiek woensdag meegedeeld.

Volgens het bureau laten schattingen zien dat de bevolking van Israël met 5,8 procent is toegenomen. Het aantal inwoners groeide van 4.559.600 tot 4.822.000. De gemiddelde bevolkingsgroei van de laatste tien jaar was 1,8 procent per jaar. De toename van het afgelopen jaar is de grootste sinds 1951, zo zegt de instantie. Tweederde van de bevolkingsgroei van 1990 kan worden toegeschreven aan de immigratie van tweehonderdduizend personen, voornamelijk uit de Sovjetunie.

Gereactiveerd meisje naar huis

De drie jaar oude Brittany Eichelberger wordt door haar grootmoeder Sherri het kinderziekenhuis in Pittsburgh uitgedragen. Brittany werd op vier december bevroren in de sneeuw gevonden. Ze had toen alleen ondergoed aan. Het hart van het meisje was opgehouden met kloppen en haar temperatuur was schrikbarend laag. Doktoren in het ziekenhuis wisten het hartje weer op gang te krijgen. Het meisje heeft geen hersenbeschadiging overgehouden.

Heilige botten rondgedragen

De 12de-eeuwse reliekschrijn met het **gebeente** van St. Servatius wordt dinsdagavond voor het eerst sinds 1956 in Maastricht **rondgedragen**. De schrijn wordt in de volksmond de "noodkist" genoemd, omdat hij alleen in tijden van nood te voorschijn wordt gehaald. De laatste keer gebeurde dat bij de onderdrukking van de Hongaarse opstand door Sovjettroepen in november 1956.

Sovjet-kranten in gevaar door papier gebrek

De **perestrojka** heeft de **dagbladuitgevers** in de Sovjetunie in het nauw gebracht. Door sterk gestegen grondstofprijzen komt zelfs de verschijning van de Pravda, de officiele spreekbuis van de communistische partij, in gevaar. "Er dreigt een catastrofe", zei de directeur van de Pravda Vyacheslav Leontyev.

De minister van de houtindustrie schrijft de problemen toe aan de weigering van enkele regio's om aan de centrale overheid hout te leveren. Dit, gekoppeld aan de liberalisering van de houtprijs, heeft cellulose, de voornaamste grondstof voor krantenpapier, in een paar maanden tijd in prijs doen stijgen van 227 tot 400 roebel (f 1244) per ton. Volgens Pravda-directeur Leontyev moet er snel een einde komen aan deze prijsstijgingen, "anders zijn er, naast de Pravda, in juni of juli verschillende kranten failliet".

Ook Alexander Gorkorlyuk, voorzitter van het staatscomite voor perszaken, is ongerust. Onder de huidige omstandigheden zal er volgens hem dit jaar slechts in 66 procent van de vraag naar krantenpapier kunnen worden voorzien. "Dat zal de publicaties zowel in aantal als in kwaliteit doen afnemen".

Een woordvoerder van Gosplan, het orgaan voor economische planning in de Sovjetunie, voegt daar nog aan toe dat uitgevers van tijdschriften en boeken, die beiden worden gedrukt op papiersoorten van hoge kwaliteit, extra van de hoge celluloseprijzen hebben te lijden.

Uitgeverijen zijn niet de enige ondernemingen die door de houtschaarste zullen worden getroffen. Zo verwacht minister Sankin dat ook fabrikanten van meubelen, bielzen en aanverwante artikelen binnen afzienbare tijd in de problemen komen.

Lelystad overstag voor allochtoon

Een **allochtone vrouw** met een bijstandsuitkering is na een aanvankelijke weigering door de gemeente Lelystad alsnog ingeschreven als woningzoekende in deze plaats. Volgens het Amsterdamse advocatenkantoor De Pijp, dat de vrouw juridisch bijstond, heeft het overstag gaan van Lelystad ook gevolgen voor andere mensen zonder werk die in Lelystad een woning willen. Een woordvoerder van de gemeente stelt daarentegen dat "in dit speciale geval in eerste instantie niet voldoende informatie voorhanden was."

Het landelijk Bureau Racismebestrijding beschuldigde Lelystad medio vorig jaar van een discriminerend beleid bij de inschrijving en toewijzing van huurwoningen aan allochtonen (minderheden).

Litouwse vrouwen rouwen om dode zoons

Litouwse vrouwen houden foto's omhoog van hun overleden zoons, die gedood werden tijdens dienstplicht voor Rusland, protesteren tegen het Rode Leger en de manier waarop Litouwse jongens gedwongen worden in het Russische leger te vechten. Er demonstreerden duizenden vrouwen.

De Arubaan Adi Martis is aan de Universiteit van Amsterdam gepromoveerd op een proefschrift over het ontstaan van het Kunstnijverheids-onderwijs in Nederland. De heer Martis, ex-tekenleraar van Colegio Arubano, is thans verbonden aan de Universiteit van Utrecht.

NBC

ZATERDAG
21.00 Parenthood
21.30 Working it out
22.00 Golden Girls
22.30 Empty Nest
23.00 Carol & Company
24.30 American Dreamer

TBS

ZATERDAG
16.05 Fishing With Roland Martin
16.35 Fishin' With Orlando Wilson
17.05 World Championship Wres
18.35 Basketball - Atlanta Hawks New York Knicks
20.50 Olympic Gold
21.50 Night Tracks - Chartbusters
22.50 Movie: 'Sisters' (1973 Ma Kidder)
24.50 Night Tracks
03.50 Night Tracks

HBO

ZATERDAG
15.30 Norma Rae (PG)
17.30 Who's Harry Crumb? (PG
19.00 Internal Affairs (R)
21.00 HBO Comedy Hour: Sinb Brian Damaged
22.00 Predator (R)
23.50 F/X (R)
01.40 One More Saturday Night
03.15 Internal Affairs (R)

TELECURAÇAO

ZATERDAG
17.00 Telefiesta met tante Irma;
18.57 Kòktel Turístiko met captain Sterling;
20.00 Telenotisia;
20.30 RVD-program;
21.00 Teatro Klasiko;
22.00 Wega di Number Kòrsou;
22.07 Estreno;
23.30 Sluiting.

ZONDAG
15.00 Sala di konsierto;
16.00 Sena di Señor;
17.00 Big Story;
17.50 Wega di Number Kòrsou;
18.00 Di bishita ku.....;
18.30 E Oloshi/Wil di Suerte;
19.30 Modísima met Saida en Anne-Marie;
20.00 Telenotisia;
20.30 Shete dia;
21.00 Best seller;
22.00 Easy Street;
22.30 Santo Domingo invita;
23.30 Sluiting.
(wijzigingen voorbehouden)
* * * * * *

Wega di Number Kòrsou

8 5 7 3 9 6 10 7 4 2

4853
6328
6885

AMIGOE Fax: 674524 Tel: 672000

UITGEVERIJ AMIGOE N.V.
Scherpenheuvel z/n of P.O.B. 577
Curaçao N.A.
Giro 440.000
Bankrek. nr.: 11-07-313
Algemene Bank N.V.
Bankrek. nr.: 874.825.10
Maduro & Curiel's Bank N.V.

CURAÇAO
Centrale (alle afdelingen) 672000

Directie:
Ingrid de Maayer-Hollander
Leeward News Holding

Hoofdredactie:
Peter Dicker (Hoofdredacteur)
A. van Leeuwen (adjunct-hoofdredactrice)
N. Hendrikse (eindredacteur ÑAPA)

Overige leden Redactie:
Toon van Dongen, Jacoline Steegstra, Bob Harms, Sheila Rhodes (secretaresse), Chris van Grol (sportmedewerker), Solange Isselt (opmaak) en Ken Wong (fotograaf)

ADVERTENTIE-AFDELING
Acquisitie:
Viola Bernardus en Janny Naaldijk
Aanname advertenties:
Maandag t/m vrijdag van 07.30-15.30 uur
Alle advertenties voor de komende dag moeten 1 dag van tevoren vóór 15.30 binnen zijn.

ZOEKERTJES verschijnen op dindag en vrijdag en kunnen iedere dag tussen 07.30-15.30 uur worden opgegeven, behalve op zaterdag.

Alleen zoekertjes die op maandag en donderdag vóór twaalf uur binnen zijn, kunnen de dag daarop (dus dinsdag en vrijdag) verschijnen.

UITGEVERIJ AMIGOE ARUBA
Caya G.F. Betico Croes 110
Tel: 24333 (drie lijnen)
Faxnummer: 22368

Eindredacteur/Directeur
Jos van der Schoot
Redactie: Ramiro Tromp, Anna Tromp-Van der Schoot, Djisbie Franken (fotograaf)
Advertentie-afdeling: Etleen Clemencia-Landsmark

BONAIRE
Correspondent:
Hubert Linkels, Kaya Gobernador N. Debrot 154 tel: 8627

SINT MAARTEN
Correspondent:
Eddie Williams, P.O Box 366, tel: 22580 / 22764
Faxnummer: 25868

Abonnementen en advertenties:
The Chronicle, Grounddove Road, Pointe Blanche, tel: 23919.

ST. EUSTATIUS:
Vertegenwoordigster / Correspondente:
Mevrouw Peggy van de Horde, Whitewallweg 1

HILVERSUM
correspondenten:
B. Jos de Roo en Victor Hafkamp: Radio Nederland Wereldomroep (tel: 035-724300)

Persagentschappen: ANP en AP
Samenwerkingsovereenkomst met The Miami Herald, De Haagsche Courant, De Brabantse Pers

DRUKKERIJ: Rotaprint N.V.

DISTRIBUTIE (abonnementen):
Curaçao: Districo N.V. Tel: 370503, 370504 en 370304

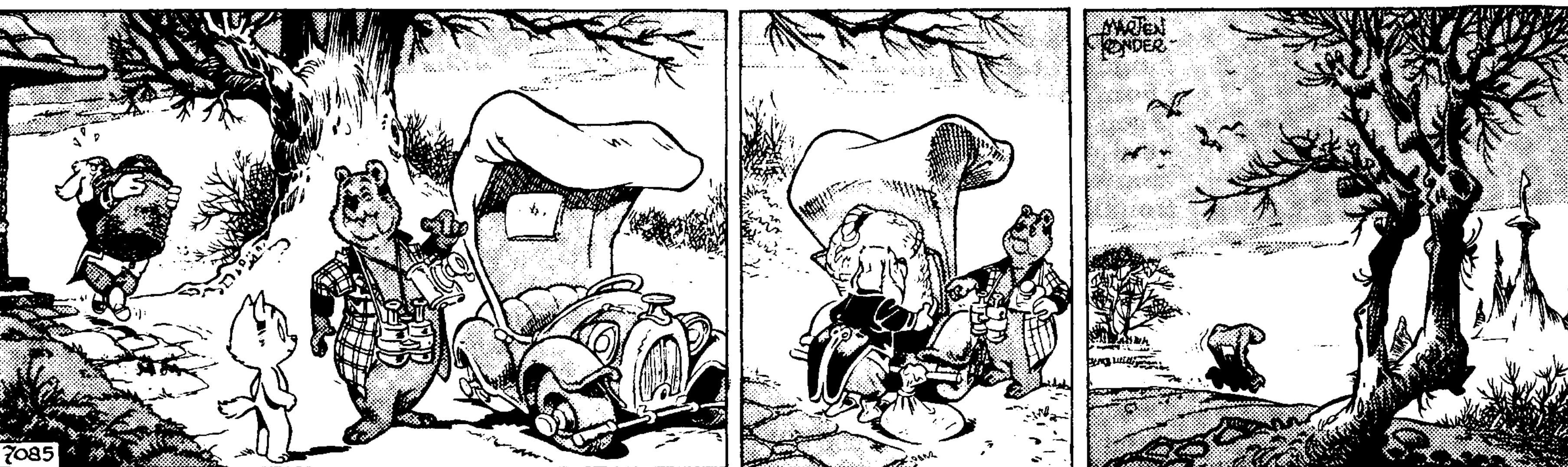
Voor klachten gelieve deze nummers op te bellen. Het abonnementsgeld kan ook betaald worden via Giro rek. nr: 208.000, Maduro Bank rek. nr: 286.330.08 en ABN rek. nr: 11.15.626
Aruba: Caya G.F. Betico Croes 110, tel: 24333
Bonaire (abonnementen en incasso):
mv. A. Wong-Loi-Sing, Kaya Cacique 4

Losse nummers 60 cent:
Abonnementsprijs op alle eilanden van de Nederlandse Antillen **vijftien gulden per maand**

Buiten Antillen (Nederland):
NAf. 80,15 per maand (luchtpost) of NAf. 24,-- per maand (zeepost); jaarlijks vooruit te betalen

Heer Bommel en de Waarde-Ring

door Marten Toonder

7085 — Toen Tom Poes de volgende morgen bij Bommelstein kwam, zag hij dat heer Bommel's belangstelling toch wel een beetje was gewekt. Hij stond bij de Oude Schicht en wees trots op een verrekijker en een fototoestel, die hij aan riemen over de schouders droeg.

'Dit is de uitrusting, die bij deze sport hoort,' legde hij uit. 'Ik heb mij nog eens in dat artikel van je verdiept, en ik heb ontdekt, dat het wel gekleed is om vogels gade te slaan. Vooral een banjervogel; ik wist niet, dat die echt bestond. Hij moet erg groot zijn, las ik, en als ik hem gevoelig op de plaat leg is dat wel iets. Het is nog nooit gebeurd, bedoel ik'.

Terwijl hij zo sprak was Joost genaderd met een piknik-mand, die hij zorgzaam in de bagageruimte plaatste.

'Dit is alles, met uw welnemen', sprak de trouwe knecht. 'Een eenvoudige maaltijd voor u en de jonge heer, vogelzaad en zonnepitten voor het wild, en wonderolie voor de auto. Alles wat u had voorgeschreven, als ik zo vrij mag zijn'.

'Mooi,' zei heer Ollie. 'Dan stel ik voor om meteen te vertrekken. Deze winterdagen zijn maar kort, en ik moet goed licht hebben om te kunnen schieten, als je begrijpt wat ik bedoel. Stap in, jonge vriend'.

Dat deed Tom Poes, en even later snorde het voertuig in de richting van de bergen, die hun zwarte pieken grimmig in de grauwe lucht staken.

HENRY® By Dick Hodgins

ARTIST'S STUDIO
ARTIST'S STUDIO

BONER'S ARK® By Addison & Frank Johnson

HOW'S AMATEUR NIGHT SHAPING UP, AARNIE ?
NOT SO GOOD, BONER. WE'RE GETTING SOME PRETTY DUMB ACTS!
WHAT ARE YOU STARING AT? I'M ONLY TAKING THIS DOWN TO DUKE'S CABIN!

BEETLE BAILEY® By Mort Walker

I'LL HAVE A CHEESEBURGER, LARGE ORDER OF FRIES AND A MILKSHAKE
THINK ABOUT CHOLESTEROL, ZERO
OKAY, I'LL HAVE SOME OF THAT, TOO

REDEYE® By Bill Yates & Mel Casson

WAL, LIKE IT OR NOT, GUESS I'D BETTER GO TAKE MUH SPRING BATH
SPRING WAS MONTHS AGO, JERKYMIAH!
DANG! MISSED IT AGAIN!
SNAP

...positie Capricorne en Carrilho

[illegible] nostalgie [illegible] melancholie in Breda

= door Jos de Roo =

— In Breda exposeren de Antilliaanse kunste[illegible] José Capricorne en Nelson Carrilho in Galerie [illegible]der de Toren. De opening werd verricht door de [illegible] van de UNA, mr drs Alex Reinders. Capricorne [illegible]laatste deel zien van zijn 'Komieken'. Over deze [illegible] doeken berichtte de Amigoe al uitvoerig bij de [illegible] die Capricorne in november zo succesvol in [illegible]an hield. Bij de opening in Breda kenschetste [illegible]ders het werk van Capricorne als een 'vreemde [illegible]g van opgewektheid en ingebakken tragiek en [illegible]'. Volgens Reinders illustreerde Capricorne zo [illegible]kelijkheid pas serieus wordt genomen door er [illegible]ver te maken. 'Achter deze schilderijen gaat [illegible]algie en melancholie schuil', zo zei Reinders.

[illegible] werk van Capricorne doen de bronzen van [illegible]rrilho het goed. Carrilho exposeert niet vaak, [illegible] lange periode van zelfgekozen stilte achter [illegible]en stilte die alleen werd doorbroken door twee [illegible]kende monumenten: 'Mama Baranca' en 'Dra[illegible] verre'. Beide beelden staan in Amsterdamse [illegible] 'Mama Baranca', dat de gedachtenis aan de [illegible]e Kerwin Duinmeyer levend moet houden, heeft [illegible]ndels tot nationale bekendheid gebracht.

FIGURATIEF

[illegible] van Capricorne en van Carrilho past bij elkaar. [illegible]unstenaars werken figuratief maar niet[illegible]isch. Uit beider werk straalt optimisme en [illegible]heid. Beiden werken met een knipoog voor de [illegible]rstaander. Bij Carrilho is sprake van een [illegible]ijke ontwikkeling. Toonde 'Mama Baranca' nog [illegible]n zijn opleiding, vooral door de zwaarte van het [illegible], nu lijkt Carrilho de zwaarte van het brons te [illegible]scheppen tot de transparantheid van een [illegible]rtje.

[illegible] die hij daarbij heeft gevolgd, is te zien in Breda. [illegible] Stieren die er staan, hebben nog de zwaarte van [illegible], maar de lichtere toets kondigt zich al aan door [illegible] plekken. De volgende stap vormt de serie [illegible]lange gestileerde beelden, waarin de kenmer[illegible]raçaose vrouw met een vracht op haar hoofd is te [illegible]n. Als apotheose staat er een serie Carnival. Een [illegible] serie die de bonte verscheidenheid van de [illegible]stoet en alle symboliek die daar omheen zit, [illegible] tot één beeld, dat op het netvlies van de [illegible]t nabranden.

[illegible] kondigde in zijn speech aan dat Carrilho, [illegible] afwezigheid van 26 jaar, in februari weer op [illegible] zijn. Hij karakteriseerde het werk van [illegible] als 'puissante beelden, doorleefd, vitalistisch, [illegible] uit de materie staat. Kracht en levens[illegible], maar ook met de sensitiviteit van het Caribi[illegible] een zachtmoedigheid die haaks staat op de [illegible]d van het bronzen materiaal. Bij een volgende [illegible] de Encyclopedie zou er onder het trefwoord [illegible] [illegible]werken nemen de toeschouwer in een stevige [illegible] een dubbele Nelson zogezegd'.

[illegible]nders maakte van de gelegenheid gebruik om [illegible] geen speciale subsidiepotjes meer. Dus gewoon [illegible]ren met en tegen de rest'. Reinders was het [illegible]eel en al' mee eens. Hoe terecht zo'n benadering [illegible]en Capricorne en Carrilho volgens Reinders. [illegible] Antillianen, maar evenzeer Nederlanders. Hun [illegible] van zoveel anderen, is in de meest letterlijke [illegible] verrijking van de Nederlandse kunst, een [illegible] toevoeging aan het geschakeerde kleurenpalet [illegible]rijking van de beeldtaal'.

Rei Pele in Concordiastraat

WILLEMSTAD— *Rei Pelé, die onlangs op Curaçao was, heeft ook een bezoek afgelegd aan het bestuurskantoor. Daar ontmoette hij gezaghebber Wilsoe en de gedeputeerden Mendes en Monte. Pelé was vergezeld van Cocochi Prins van het Holiday Beach hotel en Morris Isenia van het SDK.*

Ballonvaarder stort in zee

TOKIO - Een Japanse avonturier heeft een poging om de Stille Zuidzee met een luchtballon over te steken vandaag met de dood moeten bekopen. Zes uur nadat hij vanuit Yokohama, nabij Tokio, was opgestegen stortte de ballon van de 40-jarige Fumio Niwa in zee, op 170 kilometer van de Japanse kust.

Een reddingsschip vond op de plaats van het ongeluk alleen het lijk van Niwa in de gekapseisde cabine. In een noodsignaal had Niwa een gaslek in het omhulsel van de ballon gemeld.

De durfal was van plan om in drie tot vijf dagen naar [illegible] Een eerdere poging om de afstand van 8.500 kilometer te overbruggen mislukte in 1989, toen hij na 80 uur in zee stortte. Hij werd toen op 600 kilometer van Japan gered.

De Britse miljonair-zakenman Richard Branson, de roekeloze directeur van platen- en luchtvaartmaatschappij Virgin, bereidt zich in Japan voor op de oversteek per ballon naar de Verenigde Staten samen met de Zweed Per Lindstrand.

Carnaval 1991

MORGENMIDDAG organiseert de kinder-carnavalsgroep RAYONAN DI SOLO in Isla Verde de verkiezing van hun carnavalskoningin. Deze groep die dit jaar haar derde lustrum viert, heeft voor dit evenement acht lieftallige kandidaten t.w. Cheriette Brion, Nineska Matheo, Rinaisa Melfor, Carlise Genaro, Nidia Adams, Jeanilse Jandroep, Juraima Martina en Zuhaila Winklaar.

De show begint om twee uur precies en de kaarten kosten vijf gulden per persoon. De muziek zal worden verzorgd door D.J. Cobra. De winnares zal natuurlijk meedoen aan de verkiezing van jeugdcarnavalskoningin op 27 januari a.s. in het Curaçao Festival Center. Deze groep heeft in het verleden drie keer deze titel veroverd.

* * * * * *

CARNAVALSPOSPEL DIEZ is een nieuw carnavalsprogramma van Radio Hoyer speciaal voor kinderen, dat te beluisteren is tussen zeven en acht uur 's avonds. Wij juichen dit initiatief toe, daar de kinderen om acht uur naar bed moeten gaan om de volgende dag vroeg naar school te gaan. Hierdoor hoeven zij niet tot in de late avonduren te luisteren naar radioprogramma's over ons carnavalsgebeuren. Dit programma wordt verzorgd door Muriel Meyer en Esther Hooi.

PA TAPA TAPASOLO is de naam van een nieuwe carnavalsgroep. Deze groep staat onder leiding van Ramiro Schotborgh, die geen onbekende is in ons carnavalswereld. Men organiseert op zaterdag 26 januari een wandelmars/jump-up, die op het koredor start en via Veeris en de E.E.G.-weg ter hoogte van K.A.E. zal eindigen. Voor deze wandelmars zijn drie mooie prijzen ter beschikking gesteld.

Kaarten à f.15,- per persoon zijn verkrijgbaar bij alle leden van deze groep. Men kan ook voor verdere informaties terecht bij de penningmeester van deze groep S. Felecia, die bereikbaar is op het telefoonnummer 616664.

* * * * * *

HOSPITAAL SINT ELISABETH doet dit jaar wederom mee aan de grote optocht. Tevens organiseert men op donderdag 31 januari hun verkiezing van carnavalskoningin, die de volgende dag aan de verkiezing van carnavalskoningin van Curaçao zal deelnemen.

Deze groep zal in galakostuum meedoen in het kader van de viering van het 135jarig bestaan van dit ziekenhuis. Gisteravond had men een druk bezochte vergadering in de bouwkundige dienst, waar het model van het kostuum werd tentoongesteld. Vorig jaar maakte deze groep een zeer goede indruk gedurende de grote optocht.

* * * * * *

MORGENMIDDAG zal het wel erg druk worden bij het Curaçao Festival Center. Daar kan men zich tussen één en zes uur inschrijven voor deelname aan het 21ste tumbafestival van Curaçao, dat door onze tumbakoning Boy Dap niet minder dan acht keer is gewonnen. Tegen acht uur 's avonds zullen de namen bekend worden gemaakt van degenen, die definitief zullen meedoen. De laatste jaren was het aantal boven de honderd. Misschien zal het dit jaar, i.v.m. de regels voor nieuwkomers wat lager zijn.

* * * * * *

EN VANAVOND gaat het carnavalsseizoen definitief van start met de OLD MASK PARADE die in de Theaterstraat begint en in Coney Island eindigt. Men kan alsnog hun oude carnavalskostuums uit de koffers halen en hieraan meedoen. Om acht uur precies begint het en er is volop muziek van drie brassbands en de muziekgroep Caribbean Band. Na het officiele gedeelte kan men in Coney Island tot twee uur 's nachts [illegible] op muziek van Doble R en Los Explosivos.

ALBERT HEIJN heeft de marketingprijs gekregen van het Nederlands Instituut voor marketing NIMA. Het grootwinkelbedrijf krijgt de onderscheiding voor zijn consistente en succesvolle marketing. De Marketingprijs van het NIMA, dat dit jaar zijn 25-jarige bestaan viert, wordt ten hoogste eenmaal per jaar uitgereikt.

[illegible]ET WEER

[illegible] bewolkt tijdelijk met bewolkt [illegible] plaatselijke bui. Matige tot vrij krachtige [illegible] oostelijke wind [illegible]

[illegible]

OVERZICHT WEERSGESTELDHEID

	Het weer	Max	Min	
[illegible]	zwaar bewolkt	30	24	[illegible]
[illegible]	zwaar bewolkt	30	25	[illegible]
[illegible]	zwaar bewolkt	28	23	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible] bewolkt	30	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible] bewolkt	32	16	[illegible]
[illegible]	[illegible]	32	[illegible]	[illegible]
[illegible]	regen	30	29	[illegible]
[illegible]ain	zwaar bewolkt	31	21	3.5
[illegible]	licht bewolkt	30	20	0.0

Twee miljoen voor nabestaanden van stormramp

BRUSSEL — De Europese Commissie heeft besloten ... miljoen ecu (ruim 2,3 miljoen gulden) ... voor hulp aan het Verenigd Koninkrijk en Ierland. Het geld is bestemd om mensen te helpen die het meest ... hebben ... januari Ierland ... Koninkrijk ... hevige storm, die gepaard ging met ...

ÑAPA

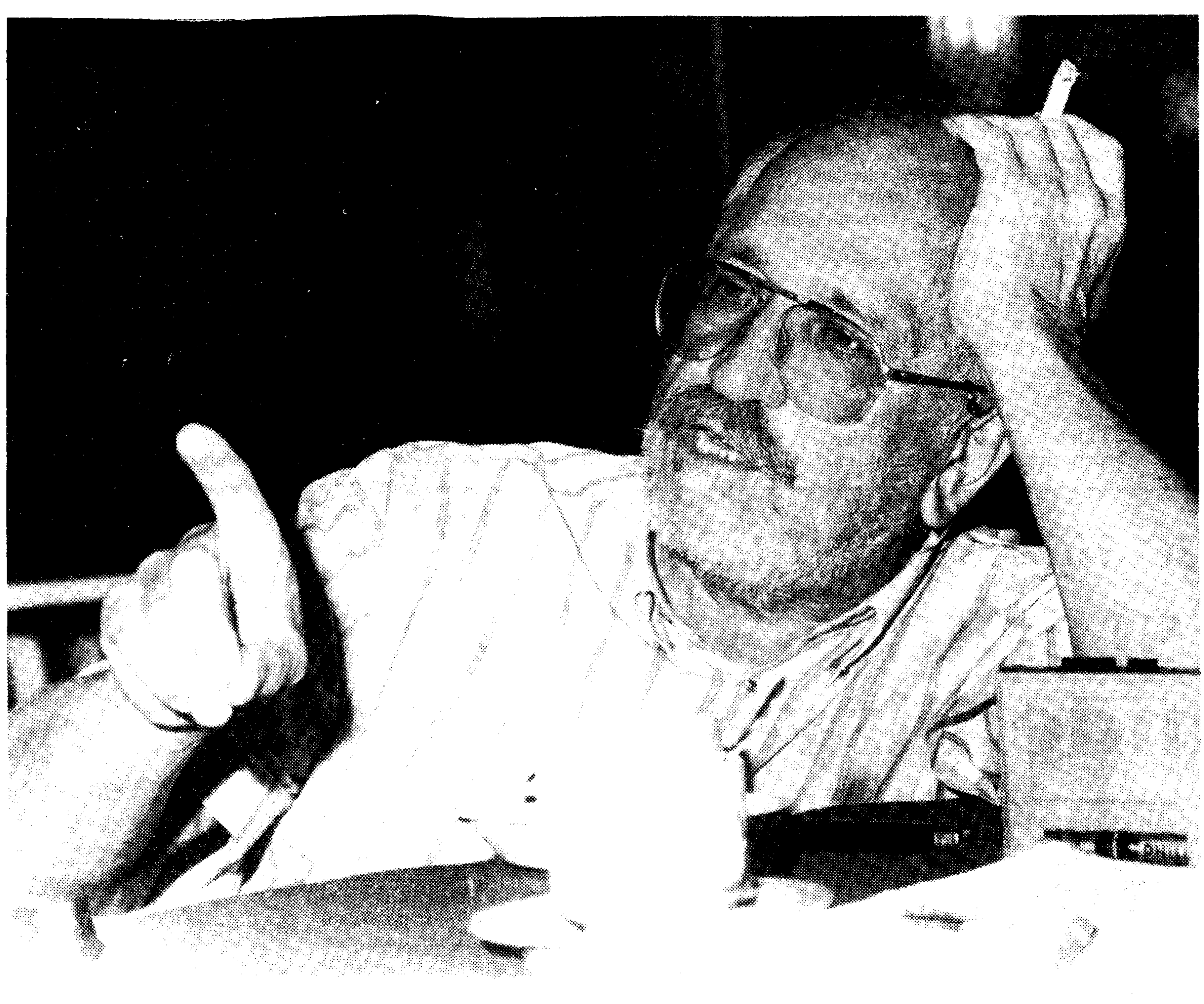
AMIGOE

ZATERDAG 12 JANUARI 1991

Weekend Bijlage

Jan Hulsebos / Jan Vrijman: 'Curaçao brengt totale verwarring'

JAN HULSEBOS is Jan Vrijman. En een aantal andere mensen. Een ex-communist, tegenwoordig anarcho-liberaal, journalist, documentaire-maker, cineast, film-producent, columnist. Iemand die anderen aan het denken wil zetten. Geboren in Amsterdam, in 1925. ("In de Jordaan, zegt het je wat, die naam?"). In zijn jongere jaren een ware oproerkraaier; anti alles wat gevestigde orde voorstelt. Hulsebos/Vrijman is voor het eerst van zijn leven op Curacao. Hij heeft een bezoek aan de Antillen nooit eerder aangedurfd ("Schuldgevoelens; die schooiers en schoften van de West Indische Compagnie..."). Heeft zo zijn eigen ideeën over het neerplanten van de westerse systemen' in een bepaald hotel. Hij vertrekt morgen na een bezoek van drie weken "totaal verward" terug naar Nederland. Het eiland bevalt hem wel, maar hij is erg verward. Hij kan Curacao niet goed plaatsen. Nederlands maar geen Nederland, minder strak en stijf, meer anarchie, maar geen Zuid Amerikaanse armoede. Hulsebos en Vrijman spraken met Ana van Leeuwen. "Hopelijk kan je er een beetje structuur in brengen, als het niet goed is, gooi het maar weg, ik vind het echt niet erg." Onderdelen van een vraaggesprek met een in meer dan één opzicht veelzijdige man.

'Prachtig om via leugens de waarheid te vertellen'

Hoe heet u eigenlijk? Hulsebos of Vrijman? 'Ik heet Hulsebos. Die naam heb ik op mijn 18-de leeftijd veranderd in Vrijman omdat ik een lid was van de illegale communistsche partij in Nederland, omdat die in mijn ogen de enige partij was die [illegible] echt heel sterk tegen[illegible] de Duitsers opstelde. Je [illegible]k de principiële chris[illegible] die waren ook heel [illegible]ti-nazi, maar omdat ik [illegible]en totaal onchristelijk [illegible]u kom - mijn vader was [illegible] echte liberaal en mij moeder was een echte sociaal-democrate - viel ik in de niet-religieuze kant in het verzet.'

Vandaar de schuilnaam... Toen heb ik de schuilnaam gekozen, want ik kwam vrij snel in het zogenaamde kranten-apparaat, eerst bij het krantendrukken (De Waarheid) en later,in 1944, ben ik redacteur geworden van die illegale Waarheid. Dat deed ik onder de naam Hulsebos; iedereen had toen een schuilnaam. Ik koos toen uiteraard, romantisch als ik was, Vrij man, Vrijman.'

Die naam heeft u toen ook gehouden? 'In '46 kreeg ik grote conflicten met de partij. Ik was toen weer bekend geworden onder mijn eigen naam Hulsebos - ik was na de bevrijding weer onder mijn eigen naam gaan schrijven - maar Hulsebos was een beruchte, communistische naam geworden in de journalistieke wereld. Toen wilde ik gaan werken bij andere kranten als Het Parool, Handelsblad en Vrij Nederland. Het Parool zei dat ik niet onder mijn eigen kon schrijven, en daarom ben ik weer teruggevallen op mijn verzetsnaam. Vanaf dat moment ben ik onder Vrijman blijven schrijven. Eigenlijk zijn er ontzettend veel mensen die mij niet onder mijn eigen naam kennen, zelfs vrienden van mij weten niet dat ik Hulsebos ben.

Voelt u zich beter onder de naam Vrijman of onder uw echte naam. Welke naam gebruikt u zelf? 'Vrijman. Hulsebos is dat kleine, 15-jarig jongetje en dat ben ik nog steeds. Dat is een hele sterke contradictie in mezelf.'

Waarom kreeg u problemen met de partij? 'Ik was jong, net 20, toen de oorlog afgelopen was, erg avontuurlijk en ik stortte mij na de bevrijding in het grote vrijheidsleven. Ik kwam in de kunstenaarswereld terecht. In de oorlog had ik bij De Waarheid al de eerste dichters leren kennen, die later de expirimentele groep zouden vormen, met name Gerrit Kouwenaar. Hij werkte vroeger illegaal en later legaal voor De Waarheid. Hij introduceerde me toen aan de hele groep: Lucebert, Remco Campert, Simon Vinkenoog en al die mensen. Daar

De man met de beruchte communistische naam

kwamen later Karel Appel en Corneille bij. Ze vormden samen de expirementele groep in de literatuur en de beeldende kunst. De kunstenaarswereld is een ontzettend vrijgevochten wereld en er werd heel erg bohême geleefd. Mijn conflict met de partij had niet zozeer een politieke oorzaak maar had te maken met gedragsregels. In de communistische partij waren er hele sterke gedragsregels op het gebied van moraal, sexualiteit, erotiek en drankgebruik.'

De partij vond dat u te wild leefde? 'Ja. Het gebeurde wel eens dat ik nachten doorzakte met mijn vrienden, dan ik niet sliep en de volgende dag - ik wel niet zeggen aangeschoten, maar wel met de gevolgen van dien- op krant kwam temidden van een milieu van echte geheelonthoudende communisten. Punt twee is dat ik mij verzette tegen het ontzettende gebrek aan humor wat er in die kringen heerste, dus ik maakte graag grapjes over politieke leiders en dat werd mij ook niet in dank afgenomen. Toen ben ik 'expelled."

Van de communistsche partij in Nederland is niets meer over... 'Nee. Dat is in Nederland een totaal afgelopen zaak. Op de eerste plaats door de externe omstandigheden: na de oorlog was de communistische partij een hele grote partij in Nederland, De Waarheid was toen de grootste krant met een oplage van 350.000 exemplaren. Dat kwam omdat de Sovjetunie in Europa een geweldige geloofwaardigheid had opgebouwd. De Russen konden geen kwaad doen. Toen kwam de Koude Oorlog, het anti-communisme, Hongarije, Tsjechoslowakije, Berlijn. Die hadden hun weerslag op de Nederlandse communistsche partij, die hardnekkig achter het Stalinisme bleef staan; het Stalinisme werd steeds minder populair, dus de partij werd steeds kleiner en is tenslotte uiteen gevallen. De partij is vorig jaar opgeheven. Er is een groep vernieuwers, maar die zijn te vergelijken met de Groenen.'

Nederland is de afgelopen jaren steeds meer naar 'rechts' gegaan. 'Nederland is rechts in de zin van materialistisch, systeembevestigend en niet systeemveranderd,

'De meeste toeristen zijn eigenlijk domoren'

een goed materieel leventje willen hebben en zolang die instelling zo blijft zal een nieuwe communistusche partij weinig kans hebben.'

Ook het afbrokkelen van het communisme in de hele wereld heeft een rol gespeeld. 'Absoluut. Er is een wezenlijke fout gemaakt en dat is dat het Marxisme, dat eigenlijk een hele goede maatschappij-analyse biedt, in de Sovjetunie een staatkundig systeem moest worden. Men heeft dus geprobeerd het socialisme, dat volgens Marx historisch noodzakelijk moest komen, met geweld op te leggen aan een samenleving. Dat heeft Marx nooit bedoeld. Marx is uitsluitend socioloog en econoom geweest. Marx sprak filosofisch over de dictatuur van het proletariaat, dat was meer een wijsgerige uitspraak dan een politieke uitspraak.'

Wat bent u nu geworden? Anarcho-liberaal (lacht). Het anarchisme is de mooiste filosofie die er denkbaar is, de totale vrijheid van de mens, maar tegelijkertijd is het een maatschappij-vorm die georganiseerd niet kan bestaan.

Ik moet daarbij de kanttekening plaatsen dat wat mij zo ontzettend aantrekt in de Antillen de Geniale Anarchie is, zoals de titel van de bundeling van columns van de auteur Van Leeuwen luidt. Dat tref ik hier heel sterk aan. Anarchistische mensen die op een bepaalde manier in een samenleving leven die toch functioneert. Dat is boeiend, het heeft me een ontzettende shock gegeven.'

Anaracho-Liberalisme, is dat een erkende stroming? 'Nee, maar er zijn verschillende kunstenaars en intellectuelen die zich zo noemen, die uit links komen, maar die zich niet meer kunnen conformeren met linkse partijen, zoals de PvdA of de Groenen bijvoorbeeld. Dat linkse heeft iets bedillerigs of het heeft iets geitewolle-sokkerigs. De mensen waartoe ik me wel aangetrokken voel, zoals Henk Hofland die een hele goede vriend van me is, dat zijn de anarcho-liberalen. Anarchistisch en liberaal en dan niet liberaal in de zin van de VVD, maar de oude *liberal* zou je in Amerika zeggen.'

Dat zijn vooral kunstenaars; onder bankdirecteuren treft je waarschijnlijk geen anarcho-liberalen aan.Hoe staat het met jongeren? 'Wat de jongeren betreft: als je denkt in termen van leeftijd wel, niet als je denkt in termen van massa's, groepen, ongeschoolden. Het is meer het prerogatief van intellectuelen en kunstenaars.'

Hoe heeft uw carrière er na De Waarheid uitgezien? 'Mijn carrière is voortdurend gebaseerd geweest op provocatie en confrontatie, een voortzetting van het verzet in de oorlog, voortvloeiende uit het feit dat na de oorlog de restauratie optrad in Nederland, de samenleving ging eruit zien als de jaren '30. Wat ik wilde, is een bijdrage leveren aan een land en cultuur die anders was. In het land van de jaren '30 van mijn jeugd kon ik niet meer leven, dat was verschrikkelijk burgerlijk en benauwd. Onze eerste revolutie kwam in de jaren van de expiremente dichters en schilders, de Cobra beweging, daar maakte ik als journalist deel van uit. Het was een grote opstand tegen de gevestigde orde. Dat is ook de titel geworden van mijn laatste film. Daar ben ik mee doorgegaan, maar het bracht me steeds in conflicten, eerst binnen de communistische partij. Daarna ben ik in de begin jaren '50 bij de Nederlandse tv gekomen, daar kreeg ik ook het ene conflict na het andere, omdat ik programma's wilde maken die men niet wilde accepteren. Ik drukte ze toch door en dat leidde verschillende malen tot schandalen. Op een gegeven moment werd mij verboden nog langer de tv-studios te betreden.'

Wat voor programma's waren dat dan? 'Ik maakte een serie 'Ik hou van Holland' maar dan 'tongue in cheek.' Ik liet de werkelijkheid zien maar dan door mijn ogen. Dat is een andere werkelijkheid dan die van Haanstra. Zijn produkties zijn vriendelijke films over Nederland. Ik was op een gegeven moment zo dol geworden op de visuele journalistiek, de journalistiek bedreven met de camera, dat ik na de problemen met de tv documentaires ging maken voor de bioscoop. De eerste film was er een over Karel Appel: *De werkelijkheid van Karel Appel*. Hij is een oude jeugdvriend van me en ik vond de vlam die hij in de Nederlandse samenleving neerzette geweldig. Die film werd eerst afgebroken door de critici, maar drie maanden later kreeg het in Berlijn op het festival de Gouden Beer voor de beste internationale documentaire van het jaar. Dat is het mooiste wat je als kunstenaar kunt hebben: miskend worden in eigen land en erkend in het buitenland.'

U bent met filmen doorgegaan? 'Na het succes met Appel mocht ik bij de televisie terugkomen. Toen ben ik weer films gaan maken over de Nederlandse samenleving, over groepen. Maar dit leidde weer tot conflicten. Omdat een van films geweigerd werd, heb ik die afgemaakt en als lange documentaire in de bioscoop gebracht. Die film heette *De bodem van de hemel*, een regel uit een gedicht van Remco Campert die regel luidt: 'Ik wil dichter zijn bij de gratie van het aardoppervlak ook wel hemelbodem genaamd'. Zo'n fantastische regel. Ik liet de mensen zien als hemelse schepsels die tegelijkertijd heel aards zijn. Dat is een hele beroemde film geworden, die commercieel echter niet gelukt is, in feite mislukt is.

Heeft u ook wat gedaan aan speelfilms? Alleen geproduceerd. Ik heb speelfims geproduceerd met mensen als Hugo Claus. Maar ik heb me vooral bezig gehouden met het beeld van Nederland. Journalistiek. Ik heb me toch altijd verslaggever gevoeld.'

U heeft voor verschillende kranten gewerkt en doet dat nog. 'Ik verlangde op een gegegven weer ontzettend naar het schrijven. Filmen is een verschrikkelijk omslachtige weg. Je begint vandaag met een idee, moet proberen het geld te krijgen, het scenario schrijven. Als het allemaal lukt ben je binnen 2 jaar klaar. Ik verlangde weer terug naar de onmiddellijke directe uitwerking. Het Parool vroeg me toen in in de jaren '80 een wekelijkse column te verzorgen en in 1985 kwamen we op het idee om daar een korte voorpagina-column van te maken, 6 dagen per week. Toen heb ik weer een oud pseudoniem van de jaren '50 opgepakt uit de tijd dat ik voor Vrij Nederland schreef:Jean Journaille.'

De observaties van Journaille? 'Dat zijn al mijn gedachten die ik heb over de Nederlandse samenleving en ook eigenlijk daarbuiten. Het gaat over politiek, cultuur, moraal, ethiek, estetica, erotiek, het gaat over alles. Ik ben daarin een cynicus, maar ook een moralist. De meeste columnisten zijn iroische mensen, ze scheppen afstand, ze zijn vrij hooghartig en ironisch. Ik engageer me met de samenleving, ik voel me ook een klootzak net als al die anderen waarover ik schrijf, ik voel me ook een schurk,

Vervolg op pag. 8

IN DIT NUMMER van Ñapa :

*** JAN VRIJMAN, zijn echte naam is Jan Hulsebos, bekend schrijver en cineast uit Nederland was voor het eerst op bezoek op Curacao en keert zoals hij zelf zegt "totaal verward" terug. In een vraaggesprek met Ana van Leeuwen vertelt hij waarom. pag.1**
*** SURINAAMSE portretten uit een ver verleden zijn dezer dagen te zien in het Volkenkundig Museum van Rotterdam. Jos de Roo ging er een kijkje nemen en geeft zijn mening over deze boeiende weergave van een koloniaal verleden. pag. 3**
*** ANTILLIAANSE studenten hebben moeite zich aan te passen aan het leerprogramma van de Pedagogische Technische Hogeschool. Taaldocente J.Roijakkers komt tot de conclusie dat niet alleen de taal maar ook andere cultuurverschillen de problemen veroorzaken en dat een schakeljaar wellicht een oplossing zou zijn pag.4**
*** SADDAM HUSAYN heeft de wereld op z'n kop gezet met de inval van Iraakse troepen in Kuwayt. Alle pogingen om tot een diplomatieke oplossing te komen zijn tot nu toe vastgelopen en een oorlog lijkt onvermijdelijk. Wie is die man die de machtige Verenigde Staten en zijn bondgenoten trotseert en wat staat ons te wachten op de kritieke datum van 15 januari? pag. 9**
*** Verder in Ñapa de gebruikelijke rubrieken Buitenland, Literatuur, Techniek, Kerk en Wereld en de wekelijkse Kruiswoord-puzzel.**

ÑAPA wordt wekelijks gratis bezorgd aan Amigoe-abonnees en is in de losse verkoop verkrijgbaar met de zaterdagkrant voor het totaalbedrag van één gulden.

EINDREDACTIE: Norbert Hendrikse
LAYOUT: Solange Isselt

Prijzen stijgen schrikbarend

In 'koopparadijs' Moskou is nu alles op de bon

Een Moskouse slager braaf de door burgeme[…] Gavriil Popov verplicht[…] telde mededeling omtre[…] nieuwe vleesprijs op zijn […] schaal bevestigd.

MOSKOU - In Moskou, voor de Russen ooit het "koopparadijs" van de Sovjetunie, zijn consumptiegoederen nu alleen nog via de bonkaart verkrijgbaar. De radicale stadsbestuurders vrezen echter dat de westerse voedselhulp aan de Sovjetunie aan Moskou voorbij gaat. De Moskovieten hebben allemaal bonkaarten gekregen waarmee zij schaarse goederen zoals van jassen, schoenen en andere huishoudelijke artikelen kunnen kopen. De bevolking mag echter alleen in speciaal daartoe aangewezen zaken en op speciale tijden haar inkopen doen. Bovendien mogen de burgers niet meer dan 150 roebel (450 gulden tegen de officiële wisselkoers) aan boodschappen uitgeven.

Voordat er sprake was van de huidige omvangrijke schaarste werd Moskou bijna dagelijks overstroomd door kopers uit de omringende provincies. De mensen kwamen af op de goederen die wel in moskou maar niet of nauwelijks in de rest van de Sovjetunie verkrijgbaar waren. In de Sovjethoofdstad was normaliter van alles te koop, zo wist men. De autoriteiten zorgden er immers wel voor dat in hun woonplaats geen sprake was van tekorten.

GEWEERD

Niet-Moskovieten worden inmiddels als kopers uit de stad geweerd. De schaarste is op dit moment echter zo groot dat ook de plaatselijke bevolking moeite heeft de gebruikelijke huishoudelijke artikelen ook daadwerkelijk in huis te halen.

"Ik heb acht uur in een rij moeten staan om deze schoenen te kopen", zo laat Tamara Grigorjeva weten terwijl zij twee zakken vol met schoenen omhoog houdt. "Ze bedoelen het misschien wel goed maar dit is verschrikkelijk. Deze rantsoenering lost op geen enkele wijze het probleem van tekorten op".

In tegenstelling tot andere Sovjetsteden weigerde Moskou tot voor kort een rantsoeneringsysteem in te voeren. De autoriteiten vreesden dat de bevolking dan massaal zou gaan hamsteren en dat de meeste goederen op de zwarte markt terecht zouden komen.

OOK VOEDSEL

Vladimir Plotnikov, gemeenteraadslid, sprak de verwachting uit dat de rantsoenering van consumptiegoederen binnenkort ook toegepast zal worden op alle voedselprodukten. Hij heeft weinig hoop op de komende voedselhulp die president Michail Gorbatsjov van het westen heeft weten los te krijgen. "De voedselhulp is bestemd voor de Sovjetunie en komt zodoende eerste instantie terecht in de distributiekanalen van de centrale regering. En het is geen geheim dat een aantal leden van die regering de Moskouse bevolking wil straffen voor het feit dat zij radicalen en democraten als stadsbestuurders hebben gekozen".

In maart kozen de Moskovieten de radicaal Gavriil Popov tot burgemeester. Deze vermaarde econoom ligt sindsdien voortdurend in de clinch met president gorbatsjov over het te voeren economische beleid.

"Ons centralistische economische systeem stort binnenkort in. Maar de vernietiging gaat zo snel dat wij niet in staat zijn de produktie van goederen zodanig op te voeren dat de tekorten worden opgeheven", zo legt Plotnikov uit. "Rantsoenering lost het probleem niet op. Er zijn gewoonweg te weinig goederen op de juiste plaats aanwezig om iedereen te voorzien. De enige oplossing is een systeem te ontwikkelen dat zorgt voor voldoende aanvoer van goederen".

Enkele westerse diplomaten in Moskou hebben verbaasd gereageerd op de massale voedselhulp die het westen de Sovjetunie wil aanbieden. Volgens hen zijn de tekorten voornamelijk te wijten aan het falende distributiesysteem in het immense land. Zij vinden het spreken over een crisis schromelijk overdreven. "Er heerst een totaal ongegronde paniek en die is in het westen gecreeerd, aldus een van hen. "In West-Europa, en dan met name duitsland, lijken ze de Sovjetunie als een soort tweede Etiopië te beschouwen en dat is absurd", zo vervolgt hij.

Een andere diplomaa[…] weten dat het weste[…] Sovjetunie in plaats va[…] deren beter advies kan[…] bieden. "Op de lange […] heeft het westen meer p[…] bij het geven van nu[…] adviezen die de Sovjet[…] er weer bovenop ku[…] helpen".

Na bloedige staatsgreep in Somalië:

'Oude sterke man' Barre lijkt eindelijk verslagen

DEN HAAG - Een hevige burgeroorlog in het noorden en nu ook in andere delen van het land, een verloren oorlog in de Ogaden tegen het buurland Etiopië en een ommezwaai van een pro-Russische naar een pro-Amerikaanse koers ten spijt, slaagde Mohamed Siad Barre er vele jaren in de touwtjes in Somalia vast in handen te houden.

• Mohammed Siad Barre

Zijn gezag is al die jaren niet onbetwist geweest, maar de oppositie slaagde er tot voor kort niet in hem van de troon te stoten, hoewel zij er verscheidene malen eerder dichtbij leek. Ook nu de hoofdstad Muqdisho brandt is het nog altijd niet zeker dat het verzet er deze keer wel in zal slagen hem definitief te verdrijven. Ongeveer 70 van zijn naaste medewerkers en familieleden zijn uit het land gevlucht, maar over het lot van Barre zelf is nog niets definitiefs bekend.

EENPARTIJSTAAT

Generaal Siad Barre greep in 1969 de macht na een staatsgreep die zonder bloedvergieten verliep. Onmiddellijk na de machtsovername stelde hij de grondwet buiten werking en verbood hij alle politieke partijen. Hij maakte van Somalia een eenpartijstaat, met de door hem geleide Somalische revolutionaire socialistische partij als enige toegestane politieke organisatie.

Die staatsgreep mag dan zonder bloedvergieten zijn verlopen, Barres bewind kostte zeer velen in de jaren die daarop volgden het leven. Herhaaldelijk is de regering van Barre beschuldigd van schending van de rechten van de mens. Marteling, willekeurige arrestatie van vermeende politieke tegenstanders en executies waren aan de orde van de dag.

Na de machtsovername beloofde Barre vrije verkiezingen, maar de bevolking moest tot eind 1979 wachten tot er een nieuw parlement kon worden gekozen waarbij alle kandidaten aangewezen waren door de eenheidspartij die na hun verkiezing Barre herkozen als president. Maar voor het zover was had het Somalia van Barre al een oorlog, een politieke koerswisseling en een poging tot een staatsgreep meegemaakt en zorgde een grote stroom vluchtelingen uit de ogaden voor extra problemen in het arme land in de hoorn van Afrika.

OGADEN

Barre probeerde in 1977 de Ogaden, waar veel mensen van Somalische afkomst wonen, gewapenderhand te veroveren op Etiopië, maar een jaar later moest hij zijn nederlaag erkennen en zijn troepen terugtrekken. De oorlog leidde tot een breuk tussen Somalia en de Sovjetunie, die tijdens de oorlog steun verleende aan Etiopië, waar sinds een machtswisseling in 1974 een socialistisch bewind aan de macht was. De Verenigde Staten werden de nieuwe bondgenoot van Somalia. Na zijn mislukte militaire avontuur overleefde Barre een poging tot een staatsgreep, maar de "oude man", zoals hij wel werd genoemd, slaagde er ondanks alles in in het zadel te blijven. In de loop der jaren werden de betrekkingen met Etiopië beter en in 1989 herstelden beide landen de banden en beloofden zij geen steun meer te verlenen aan elkaars oppositiebewegingen.

Verwacht werd dat dit akkoord een harde klap zou betekenen voor de Somalische Nationale Beweging (SNM), die al sinds 1981 veelal vanuit Etiopië streed tegen het bewind van Barre. Maar het SNM begon kort daarop een groot offensief in het noorden. Er vielen tienduizenden doden in de strijd tussen de reguliere troepen en de strijders van het SNM en bij de zware bombardementen door het regeringsleger van steden in het noorden. De bevolking sloeg massaal op de vlucht en naar schatting 400.000 mensen staken de grens over naar Etiopië. Het bewind wankelde onder de verrassingsaanval van het SNM, die uitmondde in een slepende guerrilla-oorlog.

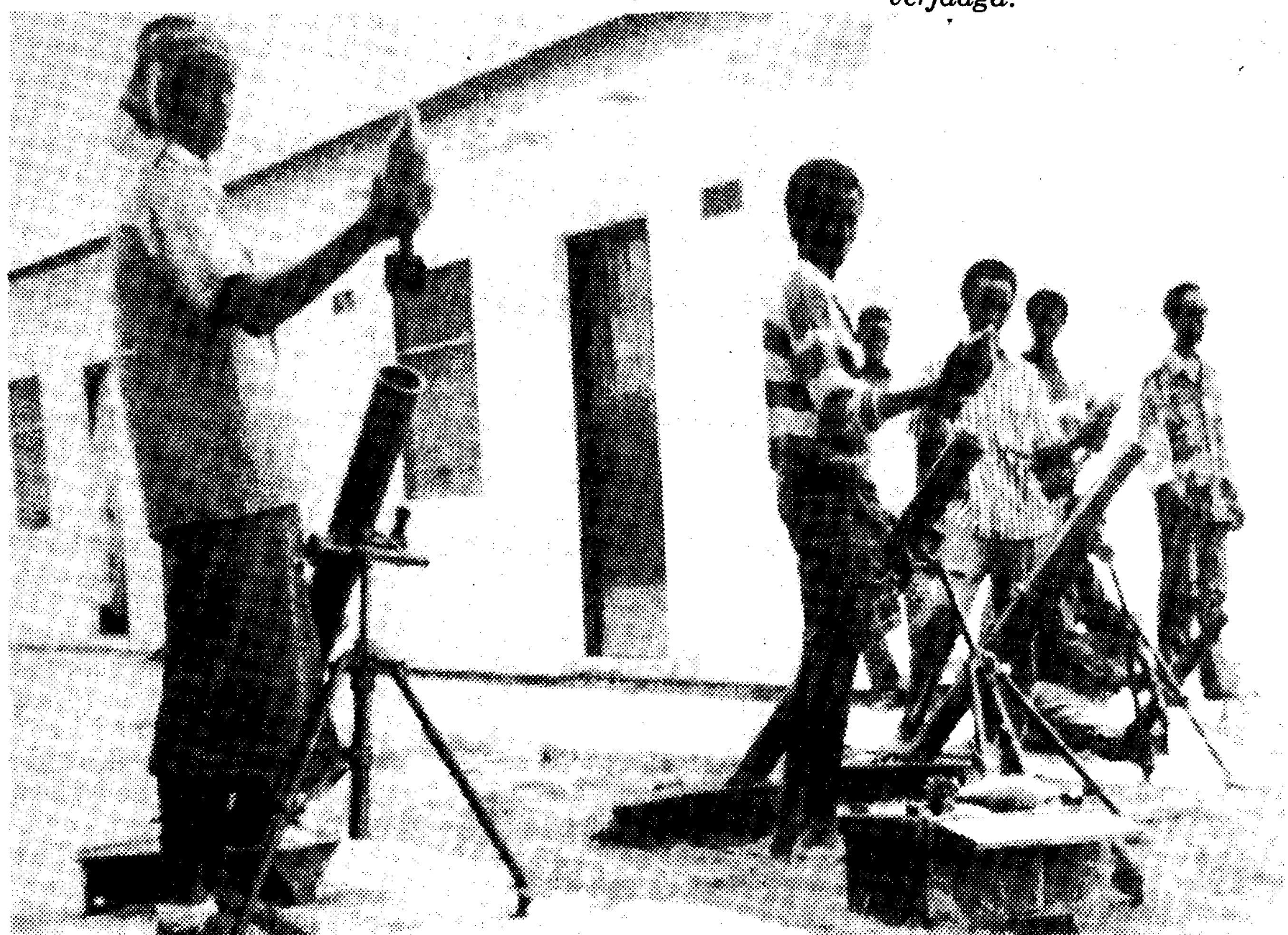
ACHTERGESTELD

Het SNM steunt voornamelijk op de Isaaq-clan, een belangrijke bevolkingsgroep in het noorden die zich achtergesteld voelt door Barre. De Somalische president veroordeelt met de mond wel iedere vorm van tribalisme maar in de praktijk bevoordeelt hij leden van zijn eigen clan, de Marehan, die een onevenredig groot aantal belangrijke posities innemen in het leger, het kabinet en het centraal comité van de partij.

Sinds 1988 nam het verzet tegen Barre sterk toe en lieten meer verzetsbewegingen van zich horen.

Behalve de SNM zijn dat het Verenigd Somalisch Congres (USC) dat voornamelijk in het midden van het land opereert en nu in de hoofdstad zoveel terreinwinst zou boeken, en het Somalisch Patriottisch Front (SPF) dat met name in het zuiden van het land actief is. Afgelopen augustus sloten de drie organisaties een pact om Siad Barre definitief ten val te brengen.

Of het definitieve einde voor Barre nu gekomen is kan nog niet met zekerheid worden gezegd. Hoe de strijd verloopt is nog altijd niet duidelijk. Dat de troon van de "oude man" opnieuw fors wankelt is wel zeker.

Rebellen van het Verenigd Somalisch Congres (USC) oefenen hier met mortieren. De USC is een van de drie verzetsorganisaties in Somalië die generaal Mohamed Siad Barre hebben verjaagd.

Gasmaskers zijn een gewild object in het Golfgebied met de dreiging van een chemische oorlog door de troepen van Saddam Husayn. Op de foto piloten van de Britse Royal Airforce wachten op het vertrek voor een oe[…] met Puma-helikopters e[…] in Saudi-Arabië.

Diplomaten vinden het maar niks

Irak wil regeringscentra uit Baghdad evacueren

BAGHDAD - Irak is van plan om nog voor het VN-ultimatum afloopt alle regeringsinstellingen in Baghdad over te brengen naar de stad Ramadi, 90 kilometer ten westen van de hoofdstad. Dat heeft de New York Times bericht die zich baseert op uitspraken van diplomaten.

Een functionaris van het Iraakse ministerie van Buitenlandse Zaken wilde de reacties van diplomaten testen door hen te vragen wat ze ervan zouden vinden zich voor de duur van de Golfcrisis in Ramadi te vestigen, aldus het blad. Amerikaanse regeringsfunctionarissen zeiden van de plannen te weten, maar verklaarden niet officieel op de hoogte te zijn gesteld.

Volgens diplomaten wil Irak op deze wijze de druk opvoeren om alsnog een politieke oplossing te vinden voor de Golfcrisis. De New York Times wijst erop dat deze niet-officiële stap is bedoeld om de indruk te versterken dat de Iraakse autoriteiten blijven volharden in hun standpunt zich niet uit Kuwayt terug te trekken en bereid zijn een oorlog te voeren.

Diplomaten hebben negatief gereageerd op de plannen om de ambassedes over te brengen. "Technisch en theoretisch is het onmogelijk", aldus een diplomaat uit het Midden-Oosten die door het blad wordt geciteerd, "hoe kun je vanuit Ramadi functioneren". De meeste ambassades in Baghdad hebben deze week hun personeelsbestand verder ingekrompen. Als het plan doorgaat zou een groot aantal wester[…] aziatische en arabis[…] landen hun vertegenwoor[…] ging in Baghdad moet[…] sluiten en hun persone[…] moeten evacueren, aldus dip[…] maten.

GASMASKERS

België heeft vorige week ga[…] maskers naar zijn onder[…] danen in de Golf gestuur[…] om hen te beschermen b[…] een eventuele chemisch[…] aanval door Irak. De Belg[…] sche ambassades in de G[…] hebben inmiddels 950 ma[…] kers en 225 gaspakken ui[…] gedeeld, aldus een woord[…] voerder van de Belgisch[…] ambassade in Saudi-Arabi[…]

Het Franse bedrijf Giffar[…] verklaarde dat Saudi-Arab[…] naarstig op zoek is naar ga[…] maksers en per direct 2 mi[…] joen exemplaren heeft be[…] teld. Het bedrijf kan wege[…] de beperkte capaciteit echte[…] niet aan dit verzoek voldoe[…]

Intussen heeft Irak zij[…] troepen in kuwayt verde[…] versterkt met 20.000 troepen[…] zo deelde een woordvoerde[…] van het Amerikaanse minis[…] terie van Defensie in Was[…] hington mee. Ook worde[…] 300 artilleriestukken en 20[…] pantservoertuigen naar d[…] Kuwaytse grens met Saudi[…] Arabië gestuurd. Volgens be[…] Pentagon heeft irak nu[…] 530.000 man troepen en 300[…] stukken artillerie i[…] Kuwayt.

Met de komst van nog[…] eens 10.000 manschappen is[…] de Amerikaanse troepen[…] macht in Saudi-Arabië nu op[…] 335.000 gekomen. Eind deze[…] maand zullen er zich 430.000[…] Amerikanen bevinden. Daar[…] naast heeft de anti-Iraakse[…] coalitie nog eens 245.000 man[…] troepen tot zijn beschikking[…] aldus de zegsman.

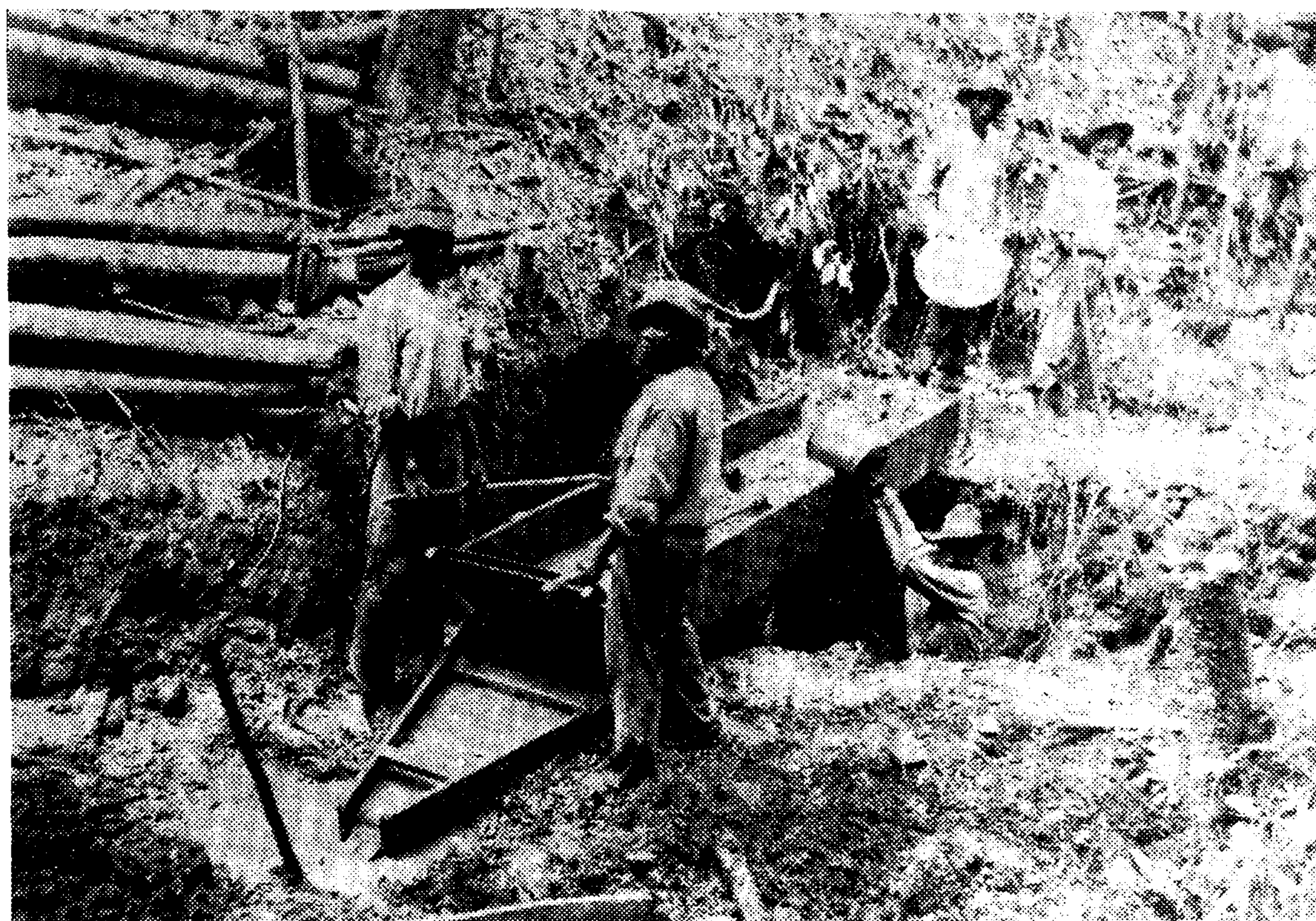
Boeiende expositie in Rotterdam's museum

Foto's uit Suriname geven beeld koloniale historie

= door Jos de Roo =

FOTO'S ZIJN belangrijk voor de beeldvorming van mensen over een bepaald land. Vandaar dat het museum voor volkenkunde in Rotterdam een uitgebreide tentoonstelling heeft over de fotografie in Suriname in de jaren 1839 tot 1939. Prachtige exotische kiekjes uit een ver verleden zijn er te zien. Maar wie er met conservatrice Anneke Groeneveld loopt, of de schitterende catalogus doorkijkt en leest, leert hoe misleidend de beelden zijn. Alle fraaie foto's over Marrons, Indianen, Creolen, Hindostanen en Javanen vertellen uiteindelijk maar weinig over de afgebeelde mensen, maar meer over de fotografen en hun potentiële klanten. Die wilden exotische foto's en die kregen ze.

Zo wordt de historie van de fotografie in Suriname al gauw tot een onderdeel van de koloniale historie, tot in kleine details. Zoals de foto's van de blanke bovenlaag waarop individuen staan met naam en datum en de foto's van de bevolkingsgroepen waarbij het niet nodig was namen en data te vermelden. Een expositie over mensen als een rariteitenkabinet.

Goudwassen met de longtom op een berg in het wingebied De Jong. De goudwinning werd tot ca. 1897 met de hand gedaan (foto:Julius E.Muller)

Waarom het Museum voor Volkenkunde een tentoonstelling over de historie van de Surinaamse fotografie houdt? Het antwoord van conservatrice Anneke Groeneveld is verrassend simpel: 'Wij hebben een historisch fotoarchief en elk jaar laten we daar een onderdeel van zien. We wilden heel graag een keer aandacht schenken aan de geschiedenis van de Surinaamse fotografie vanwege de koloniale band die we toch met dat land hebben. In Nederland wordt daar tot nu toe heel weinig aan gedaan'.

Al in 1839 werd het fenomeen van de fotografie in de Surinaamse pers aangekondigd. Anneke Groeneveld: 'Pas tegen het eind van de jaren vijftig in de vorige eeuw kwamen de fotografen naar Paramaribo. Dat waren buitenlandse fotografen die door het hele gebied reisden en daar vooral naar de grotere steden gingen. Daar was de enige afzetmarkt, want er was een bemiddelde bovenlaag die zich de toen toch wel dure foto's kon veroorloven. Maar in Paramaribo was die groep te klein voor een fotograaf om er zich te vestigen.

Dat gebeurt pas in de jaren

F.C.Bepman, werkzaam als bode van het bouwdepartement met zijn echtgenote.

zestig als er allerlei veranderingen in de foto-techniek plaats vinden. Er komen dan afdrukken op papier die aanzienlijk goedkoper zijn dan de eerste afdrukken die op koper werden gemaakt. De eerste fotografen hadden ook wel iets van amateurs, omdat ze zo weinig verkoopmogelijkheden hadden. Ze waren vaak ook nog tandarts of schilder of leraar. Pas rond 1900 als er eenvoudige camera's komen, komen er echte amateur-fotografen, mensen die alleen maar voor de lol fotograferen'.

Erepoort t.g.v. de feestelijke opening van de spoorlijn in Paramaribo (foto van Eugen Klein uit 1905)

BEVOLKINGSTYPEN

Uit de eerste helft van de negentiende eeuw zijn nog geen foto's terug gevonden. Anneke Groeneveld kan alleen maar vermoeden wat daarop stond. 'Waarschijnlijk mensen uit de blanke bovenlaag. Wat we wel in Nederland hebben, zijn foto's vanaf 1860 en daarop zie je ook blanken en daartegenover heel veel bevolkingstypen, zoals dat toen werd genoemd: Indianen, Creolen, Marrons.

Het verschil tussen die twee soorten foto's is dat de blanken allemaal als individu zijn afgebeeld met naam en datum, zodat je weet wie de personen zijn. Bij de zogenaamde bevolkingstypen is dat helemaal niet het geval. Zij worden als voorbeeld uit een bepaalde groep afgebeeld en dat zijn dan allemaal anonieme personen, zonder een naam, zonder een datum. Je kunt eigenlijk alleen maar gissen naar het leven dat de mensen werkelijk leidden'.

Treffend voorbeeld van zulke foto's zijn die waarop creoolse vrouwen in koto-misidracht staan. 'Heel veel foto's gingen naar Nederland en de koto-misi-dracht die nog niet zo heel lang was ingevoerd, trok daar heel veel belangstelling, zoals alles wat afweek van wat voor blanken normaal was. Mensen waren er nieuwsgierig hoe andere bevolkingsgroepen er uit zagen, wat voor kleren en gebruiksvoorwerpen ze hadden, maar die belangstelling ging alleen uit naar de oppervlakte, niet naar wie de personen waren en hoe ze leefden, dat was alleen van de blaken interessant'.

LEVENDE PRESENTATIES

Een curieuze foto van twee marrons met hun kinderen waarop het decor wordt gevormd door bloempotten, onderstreept de belangstelling voor het buitenissige. Anneke Groeneveld: 'Het is een foto die in 1883 in Amsterdam is gemaakt op de internationale koloniale tentoonstelling. Toen werden uit de koloniën allerlei bevolkingsgroepen permanent tentoongesteld. Dat was toen de enige manier waarop mensen in Nederland kennis konden maken met mensen uit de koloniën. Er waren toen nog geen tijdschriften, geen televisie, geen radio, dus mensen waren afhankelijk van dat soort levende presentaties, om het zo te zeggen. Pas later worden foto's echt in tijdschriften gepubliceerd en vanaf 1900 krijg je de ansichtkaarten die een veel grotere verspreiding vinden'.

Naast bevolkingsgroepen waren stadsgezichten een populair onderwerp. Anneke Groeneveld: 'Dat was ook een onderdeel van de nieuwsgierigheid. De vroegste foto van Paramaribo dateert van 1864. De meeste foto's uit die vroege periode zijn in Paramaribo gemaakt, omdat de fotografen nauwelijks het binnenland introkken. Bij feesten als Koninginnedag trokken heel veel mensen naar de stad en dat was voor fotografen een goede mogelijkheid om de verschillende bevolkingsgroepen te fotograferen zonder dat ze zelf het binnenland in hoefden'.

Legden de fotografen historische gebeurtenissen, zoals de afschaffing van de slavernij, de komst van de Hindostaanse en Javaanse immigranten, de opwinding rond de zaak-De Kom ook vast? Anneke Groeneveld: 'Je ziet eigenlijk pas later foto's van Hindostanen in het koelie-depot in Paramaribo, maar vanaf 1900 krijg je meer de journalistieke invalshoek dat ze belangrijke gebeurtenissen vastleggen, zoals de komst van de gou-

prachtige kiekjes uit een ver verleden

verneur, de opening van de koloniale staten en de opening van de spoorlijn. Dat worden momenten waarop foto's worden gemaakt'.

SOUVENIER

Een foto uit 1890 van granman Vroomhart met zijn zoon toont de granman in zijn koloniale uniform. De foto is typerend voor de gang van zaken in de fotografie. Anneke Groeneveld: 'Het is een statische foto, gemaakt in de studio in Paramaribo, waarschijnlijk toen granman Vroomhart in de stad was voor een feest. Dan vroegen de fotografen of ze wilden poseren. De foto is gekocht door een Nederlander die door Suriname reisde en ter plekke foto's aankocht als souvenir. Waarschijnlijk heeft hij ook ter plekke kennis gemaakt met Vroomhart en vond hij dat belangrijk genoeg om de foto te kopen'.

Door de archief-onderzoek van Stevin Wachlin is het een en ander bekend geworden over de Surinaamse fotografen. Anneke Groeneveld: 'Hij trok krante-advertenties na, bestudeerde bevolkingsregisters en vertreklijsten van schepen om erachter te komen wie er als fotograaf naar Suriname ging en wat hun achtergrond was. In de periode tussen 1839 en 1939 hebben er ongeveer zestig fotografen in Suriname gewerkt. Voor die tijd was dat vrij veel, maar het is niet zo dat zij internationaal uitblonken. Over die mensen is vrij veel bekend, waar ze hun studio's hadden, met wie ze samenwerkten. Het waren bijna allemaal blanke buitenlanders.

Er zijn er maar weinig die in Suriname zijn geboren. Julius Muller was een van de bekendste. Hij was aandeelhouder in de goudwinning en hij had nog diverse andere functies. Als amateur maakte hij foto's die toch vrij professioneel waren. Hij legde ook de belangrijkste gebeurtenissen vast, zoals de komst van de Hindostanen. Hij had echt oog voor de veranderingen die in Suriname plaats vonden'.

BUITENSTAANDER

Lopend langs de panelen met geposeerde foto's, komt de vraag op of de foto's eigenlijk wel iets zeggen over de mensen die erop staan afgebeeld, of meer over de mensen die de foto's namen. Anneke Groebeveld wijst op een groepsfoto van Indianen. 'Het zijn Arowakken die al geen traditionele kleren meer droegen, ook niet in hun eigen dorpen. Dat is uit onderzoek komen vast te staan. Maar hier in Paramaribo hebben ze zich voor de fotograaf weer in de traditionele kleding gestoken. Andere Indianen leefden misschien nog wel zo, maar dan worden ze in de studio toch wel zo neergezet dat de kleding goed zichtbaar is en dat allerlei gebruiksvoorwerpen goed zichtbaar zijn.

De foto's vertellen wel iets over de gebruiksvoorwerpen en over de kleding, maar je moet wel heel goed op de hoogte zijn van de situatie toen. Ze vertellen eigenlijk weinig over het dagelijks leven dat de mensen leidden, want dat kan je nergens aan afleiden. De foto's geven de kijk van de buitenstaander,

Creoolse vrouw (anoniem) 1860-1900.

ook doordat ze werden gemaakt voor buitenstaanders en de fotografen hielden toch rekening met de mensen die de foto's kochten. Dat waren vooral mensen buiten Suriname. Ik denk dat de contacten die de fotografen met de mensen hadden toch anders waren dan wanneer ze echt onderdeel hadden uitgemaakt van de bevolkingsgroepen'.

Het is moeilijk om uit te maken of de Surinaamse fotografen een andere aanpak hadden. Allereerst waren er maar heel weinig. Maar er is nog iets. Anneke Groeneveld: 'De fotografen richten zich naar de afbeeldingstradities. Ze namen heel veel dingen over uit de schilderkunst: hoe je iemand op een portretfoto zet, hoe je een compositie maakt. Daarvoor waren internationale tradities en de fotografen ontwikkelden niet een eigen stijl'.

De fotografen bleven uiteindelijk niet alleen maar in de stad. 'Soms kregen ze het verzoek om naar de plantages te komen, vooral op uitnodiging van de blanke bovenlaag. Sommige fotografen maakten dan ook foto's van de diverse culturen die er waren en dan zie je dat de Hindostanen en Javanen op de plantages aan het werk zijn. Ze hadden ook wel belangstelling voor de economische ontwikkeling van het land en de plantages maakten daar onderdeel van uit. Later zie je ook dat de goudindustrie interessant werd gevonden'.

POSEREN

Bij de oude foto's over de goudwinning is opvallend dat de arbeiders duidelijk poseren. Anneke Groeneveld: 'Dat hing weer samen met de foto-techniek. Men gebruikte toen negatieven van glas, waardoor de belichtingstijden toen nog te lang waren om actie-foto's te kunnen maken.

De mensen moesten echt stilstaan, anders zou het beeld bewegend zijn. Pas in 1920 komen er door de veranderde techniek meer spontane alledaagse beelden'.

De foto's uit het binnenland laten zien, dat ook daar weer allereerst belangstelling was voor het exotische, getuige de vele beelden van de magische poorten bij de ingang van een marrondorp. 'Alles wat bijzonder was, daar was belangstelling voor. Er werd heel anders naar die mensen gekeken. Zij waren degenen die beschaafd moesten worden door de blanken en alles wat vreemd was in de ogen van de fotograaf was dan interessant, maar niet om kennis te maken met het leven van de mensen. Het ging erom dat ze in de beschaving werden opgenomen en niet dat ze hun traditionele leven voort konden zetten'.

Veel verschil in onderwerpen brengt de twintigste eeuw niet, wel gaan de fotografen dan meer het binnenland in. Anneke Groeneveld: 'Het is ook beter bereikbaar, want er is een spoorlijn, er worden ook kanalen gegraven. Dat vereenvoudigt het reizen, want het was voor fotografen niet altijd zonder gevaar. Eugène Klein bijvoorbeeld, een hele bekende fotograaf uit Paramaribo, wilde een feest van marrons fotograferen, maar hij moest weg, omdat hij zich bedreigd voelde als buitenstaander'.

Hindostaanse vrouw ca.1880 (anoniem).

POPULAIRE ANSICHTKAARTEN

Op de tentoonstelling zijn ook aparte panelen met prentbriefkaarten. Anneke Groeneveld: 'Er zijn ongelooflijk veel ansichtkaarten geproduceerd en verstuurd. Een groot gedeelte komt van allerlei missie- en zendingsgenootschappen die wilden laten vastleggen wat ze allemaal tot stand brachten in Suriname. Beroepsfotografen maakten ook zelf allerlei foto's. Op die ansichtkaarten zie je eigenlijk toch weer dezelfde onderwerpen als op de foto's. Het verschil is eigenlijk dat de ansichtkaarten veel goedkoper waren dan de foto's, zodat veel meer mensen aan de afbeeldingen konden komen'.

De tentoonstelling geeft een beeld van een periode uit de geschiedenis van Suriname waarin de grondslag voor de huidige bevolkingssamenstelling werd gelegd. Anneke Groeneveld: 'Het is bekend dat in de kolonies wel van alles over het moederland moest worden geleerd, maar dat de mensen in Nederland weinig wisten over Suriname. We hopen toch dat daar in de toekomst veel meer bekendheid aan wordt gegeven om een beter begrip te krijgen van de problemen die er zijn en van de feitelijke leefomstandigheden. Veel vooroordelen komen door onbekendheid. Er is voor de tentoonstelling ontzettend veel belangstelling vanuit de Surinaamse gemeenschap.

De mensen zijn geboeid doordat ze plekjes en situaties van vroeger herkennen, vooral de ouderen. Ik denk

Mensen herkennen situaties

dat dit ook voor de jonge generatie Surinamers een soort invulling is, net als voor de Nederlanders van een onbekend verleden. Ze hebben wel allerlei dingnen gehoord, maar nog nooit visueel waargenomen'. Komt er over een tijdje ook een tentoonstelling over de fotografie op de Nederlandse Antillen? Anneke Groeneveld: Helaas hebben wij uit de Antillen bijna geen foto's in onze verzameling, zodat dat onmogelijk is'.

De tentoonstelling duurt nog tot 27 januari in het museum voor volkenkunde in Rotterdam. De prachtig uitgevoerde zeer informatieve catalogus heeft de titel 'Fotografie in Suriname, 1839-1939' en kost in de boekhandel Nf 40,--.

door
J.A.M. Roijakkers

NIET ALLEEN TAAL, OOK CULTUUR BLIJKT EEN PROBLEEM

Aanpassingsproblemen bij studie aan PTH

Schakeljaar beste oplossing voor Antilliaanse studenten

HET IS GEBLEKEN dat Antilliaanse studenten moeite hebben zich aan te passen aan het leerprogramma van de Pedagogische Technische Hogeschool (PTH) in Nederland. Het in dit artikel geformuleerde voorstel is een poging om een oplossing te bieden voor de problemen die Antillianen ondervinden bij het afronden van hun studie aan de PTH. De PTH hanteert daarbij de volgende uitgangspunten:
- Als studenten die voldoen aan de toelatingseisen in hun studie geblokkeerd worden door problemen vanwege hun afkomst en kulturele achtergronden, zou de PTH voorwaarden moeten kunnen scheppen om deze problemen op te lossen.
- De PTH voelt zich verplicht om deze voorwaarden te scheppen gezien de historisch gegroeide band tussen Nederland en de Antillen waardoor Antillianen nog steeds voor een groot deel afhankelijk zijn van het Nederlandse (hogere) onderwijs.
- De PTH vindt het onacceptabel dat de meeste Antilliaanse studenten hun studie in Nederland moeten afbreken. Het leidt tot grote breuken in het persoonlijk welzijn van mensen. Bovendien kan deze tendens o.i. niet positief werken in de ontwikkelingen op de Antillen naar een grotere autonomie in economie en kultuur waarin de vorming van een eigen (midden)kader van groot belang is.

Om het voorstel in de juiste kontekst te plaatsen worden achtereenvolgens beschreven:
- veranderingen in de achtergronden van de problematiek;
- definiëring van problemen van Antillianen in hun studie aan de PTH;
- bestaande ondersteuning/hulpverlening en het effekt daarvan;
- invoering van een overgangsjaar of schakeljaar als een mogelijke strukturele oplossing met aan het eind een aantal slotopmerkingen.

VERANDERING

Vóór 1986 studeerden er weinig Antillianen aan de PTH. Zij hadden uiteraard ook toen de taalproblemen, aanpassingsproblemen en attitudeproblemen die wij nu in 1990 scherper kunnen onderscheiden. Door hun aantal kon er echter gemakkelijker persoonlijke aandacht en ondersteuning worden gegeven. Bovendien past een allochtone student zich beter aan de Nederlandse (studeer)situatie aan als hij ofzij niet kan opgaan in een Antilliaanse enclave in zijn/haar studiegroep of in het instituut. In het algemeen behaalden deze studenten, zij het met veel inzet en enige hulp het diploma.

Sinds 1986 neemt het aantal Antilliaanse studenten op de PTH toe. (Zie onderstaande tabel waarin weergegeven zijn: de binnenkomende Antillianen per studierichting, per collegejaar vanaf 1983-1984 tot en met 1989-1990.)

Van deze Antillianen nemen de studieresultaten af: enkele staken vrij snel de studie, enkele wisselen i.v.m. onvoldoende resultaten van studierichting binnen de PTH, andere doen met informele regelingen het eerste studiejaar over of doen anderszins het studiejaar in twee jaren. Dan nog blijven er moeilijkheden bestaan. Men zou bijna kunnen zeggen dat het een uitzondering is als een Antilliaanse student zonder (formeel mogelijke) vertragingen de opleidingen doorloopt.

De PTH heeft geen harde (onderzoeks-)verklaring voor de verslechterde studieresultaten van Antillianen. Enerzijds kan dat een vertekening zijn door de sinds 1987 toenemende ondersteuningsaktiviteiten, begeleiding en hulpverlening. De probleemoplossende aktiviteiten blijken namelijk in alle studiejaren nodig te zijn, zodat de druk van deze aktiviteiten per collegejaar oploopt. Deze toenemende druk zou ons de indruk kunnen geven dat het nivo van de Antilliaanse studenten afneemt.

Anderzijds zou het nivo van de huidige Antilliaanse studenten inderdaad lager kunnen liggen dan het nivo van Antilliaanse studenten in voorbijgaande jaren. Met dit gegeven wil de PTH uiterst voorzichtig omgaan omdat wij beseffen dat de samenhang van schaalvergroting en nivoverlaging in deze door vele specifieke omstandigheden beïnvloed zou kunnen worden. Een aspekt willen wij wel aangeven. Binnen het totale aantal Antilliaanse studenten is het aantal studenten met vooropleiding L.T.S. en M.T.S. erg hoog. Antillianen met vooropleiding L.T.S. en M.T.S. zijn voor een vervolgstudie min of meer op Nederland aangewezen tenzij zij het zich kunnen permitteren om met méér kosten en overbruggingsopleidinngen in de V.S. of Zuidamerika te gaan studeren. Met deze vooropleiding zijn bovendien, ook in Nederland, hun keuzemogelijkheden beperkt.

De vooropleiding L.T.S. en M.T.S. betekent voor Nederlandse studenten al vaak een beperkte gerichtheid op algemeen vormende vakken, taalvaardigheid en interactieve vaardigheden die in de vorming tot onderwijsgevende moeten worden verbreed.

Voor Antillianen gaat deze beperking veel verder. Hun nivo van algemene (Europese/Nederlandse) ontwikkeling, taalvaardigheid en interactieve vaardigheden blokkeert maar al te vaak het volgen van een opleiding waarvoor ze wel toelaatbaar zijn.

Voor Antillianen met vooropleiding Havo (meestal in vakrichting Elektrotechniek of Wiskunde en Natuurkunde) ligt het nivo van algemene vorming en taalvaardigheid iets hoger. Bij hen kan de inpassing in de studie iets gemakkelijker verlopen maar dan moeten er zich geen andere specifieke 'Antillianen-problemen' voordoen. Die gevallen komen sporadisch voor.

MEER PROBLEMEN

De problemen van Antillianen in hun studie aan de PTH zijn niet te begrenzen tot studieproblemen. Antillianen komen in een voor hen zeer vreemd land studeren; ze studeren in een vreemde taal: ze krijgen te maken met andere normen en waarden.

Op het eerste gezicht worden deze verschillen door hen en door ons onderschat. De historische band verdoezelt de verschillen. Maar in de werkelijkheid vergroten de verschillen; zeker door de ontwikkelingen op de Antillen in de laatste jaren: de groei naar autonomie brengt een sterker wordende eigen kulturele identiteit teweeg. De Nederlandse kultuur blijkt vaak niet meer dan een kunstmatig opgelegde vernislaag te zijn. Maar het is juist de historische band, de schoolopvoeding bijvoorbeeld, die het voor Antillianen moeilijk maakt hun diepgaande verschillen ten opzichte van de Nederlandse werkelijkheid en hun problemen daarmee, te erkennen.

Uit onze ervaringsgegevens onderscheiden wij drie kategorieën problemen: aanpassingsproblemen, attitudeproblemen, taalproblemen.

AANPASSING

- Antillianen zijn slechts historisch/staatkundig met Nederland verbonden; kultureel zijn ze niet op Nederland georiënteerd.
- Antillianen zijn vaak gewend aan een traditionelere samenlevingsvorm waarin familiebanden, een sterke rolbepaaldheid en sociale kontrole belangrijke faktoren zijn. In deze kontekst kan bovendien het milieu van herkomst de aanpassing beïnvloeden.
- Vaak komt er geen integratie met de Nederlandse gemeenschap tot stand; men blijft onder elkaar.
- Antillianen hebben moeilijkheden met de Nederlandse woonomstandigheden en Nederlandse leefgewoonten.
- Bij een gebrekkige aanpassing aan de Nederlandse situatie is het moeilijk om problemen rondom wonen, studiefinanciering e.d. op te lossen.
- Antillianen arriveren meestal kort vóór de aanvang van het studiejaar in Nederland. Men is slecht voorbereid en heeft geen tijd om aan de nieuwe situatie te wennen.
- Heimwee komt vaak voor of krijgt door allerlei ongenoegen de kans om wortel te schieten.
- Antillianen zijn vaak onzelfstandig als gevolg van een traditionele opvoeding.
- Antillianen kunnen soms moeilijk overweg met de in hun beleving verregaande vrijheden in de Nederlandse dagelijkse werkelijkheid.
-Antillianen zijn soms moeilijk aanspreekbaar op verplichtingen.
-Antillianen zwijgen vaak over problemen en ontlopen konfrontaties daarmee zodat problemen onoverkomelijke vormen kunnen aannemen.
-Vele Antillianen aanvaarden moeilijk de Nederlandse normen in de studiekultuur en het omschakelen naar een in Nederland adequate studievaardigheid.

Antilliaanse studenten in Nederland kampen nog vaak met aanpassingsmoeilijkheden, waarbij niet alleen de taal maar ook het verschil in cultuur een rol speelt.

- Vele Antillianen onderkennen (in aanvang) nauwelijks hun tekort aan taalvaardigheid in het Nederlands; het accepteren daarvan blijft pijnlijk en men verzet zich daartegen.

TAALPROBLEMEN

-Antillianen beheersen het Nederlands niet op het nivo van wat in Nederland adequaat taalgebruik is. In het algemeen is er taalkundig gezien sprake van een 'restricted code' die bovendien niet is aangepast aan het moderne en levend Nederlands.

Meer specifiek is het taalnivo niet toereikend om op h.b.o.-nivo te kunnen studeren in deze taal; extra moeilijkheden doen zich voor met vaktaal of het taaleigen van onderwijskundige vakken.

De taalmoeilijkheden omvatten alle aspekten van spreken en schrijven.

- Het leren van Nederlands op een in Nederland adequaat nivo is moeilijk door de aard van het Papiamento. Het Papiamento heeft de aard van een mengtaal, verkeert in andere fase van ontwikkeling dan het Nederlands, berust op beperkte grammaticale kategorieën en regels, ontwikkelt zich meer in Spaanse dan in Nederlandse richting.

Interferentie en/of Nederlandse taaluitingen modelleren naar het Papiamento leveren onnederlandse strukturen op.

- Het beheersen van het Nederlands wordt ook bepaald door de sociale rol van het Nederlands ten opzichte van het Papiamento. Het Nederlandse is altijd de officiële, ambtelijke taal geweest en de taal van het bestuur en de formele onderwijssituatie. Het Papiamento is de omgangstaal, de taal van het opgroeien en de informele onderwijssituatie, van de emoties en het leven van alledag.

Voor de meeste Antillianen is het Nederlands een tweede taal die te vaak geforceerd als eerste taal gehanteerd moet worden. Deze ambivalentie blijkt uit de houding ten aanzien van het Nederlands: men gaat niet met het Nederlands om als met een openlijk als tweede taal geaccepteerde taal.

In het verlengde van de sociaal verankerde verhouding tussen beide talen ligt het feit dat de beheersing van of de vertrouwdheid met het Nederlands samenhangt met sociale klasse en het type onderwijs dat men heeft doorlopen.

-Het leren van Nederlands op een in Nederland adequaat nivo wordt moeilijker naarmate het Papiamento zich verder ontwikkelt als dominante taal op de Antillen. Dit kan alleen maar ten koste gaan van het Nederlands.

Met de ontwikkeling van de Antillen is deze taalontwikkeling een natuurlijke gang van zaken. O.i. zal deze ontwikkeling het meest harmonieus verlopen als het Nederlands dan ook een echte tweede taal wordt zoals bijvoorbeeld het Engels in Nederland.

-Het objektieve taalproblemen van de Antillianen wordt vergroot door hun houding t.o.v. het Nederlands. Antillianen hebben in hun beleving de Nederlandse taal geleerd, zij hebben (officieel, in de praktijk ligt dat anders) onderwijs gehad in het Nederlands; 'dus' zij beheersen deze taal.

Als Antillianen dan in Nederland komen studeren, blijkt hun tekort. Het Nederlands van de Nederlanders lijkt een heel andere taal te zijn dan die zij kennen.

Ze kunnen de lessen moeilijk volgen, ze begrijpen de (studie-) teksten, opdrachten en tentamenvragen niet, ze kunnen mondeling en schriftelijk niet precies zeggen wat ze bedoelen.

De kans dat ze in een vicieuze cirkel terechtkomen is heel groot. Ze durven in de les niet te reageren uit angst niet goed begrepen te hebben wat er bedoeld is en uit angst de dingnen fout te zeggen. Ze ontlopen schriftelijke opdrachten of 'ontlenen' aan andere bronnen.

Daarmee blokkeren ze hun eigen taalontwikkeling en hun studievoortgang.

ONDERSTEUNING

De PTH probeert de bestaande problemen op te lossen met extra lessen taalbeheersing, met persoonlijke begeleiding van taalbeheersingsdocenten bij het maken van verslagen, met persoonlijke begeleiding van klassedocenten bij studieaangelegenheden, met hulpverlening bij persoonlijke psychosociale problemen door de dekaan.

Tussen de betrokken docenten vindt veelvuldig overleg plaats. Sinds 2½ jaar probeert de PTH de extra taalbeheersingslessen verplicht te stellen. De PTH geeft deze lessen vanaf het cursusjaar 1989-1990 buiten de normale lestijden zodat de deelnemers geen andere lessen hoeven te missen.

Toch leveren deze faciliteiten en de inspanningen van vele docenten weinig resultaten op. Voor de weinige studenten die de belasting van de extra taallessen op zich nemen, ontstaat er na enige tijd inzicht in de eigen taalproblematiek.

Zeker ook door het veelvuldige kontakt en door de beschermde omgeving kan de noodzaak tot 'integratie' ingezien worden; men leert hulp vragen en er kunnen veranderingen in attitude op gang komen. Dit verloop in aanpassing geldt praktisch alleen voor die Antilliaanse studenten die sterk in hun schoenen staan. Voor de meeste Antilliaanse studenten verloopt de inpassing niet zo gunstig.

Vele studenten brengen het niet op de extra lessen te volgen of zij volgen deze incidenteel. Men praat dit goed door te zeggen dat de lessen niet nodig zijn. Bovendien is er nog het verzet tegen de extra te spenderen tijd uit vrees voor achterstanden in de reguliere vakken. Er is geen formele verplichting.

VERLOOP

Het verloop van het eerste studiejaar voltrekt zich op verschillende manieren.
- Sommige Antillianen worden overdonderd door hun problemen en kunnen deze niet openlijk op tafel leggen. Zij vluchten voor de problemen, ontlopen konfrontaties, vervallen in apathie en soms krijgen gevoelens van heimwee zoveel kans dat alle problemen er onder bedolven raken. Deze studenten kunnen geen steun, geen begeleiding of oplossing vinden. In het ergste geval breken ze de studie af.
- Bij andere studenten zijn de onvoldoende studieresultaten in januari/februari een breekpunt. In het gunstigste geval 'verplichten' klassedocenten hen tot een aangepast, beperkt studieprogramma waarin meer tijd vrij komt voor extra taallessen en waarin meer rust ontstaat om de vakken die men volgt te overzien. Dit soort maatregel houdt in dat de studieduur wordt verlengd. Aan het einde van het studiejaar gelden echter de formele eisen om door te gaan.
-Voor de meeste studenten valt het echte breekpunt aan het einde van het eerste studiejaar. In de laatste jaren wordt Antillianen steeds meer de gelegenheid gegeven om het eerste jaar over te doen. Ook hier geldt een verlenging van de studieduur.

De andere oplossing: 'met begrip voor de situatie' doorgaan in het tweede jaar en de openstaande vakken van het eerste jaar afwerken, biedt helemaal geen soelaas. Deze oplossing stapelt de problemen en de onrust verder op.

Na het eerste jaar stroomt bijna geen enkele Antilliaanse student zonder moeilijkheden door. Waar dat wel het geval is, zijn er nog eens 'ogen dicht gedaan' alleen al voor het nivo van taalbeheersing. Bij een toenemend aantal studenten wordt deze houding in latere studiejaren onhoudbaar.

MEER PROBLEMEN

In het tweede en derde studiejaar ontstaan er steeds meer problemen vanuit de verantwoordelijke docenten voor vakdidaktiek en stage.

Men blokkeert alsnog studenten omdat het niet verantwoord is, hen voor de klas te zetten, hen op bedrijfsstage te laten gaan of hen door te laten gaan voor een diploma dat een Nederlandse onderwijs- bevoegdheid inhoudt.

Samenvattend: in alle gevallen is er extra tijd nodig om tot aanpassing te komen. De ondersteuning in de ontwikkeling van taalvaardigheden, de aktiviteiten en (korrektie-) opdrachten in het kader van begeleiding, het op gang brengen van de ontwikkeling van adequate studie- vaardigheden gaan ten koste van het normale studieprogramma.

In de praktijk betekent dat studievertraging; nu hebben Antillianen voor het eerste studiejaar doorgaans twee studiejaren nodig.

Van de andere kant kan deze studievertraging **ondanks alle begrip en goede** wil moeilijk ingepast worden in de bestaande studieorganisatie. Dat leidt tot een vicieuze cirkel. Als de Antillianen zelf al moeilijk de vertraging accepteren, wordt de acceptatie verder bemoeilijkt omdat de organisatie hen uiteindelijk toch met de formele maatstaven meet. De PTH kampt hier met een onoplosbare tegenstelling: de hulpverlening verzwaart de opleiding en die verzwaring pakt negatief uit waar de tijdsduur van de opleidingsfasen gelijk moet blijven.

Nog een opmerking over het ondersteuningsprogramma taalbeheersing. Dit programma is noodzakelijkerwijs gericht op schriftelijke taalvaardigheid, d.w.z. de eisen waaraan alle studenten voor het vak Taalbeheersing moeten voldoen. Het ondersteuningsprogramma (4 uur per week) zou intensiever moeten zijn en uitgebreider gericht op essentiële taalverwerving en mondelinge taalvaardigheid. Dit wordt uiteraard geprobeerd maar voor een dergelijke doelstelling is de toegemeten tijd te beperkt afgezien nog van de te claimen huiswerktijd.

OVERGANGSJAAR

Een meer strukturele oplossing voor de problematiek van Antilliaanse studenten zou ruimte moeten scheppen voor inpassing in de studie aan de PTH en aanpassing aan de studiekultuur en studienormen.

Wij gaan er dan vanuit dat Antilliaanse studenten die wel over de capaciteiten en de vaardigheden voor aanpassing en inpassing beschikken de normale studieweg volgen.

Een eerste voorwaarde is het reserveren van tijd voor inpassingsaktiviteiten zonder de druk van de propadeuse-limiet. Men kan het ook anders stellen: de steeds optredende studievertraging zou geformaliseerd kunnen worden en zodanig dat de extra tijd ook gebruikt wordt voor inpassingsaktiviteiten. Deze verlenging zou eveneens in de regeling studiefinanciering doorgevoerd moeten worden.

Inpassingsaktiviteiten

Vervolg op pag. 3

LETTERKUNDIG LEVEN ROND DE EEUWWISSELING

Lyrisch-dramatisch-muzikale happenings

Soirées van Entre Nous waren een totaalgebeuren

[...] Wim Rutgers =

TONEELOPVOERINGEN op Curacao gingen rond de eeuwwisseling veelal vergezeld van muziek, hetzij van een band van militairen van het garnizoen of van andere bestaande amateurgezelschappen. Soms ook werden toneelstukken afgewisseld met zang en muziek, zodat er een uitvoering tot stand kwam op zowel muziek- als toneelgebied. Rond de jaren tachtig werd dit samengaan van muziek en toneel, het zogenaamde lyrisch-dramatische, een tijdlang mode. Pierre Lauffer heeft in *Kristòf* jaargang 1, nummer 3 van 1974 een mooi artikel geschreven over de literaire activiteiten in die jaren in het huis Vredewijk, dat hij karakteriseerde als een soort Muiderslot van Curaçao. Het was Lelia Capriles die op deze wijze bijeenkomsten organiseerde en als het ware een literaire salon hield met een veelheid van culturele activiteiten. De *Encyclopedie van de Nederlandse Antillen* schrijft over deze soirées onder het lemma 'toneel':

'In deze periode ontstonden ook de permanente en incidentele groepen die veladas geven, soirées met vocale en instrumentale recitals, voordrachten, tableaux vivants en dans. Bijzondere activiteit ging in dit opzicht uit van de bekende vereniging Entre Nous'.

[...]kele van deze soi[...]we via krantever[...] uitvoerig geïnfor[...]dat we het genre [...]gen gedurende de [...]e decennia van de [...]. Zo'n soirée bleek [...] vast patroon te [...] dat gekenmerkt [...] variatie, zowel in [...]de talen, als inhou[...] instrumentale en [...]ziek af te wisselen [...]rachten, toneelfrag[...]ialogen, tableaux [...] 'elocuencia'.

[...] langademig avond[...]neelstuk in zoveel [...] maar flitsende [...] van steeds weer [...]verrassende korte [...] een dramatisch[...]zikaal totaalge[...] waren in die[...]ook specifieke soi[...]cales; het spreekt [...] dergelijke genres [...]r mogelijk zijn bij [...] ontwikkeld muz[...]Dat is heel mooi [...]kaljon overzichte[...]even in *Honderd* [...]*leven in Curaçao*

NIEUW

[...]e voorbeeld lezen [...] *Curaçaosche Cou*[...] 1 mei 1880, welk [...]het begin laat zien [...]er inderdaad een [...]tureel fenomeen

[...] *was het een ver*[...]*vernemen dat er op* [...] *dezer dagen een* [...]*schap van liefheb*[...] *opgerigt, dat by* [...]*tellingen zich niet* [...] *dramatische zou* [...]*aar zich ook aan* [...] *zou toewyden...'*

[...] uitvoering vond [...]kring plaats in de [...]ater herschapen [...]het huis van Rose [...]er gelegenheid van [...]rdag. Leden van [...]nie musiceerden, [...] een zangstuk op [...] regie van Julio [...] werd de Venezo[...]nakter *El corazon y* [...] uitgevoerd door [...]en Lelia Capriles, de [...] Capriles, [...] en Castro, die [...]uitzondering door [...] 'A', gepresen[...] *Curaçaosche* [...] van 1 mei. 'A' herin[...]n voorstellingen in [...] de Sociedad Dra[...] Aficionados, maar [...] *een nieuw gesla*[...]*men, en de jonge*[...] *zich ook aan de* [...]*nstep wyden. Zy* [...] *oefenen in tooneel*[...]*kunst. Zy willen* [...] *tot de bescha*[...]*chting onzer maat*[...]*beschaving en ver*[...]*gen wy, want wat* [...]*anders van het* [...] *beweren en vol*[...]*gen, zeker is het* [...]*zen stukken byd*[...] *schoonheidsge*[...]*rbeteren, om de* [...] *licht, waarin zy* [...]*ezien te worden,* [...]*en, terwyl de* [...]*gkunst, behalve* [...]*ame tydsverdryf* [...]*erschaft, het hart* [...] *gevoel verfynt'.*

[...]ousiaste onthaal [...]erste voorstelling [...]egin van een tra[...] sterk was dat we [...] tijd vaak in de [...]nnen lezen dat de [...] voorstellingen [...]iten-toneel maar [...] slecht bezocht

[illegible] [...]ber 18[...] [...] plaats [...] [...]voren [...] [...] goed doel. Het [...] Genootschap [...] Beschaving, het [...]schap Harmonie [...] Societeit orga[...] [...] avond [...] [...]citaties [...]

PROGRAMMA van de

FEESTELIJKE INWIJDING

der Dames Club 'ENTRE NOUS'

1e Gedeelte

1.- Openingsrede door de Presidente Mej. R.C. Henriquez.

2.- Ouverture 'Egmond' (quatre-mains) door Mevr. Agterberg en Krüger.

3.- Tableau 'Jeanne d'Arc', door Mejuffr. Lelia Capriles

4.- Zang 'Jugar con fuego', door Mejuffr. Z.S.C. Henriquez.

5.- Charade.

2e Gedeelte

1.- Zang 'De Visschersbruid' (ballade van J. Beltjes) door Mevr. Lens.

2.- Recitatie door Mejuffr. R.C. Henriquez.

3.- [illegible]

4.- Duo door Mejuffr. R. en L. Capriles.

5.- Tableau 'Club Entre Nous'

Curaçao den 14n. Nov. 1895.

leiding van de bekende C. Ulder, voor een massaal opgekomen publiek, waaronder ook de gouverneur.

Voorzitter Sol. C. Henriquez opende de feestviering, waarna C.A.H. Barge een 'in kuische taal' gestelde feestrede 'overvloeyende van zaakkennis en vaderlandsliefde' hield over 'het karakteristieke van het Nederlandse volk'. In een slotrede zou dokter en dichter D.R. Capriles nog door middel van een ander in die dagen geliefd literair genre een eloquent improviserende samenvatting in het Spaans geven van wat er die avond gepresenteerd was. Hiermee zien we hoe de 'elocuencia' de letterkunde binnendringt, een vast onderdeel in die dagen van een literair genootschap.

Maria Henriquez reciteerde [illegible] [...] Lelia [...] Rachel Capriles twee [...] dooien over [...] 'handhaving [...] van onze landstaal [...] [illegible] niet meer.

Deze samenspraak, met vrymoedigheid en gepaste gebaren, onverbeterlyk voorgedragen, lokte zoowel door zyne originaliteit als door de daarin voorkomende redeneeringen voor en tegen het gebruik der landstaal, daverende toejuichingen uit van de zyde der voor- en tegenstanders van ons patois'. (De Vrijmoedige 30 november 1882.)

Marie Kleyne droeg tenslotte een fragment van H.J. Schimmel's *Anna Boleyn* in het Nederlands voor. Een veeltalig en veelzijdig gebeuren, dat volgens de recensent ook vroeger wel mogelijk was, maar dat zich nu kristalliseerde via het georganiseerde genootschaps- en gezelschapsleven; institutievorming als voorwaarde voor culturele ontplooiing!

Tot Nut en Beschaving aan de eene zyde, [...] aan de andere, hebben de [...] voor de [...] hare sluimering [...] haren winterslaap [...] haar nieuw leven ingeblazen. En zonder de [...] de prachtige zaal [...] Buiten Societeit, voor [...] avond sierlyk met loof [...] bloemen, tropheën en par[...] [...]oid, zou die soirée [...] zouden heb[...] [...] worden byge[...] [...] (De Cur. Crt. 1 december 1882).

Een half jaar later herhaalde zich het succes toen ter gelegenheid van de twintigjarige emancipatie op 1 juli 1883 de Muziekvereniging Harmonie een 'genotvolle soirée' organiseerde, waarop W.W.M.B. Forbes als feestredenaar over de slavernij sprak, waarop ook V.A. Zerpa en Daniel de Sola een redevoering hielden, en mej. J. en H. Nuboer een dialoog presenteerden:

'het onderhoud van eene slavin met de Nederlandsche Maagd betrekkelyk het bestaan en de opheffing der slaverny in de Nederlandsche koloniën'.

De Vereniging Buiten-Societeit werd in 1884, na een slechts tweejarig bestaan, ontbonden en vervangen door Salon Capriles, waar geregeld muziekuitvoeringen plaatsvonden, onder veel meer van Teresa Careño, de beroemde Venezolaanse pianiste. Ook in Musis Sacrum werden in die tijd soirées gegeven.

In december 1887 vond een avond plaats met P.Q. de Lima's muziekgezelschap El Progreso, en voordrachten in het Spaans en Nederlands. Daarnaast presenteerde men soms tableaux vivants. De voorstellingen konden over het algemeen een goede opkomst en een batig saldo voor diverse goede doelen, bijvoorbeeld het Curaçaose Bedelaarsfonds en de slachtoffers van een aardbeving in de Andes op 24 juli 1894.

'Alle nummers van het programma werden op schitterende wijze uitgevoerd. Muziek, zang, voordracht, redevoeringen, recitatiën, hielden bij afwisseling de aandacht gaande van de talrijke toeschouwers. De Gouverneur der kolonie met zijn adjudant, en verscheidene voorname uitgewekenen van Venezuela, waaronder twee oudpresidenten der republiek, vereerden de soirée met hunne tegenwoordigheid'. (De Cur. Crt. 27 juli 1894)

ENTRE NOUS

We spreken al over een vijftienjarige soirée-traditie als de Damesclub Entre Nous, opgericht op 14 november 1895 onder leiding van Rebecca Cohen Henriquez, die we hiervoor al als jeugdige declamatrice tegenkwamen, op het toneel verschijnt. Hoewel deze damesclub vooral bekend is gebleven als stichtster van het standbeeld en park ter ere van Koningin Wilhelmina, is ze voor ons van belang wegens de letterkundige activiteiten die ze ontplooide om daarvoor de nodige fondsen te verwerven.

Een uitgebreid verslag van een soirée op 30 augustus 1896 ter gelegenheid van de koninklijke verjaardag geeft ons nu nog een goed inzicht in de activiteiten van deze club die zo'n vijftien leden telde. De soirée littéraire et musicale blijkt een langdurige traditie volgens een vast programma geworden.

De uitgebreide feestelijkheden waren al op de 28ste begonnen met een *afternoon tea* aan boord van het Stationsschip *Alkmaar*.

'Mastklimmen, sprietloopen, een roeiwedstrijd en andere vertooningen wisselden elkander af, terwijl het feest besloten werd door de uitvoering van een kluchtspel'. (De Cur. Crt. 4 september 1894).

Op de 30ste volgde de grote soirée in het prachtig met loof en blauw-witte vaandels, portretten, rood-wit-blauw en een huldebord versierde Teatro Naar. Ik zal hier het uitvoerige verslag van *De Curaçaosche Courant* op 4 september 1894 volgen. Na het 'Wilhelmina-mars' speelden twee jonge dames twee scènes uit de Spaanse bewerking door Breton de los Herreros, van Schiller's *Maria Stuart*. Na een muzikaal intermezzo voerden zeven dames en twee heren het Nederlandse blijspel *Een zegen des hemels* op.

Daarna werd het tableau vivant *Geloof, Hoop en Liefde* vertoond 'door drie dames die deze deugden voorstelden'. In een korte pauze werden ververSingen gepresenteerd, waarna een scène uit de opera *Freuschütz* volgde, een Spaanse komedie *Conjuracion femenina* voor drie dames en vier heren, en tenslotte een Andalusisch volksliedje *Coro del abanico* door vier dames het programma afsloot. Tegen twaalf uur hield presidente R.C. Henriquez 'een boeiende rede, van geestdrift en vaderlandsliefde blakende', waarna om precies middernacht (het begin van de 31ste augustus, de verjaardagsdatum) een tableau vivant, 'voorstellende de elf provinciën van Nederland in nationale kleederdracht' te zien en het Wilhelmus te horen was.

VARIATIE

Entre Nous kondigde al haar activiteiten in het Frans aan; de programma-onderdelen vonden plaats in het Spaans, Nederlands en zelfs Duits. Uit het krantenverslag kunnen we impliciet opmaken aan welke eisen een soirée moest voldoen. In tegenstelling tot een avondvullende toneelvoorstelling werden alleen fragmenten gebracht, waardoor korte afwisselende programmaonderdelen ontstonden. Inhoudelijke variatie was bij een soirée 'een voornaam vereischte', evenals een goede organisatie, zodat de verschillende nummers vlot werden afgewerkt. De belangstelling van het enthousiaste publiek was overweldigend, zodat de uitvoerenden met toejuichingen overladen werden.

Het genre van de velada heeft een lange traditie gekend, want ik kwam nog vermeldingen tegen in 1895 van zo'n soirée ten behoeve van 'een goed doel' in het algemeen, en in november 1898 'voor de noodlijdenden op Saba, St. Martin en St. Eustatius' ten gevolge van grote orkaan-schade. Muzikale ouverture en operakoor, tableau vivant, Nederlands, Spaans en Engels toneel en lied wisselden elkaar af in een bonte menging. De opbrengst bleek 663,10 gulden te zijn, meer dan vier keer zoveel als een toneelgezelschap van militairen met een traditionele toneelvoorstelling in dezelfde tijd en voor hetzelfde doel bijeen wist te brengen. Dat duidt op populariteit van de soirée! Maar *De Curaçaosche Courant* meldde op 14 november, nadat ze uitvoerig over het goede doel uitgeweid had, simpelweg over de inhoud:

'Al de nummers van het programma werden meesterlijk uitgevoerd, en de 'Entre Nous' mocht opnieuw lauweren oogsten'.

Inmiddels was het kennelijk overbekend wat er op zo'n avond gebeurde, dat was geen krante-nieuws meer. In 1900, 1901 en 1907 zien we nog weer soirées in de kranten vermeld. De belangstelling was en bleef groot, getuige de opbrengsten voor de goede doelen. Zo verwierf de club in 1900 in een avond een bedrag van duizend gulden. Maar de berichtgeving werd steeds beknopter, wat er op duidt dat de nieuwigheid eraf was. Kennelijk heeft het genre zijn echte bloeitijd gekend tussen 1880 en 1910, in ronde jaren uitgedrukt.

NIEUW

Het was tientallen jaren erg stil rond Entre Nous, tot op 21 januari 1932 het standbeeld van Koningin Wilhelmina werd onthuld in het al naar haar genoemde park. Dit plaatste haar nog weer in de belangstelling, maar van een eigenlijk clubleven was al lang geen sprake meer. Rebecca Cohen Henriquez, nog steeds presidente, hield een gloedvolle rede, die in de kranten werd afgedrukt.

Was het genootschapsleven een typische mannenaangelegenheid, waar men hooguit 'met poëtischen gloed de schoone sekse met hare voortreffelykheden en met hare gebreken' beschreef, zoals dat in het Genootschap tot Nut en Beschaving gebeurd was, en klaagden toneelgezelschappen soms [illegible] littéraire et musicale speelden de vrouwen een cruciale rol en was voor de mannen veelal niet meer dan een bijrol weggelegd.

De *Amigoe* schreef op 10 december 1932 een soort samenvattend oordeel.

'Alles wat feministerij of modern vrouwengedoe gelijkt, is aan deze damesvereniging geheel vreemd. Zij zijn stille werkers, houden zich heel bescheiden op de achtergrond, waarop ook het doel dezer vereeniging medewerkt'.

Dat doel was, geciteerd uit Emilio Lopez Henriquez *Añoranza de una vida meritoria* gepubliceerd ter herinnering aan Shon Beca,

'hare leden in de [...] te stellen door gemeenschappelijke beoefening der letterkunde en de schoone kunsten naar [...] te streven'.

Hier [...] wat er in een [...] veranderd was. [...] de jaren 1870 [...] civilisatie [...] Curaçao [...] maatschappij in 1930 is de persoonlijke ontwikkeling kennelijk een meer op de voorgrond tredend adagium.

BUKAREST - De Orthodoxe Patriarch Teoctist geeft hier de zegen tijdens de Kerstviering welke op 6 januari in de Roemeense hoofdstad werd gehouden. De Orthodoxe kalender loopt dertien dagen achter bij de Gregoriaanse.

HOOPVOL UITZIEN NAAR CANBERRA

Stafmedewerker Pauselijke Raad Eenheid:

Wereldraad-Assemblee is wereldwijd forum

VATICAANSTAD - Een Wereldraad-Assemblee is veel meer dan de Wereldraad van Kerken zelf. De zeven-jaarlijkse bijeenkomst is volgens mgr. John F. Mutiso Mbinda "een wereldwijd forum, waar veel belangrijke onderwerpen worden bediscussieerd". Er is voor de Rooms-katholieke kerk veel te leren van de dynamiek van zo'n vergadering. "Het is heel, heel interessant voor ons. Wij kijken hoopvol naar de Assemblee uit", zegt de 48-jarige Kenyaan, stafmedewerker van de Pauselijke raad voor de Eenheid der christenen.

Mutiso Mbinda is in februari een van de 23 waarnemers die namens de RK kerk de Algemene vergadering van de Wereldraad te Canberra (Australie) bijwonen. De delegatie staat onder leiding van de president van de Pauselijke raad voor de eenheid, mgr. Edward Cassidy, zelf afkomstig uit Australie. De RK waarnemers zijn afkomstig uit alle continenten, met verhoudingsgewijs veel Australiers. "Wij maken liever gebruik van de talenten ter plekke dan dat we ze importeren."

THEMA

Het thema 'Kom Schepper, Heilige Geest, vernieuw de gehele aarde' noemt Mutiso Mbinda goedgekozen en zeer belangrijk. Het is een gebed over de wijze waarop God door de Heilige Geest in de wereld werkzaam is, zowel door de kerken als de christenen.

Hij is vooral benieuwd hoe de Wereldraad erin zal slagen de belangrijkste oecumenische vergaderingen na de vorige Assemblee in 1983 te Vancouver thematisch in een samenhangende visie met elkaar te verbinden. In de afgelopen zeven jaar heeft de Wereldraad consultaties gehouden over diakonaat (Larnaca 1986), oecumenisch delen van gaven (Estoril 1987), zending en evangelisatie (San Antonio 1989) en het conciliair proces (Seoul 1990).

CONCILIAIR PROCES

Pas na Canberra kan de Rooms-katholieke kerk een besluit nemen over verdere deelname aan het Conciliair proces. "Wij wachtten tot de Wereldraad z'n plannen in Canberra bekend maakt en ons hierover heeft geinformeerd"" aldus Mutiso Mbinda. Vanaf het begin moet er ditmaal helderheid over de status ervan zijn. Dat zal volgens hem niet gemakkelijk zijn. "Noodzakelijk voor een vruchtbare samenwerking is dat we elkaar en elkaars structuur respecteren".

Tijdens de aanloop naar Seoul zijn er problemen geweest, die volgens Mutiso Mbinda zich niet alleen aan Rooms-katholieke zijde voordeden. Zo heeft de Wereldraad de RK kerk te laat uitgenodigd, waardoor er een zeer gecompliceerde situatie ontstond. "Wij moesten onder enorme tijdsdruk een beslissing nemen."

BELANGRIJK

Bovendien was de theologische grondslag van het Conciliair proces niet duidelijk. De RK kerk en de Wereldraad denken verschillend over de zogenaamde bewegingen. "Voor ons gaat het om bewegingen in de kerk, voor de Wereldraad kunnen groeperingen ook buiten de kerk staan. Er moet eerst volstrekte helderheid bestaan over wat met bepaalde termen wordt bedoeld voordat een betere samenwerking mogelijk is." Er bestaat echter geen twijfel over het feit dat ook voor de RK kerk gerechtigheid, vrede en het behoud van de schepping zeer belangrijke thema's zijn, stelt de Kenyaan nadrukkelijk.

Sinds Vancouver is er volgens Mutiso Mbinda een "zeer goede" samenwerking tussen de RK kerk en de Wereldraad geweest. De resultaten ervan worden vermeld in het verslag van de Gezamenlijke werkgroep (joint working group), dat in Canberra zal worden gepresenteerd.

SAMENWERKING

Heel goed is de samenwerking op het terrein van geloof en kerkorde. De RK kerk heeft zeer positief gereageerd op het Lima-document over doop, Avondmaal/Eucharistie en ambt. Er is tevens een vruchtbare samenwerking met de Wereldraadcommissie voor Zending en evangelisatie (CWME). De RK kerk was met een delegatie van 22 personen aanwezig op de Wereldzendingsconferentie, vorig jaar in San Antonio (VS).

Verder hebben de missieorden en congregaties die hun hoofdkwartier in Rome hebben, jaarlijks overleg met de CWME. De RK kerk ... Wereldraad geven dan ... visie op bepaalde ontw... lingen. Vanuit een ... gezichtspunt worden bepaalde zaken nader ... licht, terwijl anderzijds missie-organisaties na... Wereldraadcommissie ... teren. Sinds 1983 is een ... gieuze namens het Vati... toegevoegd aan de staf ... de CWME.

OPMERKELIJK

Op het terrein van so... vraagstukken wordt er ... op theoretisch als op ... tisch gebied samengew... Mutiso Mbinda verwijst ... de "interessante" Wereldr... studie over Racisme en a... heid. Daarnaast heb... Caritas international ... Cicarws nauw samengew... na de aardbeving ... Armenie. Behalve nood... hebben beide hulpwerko... nisaties huizen voor de daklozen gebouwd.

Mutiso Mbinda vond opmerkelijk dat twee Ne... landers aan het begin va... samenwerking tussen R... en Geneve staan. De ee... vergadering van de Joint ... king group in 1965 ... voorgezeten door dr. ... Visser 't Hooft, de ee... secretaris-generaal van ... Wereldraad van Kerken, ... kardinaal dr. Joh. W... brands, die vanaf 1960 se... taris en tussen 1969 - 1... president van het de ... voor de Bevordering van ... eenheid der christenen ...

Meer vragen dan antwoorden over Canberra thema

Heilige Geest actief, waar mensen bevrijding nastreven

UTRECHT - Een voorbereidende bijeenkomst over het thema van de komende Assemblee van de Wereldraad van Kerken in Canberra -- Kom Heilige Geest, vernieuw de gehele schepping -- leverde onlangs in Utrecht meer vragen dan antwoorden op. De theoloog dr. M.E. Brinkman, van wie een Nederlands perspectief werd verwacht, formuleerde aan het slot slechts een aantal vragen.

Van Russisch-orthodoxe zijde werd, ondanks zeer duidelijke vragen tijdens de discussie, in het geheel niet op het thema ingegaan. Prof. Georgi Avvakumov van de Theologische akademie te Leningrad beperkte zich tot een schets van de huidige situatie van zijn kerk temidden van een land in verval.

REVOLUTIES

De Westduitse theologe dr Christine Lienemann-Perrin gaf wel aan wat de Heilige Geest in de Latijnsamerikaanse bevrijdingstheologie, de Koreaanse Minjung-theologie en voor het werk van de Zuidafrikaanse raad van kerken betekent. Maar over haar eigen land kon zij slechts melden dat de voorbereiding op Canberra wordt gedomineerd door de controversie tussen de kerk als instituut en de basisgroepen.

Avvakumov verving aartsbisschop Kyrill, hoofd van het bureau Buitenland van de Russisch-orthodoxe kerk, en mocht diens tekst voorlezen. Dat was een opsomming van alle, vooral negatieve, ontwikkelingen waarin de zo op rust gestelde Russisch-orthodoxe kerk zich de laatste tijd bevindt. Toen hem werd gevraagd welke impulsen de revolutionaire Bevrijdingstheologie voor zijn kerk zou kunnen betekenen, viel de jonge hoogleraar uit Leningrad uit zijn rol. "Wij hebben deze eeuw al drie revoluties meegemaakt. De Russen zouden erg blij zijn als er geen revoluties meer zouden komen. Ook niet op het theologische vlak. Laten we er ons toe beperken de oude schatten van het christelijk geloof opnieuw te ontdekken."

In antwoord op een vraag over de rol van de vrouw in de kerk had hij tevoren reeds duidelijk gemaakt dat sommige lidkerken van de Wereldraad zich soms te gauw open stellen voor nieuwe ontwikkelingen en het gevaar lopen hun christelijke identiteit te verzaken. "Daartoe zijn wij niet bereid. In geen geval zal de Russisch-orthodoxe kerk voor haar essentiele zaken, zoals de liturgie, opgeven omwille van de oecumenische betrekkingen."

Ook andere precaire kwesties, zoals de keuze van minder volgzame gedelegeerden nu het politieke klimaat dat toelaat, wist hij te omzeilen. "We zullen ook ditmaal geen moeilijkheden ondervinden bij het verkrijgen van visa voor onze delegatieleden."

VERZOENING

Een van de zwakke kanten van de Wereldraad is, zo zei dr. Lienemann, dat ze in Geneve soms precies weten aan te wijzen waar het boze zit. Ze reduceren de oorzaken voor alle ellende in de wereld tot een begrip. Zulke globale oplossingen maken enige tijd furore om daarna volledig in de vergetelheid te raken omdat ze helemaal niets opleveren.

Zij pleitte ervoor bepaalde situaties heel concreet te analyseren om op basis daarvan tot voorstellen te komen. Een goed voorbeeld noemde zij het werk van de Zuidafrikaanse raad van kerken. Die heeft niet alleen de apartheid bestreden, maar ook erop gewezen dat in een geest van verzoening aan de voorwaarden van een nieuwe samenleving moest worden gebouwd. De Heilige Geest wordt als voorschot gezien: in deze niet verloste wereld moet de geest van gerechtigheid, die ook de geest van verzoening is, gestalte krijgen in het maatschappelijk leven.

HERONTDEKKING

De Belgische bevrijdingstheoloog Jose Comblin, sinds 1958 in het noordoosten van Brazilie werkzaam, ziet de Heilige Geest juist daar actief waar mensen naar bevrijding streven. Naar zijn mening bestaat er verband tussen een keuze voor de armen en de herontdekking van de Heilige Geest.

Daarentegen hebben de kerken in het Westen, die zich van de Geest hebben afgesloten, een "theologie van de macht" ontwikkeld. Ze hebben zich zonder kritiek en zonder voorwaarden opengesteld voor het Westers intellectualisme. Daardoor is er in het Westen nog maar één waarde heilig: het egoisme. Dat het atheisme in het Westen vaste voet aan de grond kreeg, is volgens Comblin het gevolg van het feit dat de christelijke traditie eeuwenlang de Heilige Geest onderschat, in een hoek gedrukt of zelfs bestreden heeft.

De wijze waarop de armen de Heilige Geest ervaren, is ook een aanklacht tegen de 'Geestloosheid' in het Westen. Wie 'zonder Geest' is, merkt dat zelf niet. Hij of zij moet daarop worden gewezen door iemand die zelf van de Geest is vervuld. Daarom hebben de christenen in Europa de wereldwijde oecumene nodig om door de ogen van een ander zichzelf in een ander - kritisch - licht te zien.

VRAGEN

Brinkman formuleerde tot slot zeven vragen: welke sociale ethiek ontwikkelt de Wereldraad met het oog op de nieuwe betrekkingen tussen Oost en West; welke bijdrage hebben de orthodoxen aan het thema van Canberra te leveren ("dat is na vandaag nog een open vraag"); welke rol wil de Russisch-orthodoxe kerk in de dialoog met de wereldreligies spelen; wat is de verhouding tussen oecumene-buitenland en oecumene-binnenland, zowel voor de Sovjetunie als voor Nederland; wie maakt uit wat christelijke identiteit is: alle christenen, het Vaticaan of de Russisch-orthodoxe bisschoppen; wat wordt de verhouding tot de ideologieen en tenslotte: welke theologische betekenis heeft het idee van de Heilige Geest als voorschot, dat bij de Zuidafrikaanse raad van kerken een rol speelt.

Desillusies en frustraties:

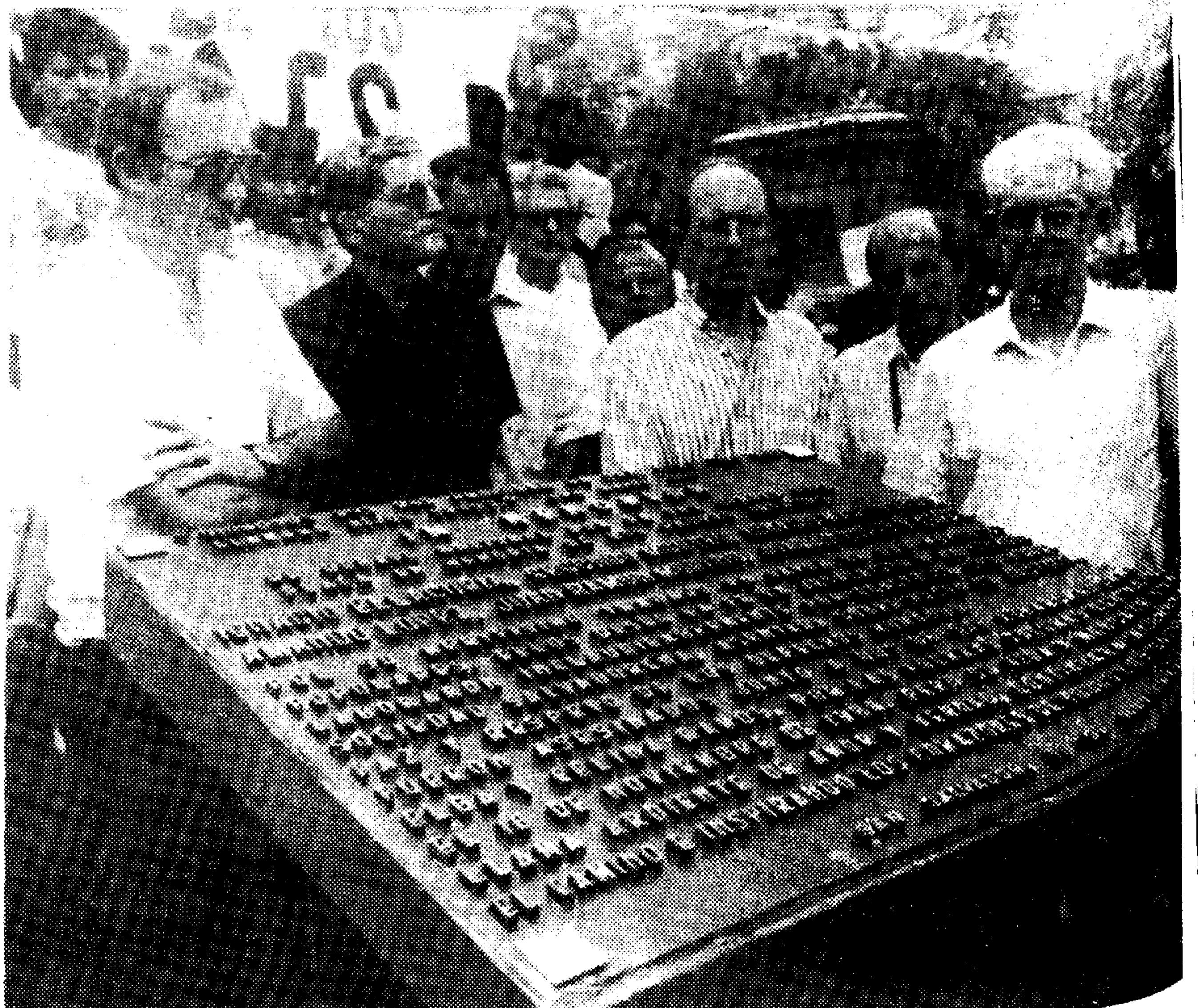
Pleidooi andere aanpak synodes

VATICAANSTAD - Aan het begin van de synode over de vorming van priesters hebben enkele bisschoppen kritiek geuit op de wijze waarop het Vaticaan bij vorige synodes bijdragen van bisschoppen heeft verwerkt. Vooral opmerkingen over gevoelige onderwerpen zijn daarbij nogal eens onder de tafel geraakt.

Kardinaal Aloisio Lorscheider, aartsbisschop van Fortaleza in Brazilië, en kardinaal Edward Bede Clancy, aartsbisschop van Sydney in Australië spraken beiden van "desillusies" en "frustraties'. Veel bisschoppen die aan vorige synodes hebben deelgenomen, herkenden zich niet in de samenvatting van hun woorden. "Op dat moment begon voor verscheidene bisschoppen de ware frustratie."

Veel bisschoppen zouden volgens Lorscheider ook graag zien dat een synode een e... overlegorgaan zou word... een uitdrukking van de ... schoppelijke collegialit... 'met Petrus en onder Petr... Hij pleitte voor ... perm... nente synode, die eens p... jaar bijeenkomt en waara... de voorzitters van de bi... schoppenconferenties dee... nemen. Deze vergadering zo... in de plaats moeten kome... van de gezamenlijke bijeen... komst van de curiedeparte... menten (die daarmee een deel van hun macht zouden verliezen).

SAN SALVADOR - Leden van de Jezuïtenorde hebben onlangs een gedenksteen geplaatst op de plek waar ruim een jaar geleden zes Jezuïtenpriesters werden vermoord. Op de foto v.l.n.r. de priesters Jose Tojeira, Fransisco Estrada, Alberto Martin Baro en broeder Jose Ellacuria tijdens de plechtigheid in San Salvador.

Wereldraad-secretaris Emilio Castro

1990 goed jaar voor de oecumene

LUNTEREN - Emilio Castro noemde 1990 oecumenisch een goed jaar. In het Midden-Oosten sloot een aantal katholieke kerken zich aan bij de raad van kerken in die regio en in Zuid-Afrika verzamelden zich tachtig kerken voor een conferentie over het apartheidssysteem. Een minpunt waren de spanningen in de Sovjetunie tussen de Russisch-orthodoxe kerk, lid van de Wereldraad, en de Oekrains-katholieke kerk.

De wereldconferentie over het Conciliair proces voor gerechtigheid, vrede en behoud van de schepping in Seoul was niet in alle opzichten een succes, erkende de secretaris generaal van de Wereldraad van Kerken, dr Emilio Castro. Niet alleen was de RK kerk slechts als waarnemer aanwezig, ook bleek het moeilijk de drie begrippen van het proces bij elkaar te brengen. De Derde wereld legde de nadruk op de gerechtigheid, de Westerse wereld op de vrede.

De Golfcrisis toont volgens Castro aan, hoe belangrijk het is dat de kerken telkens het verband tussen gerechtigheid, vrede en behoud van de schepping beklemtonen. Als we bijvoorbeeld de welvaart in de wereld niet rechtvaardiger verdelen en het energiegebruik niet verminderen, zullen er nog vele conflicten als nu in de Perzische Golf volgen, aldus Castro in zijn toespraak tot de leden van de Gereformeerde kerk van Nederland.

Op de synode werd de kritiek op het mensenrechtebeleid van de Wereldraad uiteengezet door de synodevoorzitter ds E. Overeem.

Dit wekte de woede op van Castro. Castro wees er later op, dat de Wereldraad altijd rekening houdt met de mensen die leven onder een dictatoriaal regime. "Wij hebben een gezamenlijke verantwoordelijkheid voor de mensen die betalen voor hun leven. We moeten niet alleen de Westerse publieke opinie tevreden willen stellen", hield Castro de synode voor.

In Brazilie indiaan priester

BOA VISTA - De Rooms-katholieke kerk in Brazilie heeft voor het eerst een indiaanse priester.

De 31-jarige Alvino Andrade da Silva is donderdag gewijd door bisschop Aldo Mongiano van Roraima, een staat in het noordwesten van het land. De bisschop verwacht veel van de nieuwe priester, omdat de kerk in Roraima "om haar verdediging van de rechten van de indianen, die voortdurend van hun geboortegrond worden verdreven, in het nauw wordt gedreven".

Mysterieuze ontmoetingen in Siberië...

Ook Sovjets beginnen nu UFO's waar te nemen

MOSKOU - Het ziet er uit dat Glasnost in de …unie niet alleen de poli… …zichtbaarder heeft …akt voor de gewone … het heeft ook geleid tot …oeiende belangstelling … UFO's (Unidentified … objects): mysterieuze …vende voorwerpen die … nachtelijke hemel … flitsen.
…de afgelopen maanden …gen dramatische ooggetuigen… verslagen niet alleen … een toenemend aantal …iteiten van vliegende …els, maar wordt er ook …ng gemaakt van lan… van deze geheimzinnige voorwerpen op Sovjet…
…oskouse televisie had …een interview met een … die claimt een aantal …en te hebben gewis… met bewoners van een … planeet en in het…programma werd druk …aleerd over de her… van een vreemd voor… dat werd waargeomen … Krasnojarsk in het … Siberië.
…antal UFO-waarnemingen, sinds de Ameri… … privé-vlieger Ken … liet weten dat hij … gloeiende vliegende …els had waargenomen … Mount Rainier op 24 …947, is legio.
…lle uithoeken van de … zijn sindsdien mel… … binnengekomen over …nde schotels die al dan … op aarde geland zijn. …gen vinden dit onzin, … anderen proberen een …schappelijke verklaring …inden voor het UFO-…een.

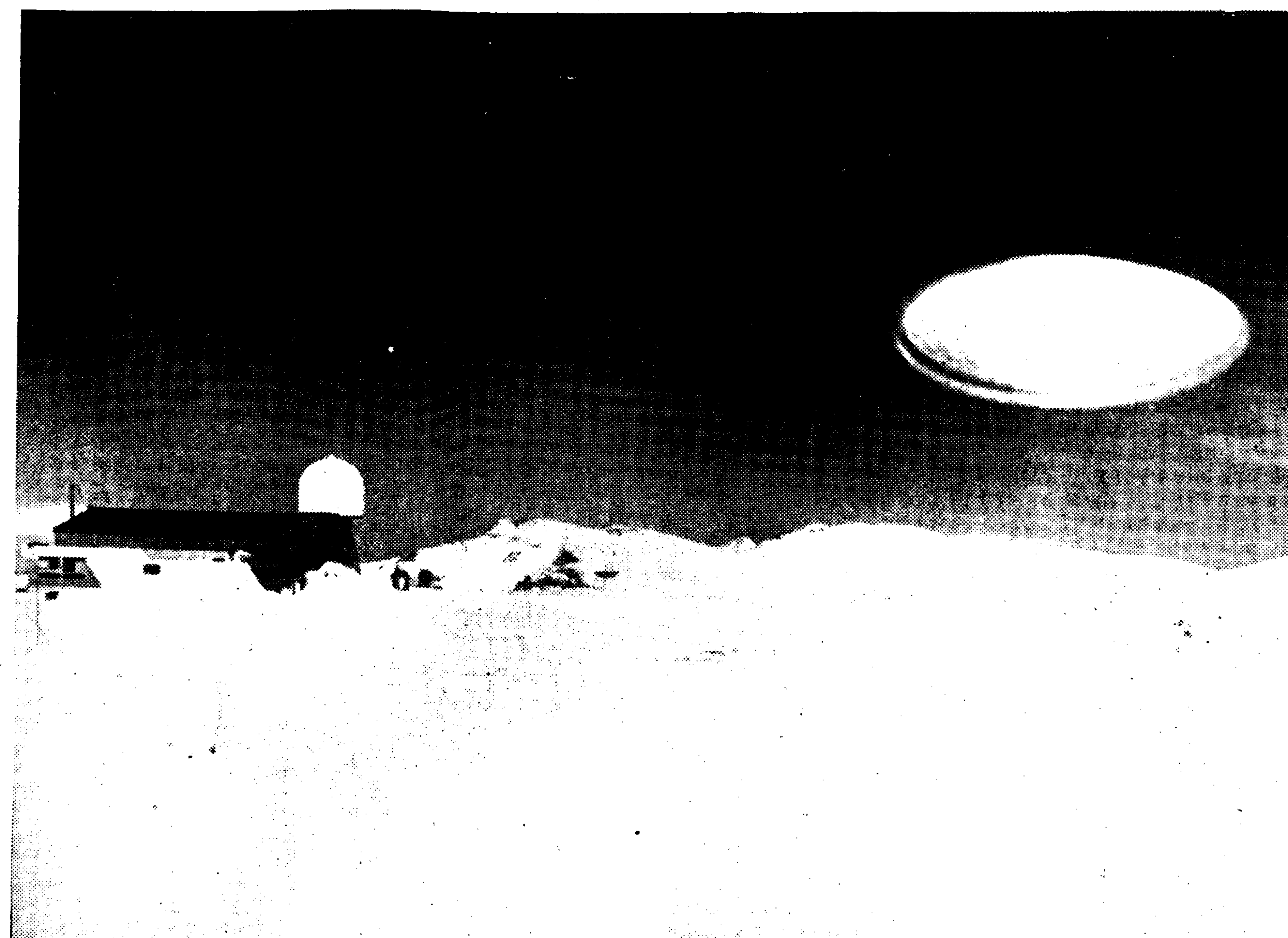
DETAILS

…opvallend is van de … berichten uit de Sov… … is dat daarin een …keurige en gedetail… … beschrijving wordt …en van hetgeen is waar…nen.
…oskouse politie zou b.v. … aantal bezoekers van … andere planeet achter… … hebben en een brave burger meldde zelfs dat hij stiekem een ritje heeft gemaakt in zo'n glinsterende schotel afkomstig uit het heelal...

Nachtelijke paddestoelenplukkers op het land nabij Serpuchov, een plaatsje ten zuiden van Moskou, zouden zijn opgeschrikt door een fel licht terwijl er vrijwel gelijktijdig meldingen binnenkwamen van onbekende stippen op radarschermen van de Russische luchtmacht.
Toch komt de golf van waarnemingen uit alle hoeken van de Sovjetunie gedurende de afgelopen maanden niet helemaal als een verrassing.
Vijf jaar geleden deed het hoofd van een in het leven geroepen UFO-commissie, prof. Nikolai Sheltuchin een beroep op de bevolking om alle waarnemingen te melden aan een postadres.
Sinsdien begonnen de brieven binnen te stromen en kennelijk heeft de grotere mate van vrijheid in de Sovjetunie ertoe geleid dat mensen eerder geneigd zijn in de pen te klimmen om hun merkwaardig voorkomende voorvallen te melden.

ACHTERVOLGD

De campagne van Sheltuchin begon toen de bemanning van een Sovjet-vliegtuig in januari 1985 bekend maakte dat zij werden achtervolgd door een niet geïdentificeerd merkwaardig toestel in de buurt van de stad Minsk. Op 5 oktober 1989 werd melding gemaakt van een zwerm van wel honderd vreemde voorwerpen boven de stad Kirov. In de Verenigde Staten wordt het UFO-fenomeen al jarenlang onderzocht. De conclusie was in de meeste gevallen: 'Optische illusie en geen enkel gevaar voor de nationale veiligheid'.
Maar dat was het oordeel van militaire onderzoekers. Voor de leek zijn conclusies over UFO-waarnemingen van niet-militairen veel boeiender. Zoals b.v. vorig jaar toen het Russische persagentschap Tass meldde dat wetenschappers 'bevestigden' dat een vreemd ruimtevaartuig was geland in een park midden in de Russische stad Voroneh.
Later werden zowel de exacte landingsplaats als mysterieuze voorwerpen, die de bezoekers zouden hebben achtergelaten, teruggevonden. Het zou hierbij niet gaan om 'kleine groene mannetjes' maar integendeel om 'reuzen van wel drie tot vier meter lang, maar met opvallend kleine hoofden'.
'De politie is een serieuze instantie, die geen grappen maakt', luidde de aanhef van een bericht gelanceerd door het persagentschap Novosti waarbij de waarneming van een UFO-fenomeen door een aantal ervaren politiemannen werd gemeld. Het hoofd van de verkeerspolitie van Krasnojarsk in Siberië zou in gezelschap van drie van zijn manschappen de UFO hebben achtervolgd in hun dienstauto: 'Een vliegende schotel vloog boven de snelweg naar Moskou en landde op een heuvel. Het was een schokkende waarneming', aldus de politiechef.
Niet lang daarna kwam de schotel met rode zwaailichten weer in beweging om snel te verdwijnen. Andere burgers meldden op dezelfde avond UFO-waarnemingen in de omgeving van Krasnojarsk.
Japanse wetenschapsmensen gingen onlangs op expeditie in een gebied nabij de Yenisei-rivier, waar sporen kunnen waargenomen van een grote meteoorinslag die op 30 juni 1908 plaatsvond.
De Japanse expeditie was op zoek naar bewijzen i.v.m. de theorie dat de schade niet door een meteoriet was veroorzaakt, maar door een ruimtevaartuig dat zou zijn neergestort.
De correspondent van Novosti vroeg zich in zijn artikel af of de ruimtebezoekers in de buurt van Krasnojarsk wellicht op zoek waren naar hun vermiste collega's....

Een van de vele foto's die er inmiddels zijn gemaakt van UFO's. Deze opname werd in 1967 gemaakt in de buurt van Chalk Mountain door de Amerikaan Robert Rinker.

ATAIR

Was er misschien ook verband met de bevindingen van de Ukraïnse astronoom Alexei Archipov die onlangs details publiceerde omtrent merkwaardige radiosignalen die vanuit de richting van de ster Atair richting aarde zouden worden uitgezonden?

Archipov is van mening dat de kwaliteit van de uitzendingen vanaf Atair, een ster die zich op een afstand van 16 lichtjaren van de aarde bevindt (een lichtjaar is 9,5 miljard kilometer), wijst op een hoge graad van ontwikkeling bij een niet-aardse civilisatie.
Voorlopig zal het mysterie van de UFO's onopgelost blijven. Ondanks al onze moderne aardse hulpmiddelen, want de fantasie van de mens reikt immers verder dan alle wetenschappelijke benaderingen...

…nge Fransman ontcijferde hiërogliefenschrift…

Steen van Rosetta basis voor studie Egyptologie

…EN JONGE FRANSMAN hield op 27 september …het jaar 1822, in Parijs een opzienbarende lezing. …t tot de nok toe gevulde gebouw van de 'Aca…e des Inscription et Belle Lettres' liet de 32-jarige …rde aan een ademloos publiek zien dat hij in … is het mysterieuze hiërogliefenschrift van de … Egyptenaren te ontcijferen. De geheimzinnige …s, die tot dat toe voornamelijk beschouwd wer… als de in code verpakte boodschappen van …ters en profeten, blijken tot ieders grote verba… plotseling de neerslag van een 'normale' taal te …en. De problemen die onoplosbaar worden …t, blijken van een simpelheid die iedereen …ld doet staan.

…r middel van een grote …stelling in Parijs, lezin… …en t.v.-documentaire …ijn leven, en manifes…, werd in de hele … het feit herdacht dat … 23 december j.l. pre… …jaar geleden was dat … kleine dorpje Figeac in …zuidoosten van Frank… … grondlegger van de …ologie werd geboren, …hter en conservator … oudheidkundige afde… … het Parijse Louvre: …ançois Champollion.

…IND GESTAARD

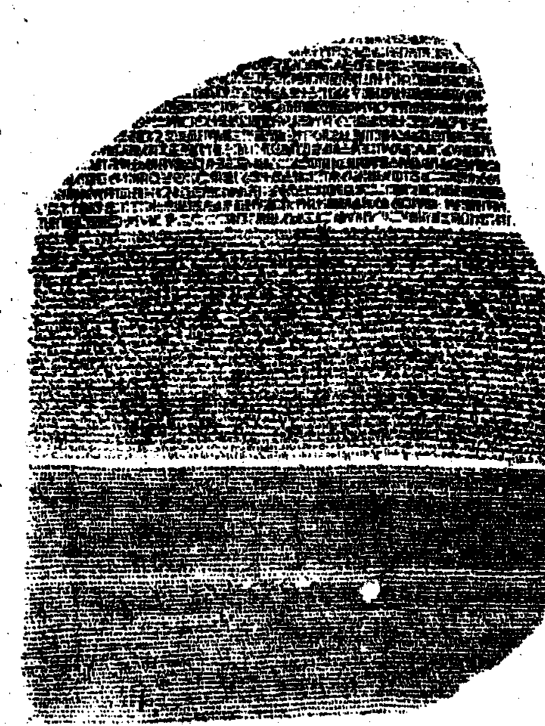
…s de Middeleeuwen … geleerden zich het …gebroken over de mys… … tekens van de Egyp…, maar men was in al …wen geen stap dichter … ontcijfering van deze …omen.
…schriften uit het oude …, van de ruim 5000 …de in steen uitgehakte inscripties in de graven en piramides tot en met de op papyrus geschreven brieven uit de eerste eeuw van onze jaartelling, vormden niet meer dan verzamelingen onbegrijplijke tekens.
Honderden geleerden hadden zich al eeuwenlang zonder succes op de hiërogliefen blind gestaard. Wel was al rond 1800 door een aantal geleerden, onder wie de Engelsman Thomas Young (de opsteller van de golftheorie van het licht) de gedachte geopperd dat de ovale kaders, de zogenaamde *cartouches*, die overal in de Egyptische teksten werden aangetroffen, de namen van farao's moesten bevatten.
Maar Young noch anderen zagen in dat de geschreven taal van de oude Egyptenaren niet uit één maar uit een combinatie van twee ogenschijnlijk tegenstrijdige systemen was opgebouwd. Een fonetisch en pictoraal systeem. Het geniale van de ontdekking van Champollion was dat hij als eerste deze tweedeling doorzag.

NAPOLEON

Dankzij de veldtocht van Napoleon in Egypte was er in het begin van de 19de eeuw een grote hoeveelheid tekstmateriaal in Europa terechtgekomen. Daaronder bevond zich ook de beroemde steen van Rosetta, genoemd naar de vindplaats bij het dorpje Rosetta in de Oostelijke Nijldelta. Een grote zwarte granieten steen waarop in drie talen een decreet uit de tijd van koningin Cleopatra stond geschreven. Die talen waren het Grieks (lingua franca in die tijd) het demotisch (een aparte taalvorm van cursief geschreven hiërogliefen) en het echte hiërogliefenschrift.
De steen zelf was weliswaar al in 1802 in Engelse handen terecht gekomen en bevindt zich sindsdien in het British Museum, maar Champollion bezat een goede kopie van de teksten.
Champollion's eerste poging was om met behulp van de steen van Rosetta de theorieën van Young te toetsen. De steen bevatte namelijk zowel de naam van Cleopatra als die van Ptolemaeus. Zijn studie van de teksten leverde niet alleen als resultaat op dat die ideeën bevestigd werden, maar hij ontdekte toen ook dat bepaalde tekens correspondeerden met bepaalde klanken. Dit inzicht, samen met de kennis die hij al had opgedaan bij de bestudering van andere talen (voornamelijk semitische), bracht hem tot de conclusie dat het hiërogliefenschrift behalve een aantal 'alfabetische' tekens (in totaal 24 tekens die elk corresponderen met één klank) ook tekens moest bevatten die slechts een pictorale waarde bezaten (de zogenaamde determinatieven). Deze laatste werden aan een woord of een aantal woorden toegevoegd en dienden slechts als verduidelijking van het voorafgaande.
Ten slotte moesten er, zo constateerde hij, nog tientallen tekens zijn die opgebouwd waren uit meerdere klanken.
Dit nieuwe systeem beproefde hij op andere cartouches. Het bleek dat hij op die manier gemakkelijk de namen van de Farao's Ramses en Thoutmosis kon ontcijferen. Toen was Champollion er definitief van overtuigd dat hij de sleutel had gevonden voor de ontcijfering van het hiërogliefenschrift.
Nog een jaar later is hij zelfs in staat een volledige grammatica te ontwerpen voor deze taal. De vele tienduizenden tot dan toe mysterieuze en onbegrijpelijke inscripties die bewaard waren op de tempelwanden, in graven en op papyri, veranderen daardoor op slag in samenhangende en dikwijls eenvoudige berichten van een verdwenen beschaving.
In de anderhalve eeuw die sindsdien zijn verstreken heeft de Egyptologie een sterke ontwikkeling doorgemaakt. Behalve dat de Egyptologen nu in staat zijn alle tekens uit het oude Egypte te lezen, zijn zij zelfs in staat de verschillende stadia die deze taal in zijn lange geschiedenis heeft gekend te onderscheiden. Champollion dacht nog dat de taal gedurende de gehele Egyptische geschiedenis grammaticaal vrijwel gelijk was gebleven. Sinds het begin van deze eeuw, vooral door het werk van de Duitse filologen Erman en Sethe, onderscheiden de Egyptologen nu een aantal stadia in het Egyptisch. Allereerst het met hiëroglifisch tekens geschreven Oud-, Middel- en Nieuw-Egyptisch. Deze drie fasen lopen grofweg parallel met de historische periodes van het Oude, het Midden- en het Nieuwe Rijk.
Zowel van het Midden- als het Nieuw-Egyptisch bestaat er naast de hiëroglifische schriftvorm ook nog een met cursieve tekens geschreven variant, het zogenaamde hiëratische schrift. Het hiëratisch kende voor elke hiëroglief een équivalent en volgde exact dezelfde grammaticale regels.
Daarnaast bestond er in de laatste fase van de Egyptische geschiedenis nog een aparte taalvorm, het zogenaamde *demotisch*.
Champollion dacht dat het demotisch, net als het hiëratisch slechts een schriftvariant was en geen echte taal. Men ontdekte echter al gauw dat het demotisch weliswaar voor een groot deel dezelfde soort tekens hanteert als het hiëratisch, maar dat het een geheel eigen grammatica kent en dat lang niet alle tekens meer corresponderen met een hiëroglifisch teken.
Een heel aparte plaats in de Egyptologie wordt ingenomen door het Koptisch. Deze taal, gesproken en geschreven door de Christelijke bewoners van Egypte, is van onschatbaar belang voor een goed begrip van het Oud-Egyptisch. Koptisch, dat met Griekse lettertekens wordt geschreven, volge op een groot aantal punten namelijk de grammaticale regels van het Nieuw-Egyptisch.

Jean François Champollion

De steen van Rosetta

Het Koptisch is in het moderne onderzoek vooral van belang voor een beter begrip van het Egyptisch als gesproken taal. In het hiëroglifisch en het hiërarisch schreef men namelijk geen klinkers. Via het Koptisch waarvan men de uitspraak wel kent, kan men in een aantal gevallen die uitspraak reconstrueren.
'Persoonlijk zou ik er zelfs voor zijn om de studie in de Egyptologie te beginnen met het onderricht in het Koptisch, nog voordat de studenten kennis maken met de hiërogliefen', zegt prof. Borghouts, hoogleraar Egyptologie aan de Rijks Universiteit van Leiden.
'Door de Griekse lettertekens ligt het dichter bij de studenten en ze kunnen toch vertrouwd raken met de grammaticale problemen van het Egyptisch'.
Die uitspraak is geheel in stijl van Champollion. Deze schreef op 14-jarige leeftijd, in een brief aan zijn broer, die toen hoogleraar klassieke geschiedenis was in Grenoble, dat hij zich het Koptisch meester ging maken omdat volgens hem de bestudering van die taal de oplossing kon geven voor het raadsel van de hiërogliefen.
En ook die uitspraak, hoewel enigszins verbleekt t.o.v. zijn grote oncijferingsarbeid, blijkt dus nog steeds van waarde.

***

De DUITSE FORD-fabrieken zullen, in de periode tot 1995 ongeveer acht miljard mark investeren in de ontwikkeling van nieuwe automotoren. Ford zal verder in de toekomst worden gedwongen kleinere personenwagens dan de Fiesta te produceren, maar in Duitsland is dat vrijwel onmogelijk, aldus directievoorzitter John Hardiman.

***

De produktie in de DUITSE machinebouw is ondanks teruglopende opdrachten vanuit het buitenland in 1990 met zes procent gestegen. Vooral vanuit de voormalige DDR-deelstaten nam de vraag explosief toe. Er zit zeker nog voor zeven maanden werk in de portefeuilles van de Duitse machinebouwers.

Seth Gaaikema vertaalde 'Les Miserables'

'Het gaat om de kennis van je eigen moedertaal'

SETH GAAIKEMA: *'...een vertaler behoort de ziel van een verhaal te vertalen...'*

Dertig jaar geleden maakte de 21-jarige Seth Gaaikema, student Nederlands in Groningen, furore. Nog niet als cabaretier, maar als vertaler van de musical 'My fair lady'. Een aantal liedjes uit die musical, zoals 'Het Spaanse graan' en 'Als 't effe kan, ja dan...', zijn na jaren nog klassieke meezingers.
Seth Gaaikema heeft opnieuw een musical vertaald: 'Les Miserables'. De bewerking van dit aan de Franse schrijver Victor Hugo ontleende verhaal is een Engelse. Elders in de wereld heeft de musical van Cameron Mackintosh al een enthousiaste ontvangst gehad.
T.v.-producent Joop van den Ende brengt hem volgend jaar in Nederland uit. Zelf is Seth Gaaikema op toernee met zijn nieuwe show 'Heeelp!'

'Ik weet niet', zegt Gaaikema, 'of het jongetje van dertig jaar geleden 'Les Miserables' zou hebben kunnen vertalen. Het op mijn schouders nemen van 'My fair lady' was al een vrij brutale stap. Ik had een paar liedjes vertaald en daar was Piet Meerburg heel tevreden over. Ik heb toen heel onbevangen 'ja' gezegd, toen me ook gevraagd werd het geheel te vertalen. 'Ach', dacht ik, 'ik heb altijd wel een paar vriendjes die weten wat het een en ander precies betekent in het Engels'.
'Maar één ding stond me toen al wel voor ogen. Ik begreep dat het uiteindelijk draaide om de kennis van het Nederlands. Je moet de mogelijkheden voelen van je eigen taal. Die taal moet je manipuleren. Een vertaler behoort de ziel van een verhaal te vertalen. Daarbij moet hij er zorg voor dragen, dat daar ook het Nederlandse publiek door beroerd raakt.'

De opdracht van dertig jaar later 'Les Miserables' te vertalen berust min of meer op toeval. Seth Gaaikema: 'Ik had gehoord dat Joop van den Ende daarvoor een vertaalwedstrijd had uitgeschreven. Toen dacht ik: 'asjeblieft zeg, daar doe ik niet aan mee'. Maar wat gebeurt? Ik kreeg de griep. Van 'Les Miserables' had ik de band gehoord. En uit pure verveling ben ik drie liedjes gaan vertalen.'
'De termijn van inzending voor de wedstrijd was toen al verstreken. Iemand was inmiddels aangewezen om de vertaalklus te doen. 'Weet je wat', dacht ik, 'dan kan ik voor de aardigheid mijn drie vertaalde liedjes naar Joop sturen'. De reactie verraste me: Joop van den Ende wilde dat ik alsnog de vertaling op me nam.'
'Die uitdaging heb ik aanvaard. Waar ik heel tevreden over ben is dat de kwaliteit van de proeftek-sten de doorslag heeft gegeven bij het verlenen van de opdracht. En dus niet het feit dat ik Gaaikema ben.'
De vertaler spreekt van een uitdaging. Waarom?
Seth Gaaikema: 'Les Miserables' is weliswaar een Engelse bewerking van Victor Hugo, maar uiteindelijk heb je toch met diens manier van uitdrukking te maken. De Franse taal is van nature heel pathetisch. 'Les Miserables' is niet minder dan drie en een kwart pure emotie. Wat ik als uitdaging voelde was dit: ik moet een lyrische taal scheppen, zonder dat deze uitglijdt naar kitsch.'

STERK

De vertaler (als student begon hij met Frans maar zwaaide na een half jaar over op Nederlands) wijst zelf op een fraaie serie gebonden boeken van kloek formaat. 'Daar staat Victor Hugo, compleet in zeventien delen. Zijn romankarakters zijn ongelofelijk sterk: je hoort ze praten. Ze hebben iets elementairs.'

'Je weet wat André Gide daarover gezegd heeft? Iemand vroeg hem eens wie de grootste romanschrijver van Frankrijk was. Gide antwoordde: 'Victor Hugo...hélas'.
De vertaler zegt dat de types uit 'Les Miserables' hem op den duur niet loslieten. Zonder slag of stoot is dat inlevingsproces niet verlopen.
Seth Gaaikema: 'Je begint op maandag 'sochtends vroeg om zeven uur. Die eerste dag was het alsof je op een deur klopt, maar de karakters besloten niet open te doen. Dinsdags om zeven uur herhaalde zich het ceremonieel. Er was wel een kort antwoord: 'Kom jij morgen maar eens terug'. Die woensdagochtend ben ik op de deur gaan bonken. En jawel, er werd opengedaan.'
We hebben het steeds over Hugo. Maar Gaaikema heeft eigenlijk toch allereerst de musical van Mackintosh vertaald?
Seth Gaaikema: 'Ja natuurlijk, in feite heb ik me beziggehouden met een herhaling. Maar om het nog ingewikkelder te maken: de allereerste versie van de musical was een Franse, van Alain Bouiblil. Die heeft tweehonderd voorstellingen in Parijs gehad. Mackintosh heeft deze gezien, maar zag veel meer mogelijkheden in het gegeven. Hij heeft van 'Les Miserables' een wereldsucces gemaakt.'
De vertaler spreekt me nu heftig tegen: 'Nee, je kunt niet zeggen dat Victor Hugo alleen maar afgetapt is. Hij blijft met zijn beschrijvingen van de karakters het hele spel beheersen. En of ik nu een vertaling of een herhaling heb gemaakt, mijn zorg is dat die karakters op het toneel staan. Door mijn tussenkomst moeten de mensen in de zaal zich deze eigen kunnen maken. Een vertaling leveren is ook een creatie. Je inzet is net zo onderheving aan het alles-of-niets-principe, waarmee je je ook voor een show inzet.'

DRIE MAANDEN

Seth Gaaikema gevraagd of hij een helder voorbeeld kan noemen van een 'vertaalkwestie': 'In een song duikt dit beeld op: 'Stars of multitude'. Je moet die tekst zo vertalen, dat zij weer in het ritme van de muziek past. Met een letterlijke vertaling kan je geen kant uit.'
Hoe dan wel? Het woord 'ster' valt wel lekker, maar er is nadrukkelijk bedoeld dat alle sterren worden aangesproken. Ik het er dit van gemaakt: 'Ster, licht in duizendvoud/licht in duister".
'Die oplossing klinkt heel simpel. Maar het heeft drie maanden geduurd voordat ik die twee regeltjes gevonden had. Ik noem dat het 'muizengatprincipe'.'
'Artistieke dingen moeten door het muizengat. Je maakt iets en daarbij moet je het gat in. Je denkt: dat kan niet! Je worstelt en worstelt...Dan ineens: 'pfttt...' en je bent er doorheen.'

KICK

Seth Gaaikema heeft uiteindelijk drie versies van zijn vertaling gemaakt. In augustus vorig jaar zijn drie songs uit 'Les Miserables' op de UIT-markt in Amsterdam uitgevoerd. Het Metropole Orkest en vijftig zangers waren daarvoor naar het Museumplein gekomen.
Seth Gaaikema laat het origineel van de derde versie zien: 'Hier kijk, zo werk ik mijn vertaling uit. Met een klein potloodje krabbel ik minutieuze teksten op papier.'
'De dirigent van het Metropole Orkest vroeg me vooraf om naast hem op het podium te komen staan. En toen ineens knalden vijftig stemmen die minuscule lettertjes uit. Dat was een onvoorstelbare kick.'

Schakeljaar beste

Vervolg van pag. 4

zouden gericht moeten zijn op:
- aanpassing aan de Nederlandse samenleving;
- aanpassing aan de Nederlandse studiekultuur/studienormen;
- verwerving mondelinge en schriftelijke taalbeheersing in het Nederlands;
- aanvulling van tekorten in opleidingsnivo;
- het leggen van een verbinding naar de te volgen vakstudie op de PTH m.b.t. het vak en m.b.t. algemene vorming.

De aktiviteiten zouden wel binnen een bepaald voorwaardenkader geplaatst moeten worden.
- De Antilliaanse studenten zouden verplicht moeten zijn deel te nemen aan deze aktiviteiten.
- Het is belangrijk kontakt tot stand te brengen tussen Antilliaanse en Nederlandse studenten, m.a.w. de aktiviteiten in de besloten groep moeten afgewisseld worden met lessen in reguliere groepen.
- Persoonlijke begeleiding en kontrole blijven noodzakelijk, misschien via een speciale mentor.
- Er zullen stelselmatig evaluatie- en voortgangs- gesprekken gevoerd moeten worden zodat problemen tijdig worden geuit en zodat men tijdig zaken kan oplossen of bijsturen.
- Er moet een afsluitende toetsing/evaluatie zijn, waaruit blijkt dat de kansen voor de student om de opleiding af te maken binnen redelijke grenzen aanwezig zijn.

SCHAKELJAAR

Vanuit deze overwegingen stelt de PTH voor over te gaan tot een overgangsjaar of schakeljaar voor binnenkomende Antilliaanse studenten.
De PTH heeft daarbij een eerdere overweging met andere betrokken instellingen te overleggen om een voorstel schakeljaar te ontwikkelen voor alle vormen van h.b.o. laten vallen.
De PTH gaat er vanuit dat de overgang tussen m.b.o. en h.b.o. op de PTH een specifiek karakter draagt; de overwegend voorkomende vooropleiding L.T.S. en M.T.S. moet t.a.v. algemene vorming toch al verdiept worden en in een hogere beroepsopleiding voor onderwijsgevenden.
Men zou een schakeljaar voor Antillianen op de PTH in die zin als een proefproject kunnen zien.
Een schakeljaar voor Antillianen zou o.i. ingevuld kunnen worden met de volgende vakken en aktiviteiten.
- Nederlandse taal: elementaire verwerving, tekstbegrip, spreekvaardigheid. Eventuele ondersteuning met logopedie en kommunikatievaardigheid in samenhang met dramatische werkvormen.
- Kennis over Nederland: samenleving, onderwijs, instanties.
- Training studievaardigheden
- Aanvulling tekorten opleiding: wiskunde
- Levensbeschouwelijke en maatschappelijke vorming (PTH-programma)
- Algemene vakken PTH-programma:
- Onderwijsoriëntatie
- Studium Generale
- Algemene vakken PTH-programma vakrichting
- Oriënterende praktijk PTH-programma vakrichting
- Excursies bedrijven/instellingen.

Een schakeljaar voor Antillianen op de PTH is gericht op inpassing in een studierichting op de PTH en zou de ruimte moeten geven om een betere aanpassing tot stand te brengen. De aanpassing van Antillianen aan de Nederlandse werkelijkheid van alledag behoeft ook andere zorg. Deze zorg wordt nu geboden door Antilliaanse instellingen en bestaat uit informatie vóór het vertrek naar Nederland en een introduktieweek in Nederland.
Deze informatie en introduktie zijn ook naar de mening van de Antilliaanse betrokkenen/organisatoren te beperkt. Naar wij hebben begrepen worden er plannen ontwikkeld om deze informatie en introduktie méér inhoud te geven.
Tot op heden zijn wij geen partij in deze aktiviteiten. In het kader van dit voorstel schakeljaar willen wij ook niet ingaan op een invulling van deze aktiviteiten. De PTH wil wel het volgende meegeven. Als informatie en introduktie een zekere assimilatie beogen dan zouden niet alleen Antilliaanse informanten betrokken moeten zijn.
Als de PTH en/of Nederlandse informanten kunnen bijdragen aan doelgerichtere aanpassingsaktiviteiten, lijkt het verstandig om het gesprek daarover te openen.

J.A.M.Roijakkers is docente Taalbeheersing en taal aan Antillianen aan de Pedagogische Technische Hogeschool (voormalige Nieuwe Lerarenopleiding) Postbus 826 5600 AV Eindhoven - Nederland, tel.040-474902.

De man met de beruchte

Vervolg van pag. 1

ook een oplichter en aardig en slim en alles.'
Een columnist heeft het in feite gemakkelijker dan een journalist... 'Dat is waar, maar ik denk dat een goede columnist heel erg sterk bij-

'Mijn grapjes werden niet in dank afgenomen'

draagt tot het proces van meningsvorming. Wat ik vooral wil is mensen aan het denken zetten, mensen op het verkeerde been zetten. Ik vind het prachtig om via leugens de waarheid te vertellen. Om als we het over iets eens zijn, direct weer met iets te komen, om vooral het denkproces aan de gang te houden.'
Waarom besloot u naar Curacao te komen? 'Ik heb hier altijd graag naar toe gewild, ook naar Indonesië en nooit gedurfd, vanwege een soort schuldgevoel. Een gevoel van 'je wordt aangekeken op het koloniale verleden.' En terecht. De oude slavenhandelaars en overheersers. Dat was heel sterk in mijn heel linkse tijd; maar later is bij mij het besef doorgebroken dat de Nederlanders natuurlijk niet alleen slechte dingen hebben gedaan, maar ook nuttige sporen hebben achtergelaten. Gevoelsmatig dacht ik toen nee, als blanke in de Antillen of Indonesië, eng vind ik dat. Het verleden achterhaalt me en pakt me beet. De West Indische Compagnie en al die schooiers en schoften.'
Op een gegeven moment heeft u toch de stap gewaagd. 'Dat is gewoon fascinatie geweest. Ik wilde ontzettend graag, maar de moed ontbrak. Ik zit nu op een soort keerpunt wat mijn film- en journalistieke werk betreft en ik moet nieuwe oriëntatiepunten vinden. Ik kende Zuid Amerika al, Afrika en Azië ook.'
Hoe was die ontmoeting met West? 'Verwarrend. Die verwarring had ik niet in Peru, ik heb daar gefilmd. Daar zag ik fantastische mensen bezig, die zelf dorpen maken. Dat zijn toch heel andere mensen. Maar wat hier gebeurt is dat ik geconfronteerd wordt met een totaal andere mentaliteit - je zou zeggen een latijnse mentaliteit - en een taal die Nederlands is. Er kwam een herkenningspunt. Je zou - als je het vertaalt in Nederland -zeggen dat je geconfronteerd wordt met een ouderwetse Staphorster boer: Staphorst is ook een aparte gemeenschap met eigen cultuurnormen maar dan heel bekrompen. Hier is het tegendeel het geval. Dit is toch geen ander land, hier zit ook een stukje van onze mentaliteit. Dat bracht verwarring. Ik probeerde de eerste weken over de verwarring heen te komen, maar het is nog niet gelukt. Het geeft me enorme impulsen, ik zal straks in Nederland heel anders tegen dingen aankijken.'
Geen spijt dus? 'Nee, de cultuurschok was hier even groot of misschien wel groter dan in Japan.'

'Het mooiste is erkend worden in buitenland'

U wist natuurlijk al wel het een en ander af van de eilanden? 'Ik heb wat Antilliaanse literatuur gelezen: Arion, Cola Debrot, Van Leeuwen, Miep Diekman. Het zei me allemaal niet zoveel. Ik wist dat Van Leeuwen een goed schrijver was, maar nu ik hier ben merk ik pas dat hij een groot schrijver is. Hij rangschikt zich onder de beste Nederlandstalige schrijvers, in de orde van Elsschot, die klasse.'
Zal u Curacao gaan betrekken in uw schrijven? 'Ik denk dat dit bezoek me in zoverre heeft beïnvloed dat ik minder moralistisch en meer waarnemend ga schrijven. Ik zal ongetwijfeld een paar stukjes schrijven (over Curacao), maar iemand die hier drie weken is begrijpt er niets van. Je kan er diep induiken, maar dan is 3 weken te kort. Dat is mijn verwarring, totaal verward ga ik weg.'

Dit eiland straalt blijkt uw woorden dus geen g... moraliteit uit... 'Ik denk e... gemakzuchtig aan de G... iale Anarchie. Voorbeeld: Nederlands hotel in Will... stad: de kamers zijn ui... kend, maar zodra ma... mensen moeten eten w... het een chaos. De mei... zijn uitstekend, maar lopen als kippen zonder door elkaar heen. Dat is hun schuld, maar van Nederlandse leiding die beert ze in een bepaald teem te dwingen, dat húnsysteem is. Vervreem... ze van hun eigen systee... Het moet volgens een aald (Nederlands) systee... je wacht uren. In de bar een van de nieuwe lokal... in Otrobanda daarentege... waar het erg druk was, ik de jongens werken ... gens hun eigen systeem. was fantastisch. Ze word... in hun waarde gelaten kunnen hun eigen problem... oplossen. Hier in Antill... hebben de mensen begaaf... heden en bekwaamheden, die goed ontwikkeld worde... zijn ze superieur aan de Neder... lander op het gebied van dienstverlening. Ik zag in bar ook een totaal dwa... Nederlander die zich afvro... of Curacao ooit een toeris... eiland zou kunnen worde... ze zijn sloom en zo. Echt zo... domme makamba. Ik dacht man, je bent niet goed bij je hoofd, kijk naar die bar hoe fantastisch hier gewerkt wordt. Je moet hier geen westers systeem neerplanten.'
Toch zal het eiland vooral na het massa-toerisme uit Nederland naar Curacao komt meer en meer daarop gaan inspelen... 'Wat je moet doen is je afvragen wat ze verwachten. Wat verwachten de domoren uit Nederland - want dat zijn de meeste toeristen, aardige, vriendelijke domoren. Ze willen zon, mooie stranden en een beetje service en 's avonds leuk uitgaan naar de disco, feest vieren. Die hoeven niet zo diepgaand kennis te maken met de bevolking. Bedien die mensen op hun eigen termen. Bouw daar mooie strandhotels. De kleine groep die wel echt geïnteresseerd is in cultuur en mensen moet ook aan zijn trekken komen. Daar moet je je reserveren voor houden...'

Saddam Husayn: de winnende verliezer

Saddams loopbaan

SADDAM HUSAYN werd in april 1937 in het dorpje Takrit ten noorden van Baghdad geboren. Zijn vader was toen al overleden. Na zijn schooltijd sloot hij zich in 1954 aan bij de Baath-partij. De Baath (wedergeboorte) is een vreemde mengeling van stalinisme en nationaal-socialisme en streeft één grote Arabische staat na.

In 1959, nadat een jaar eerder het koningshuis door de communist Kassem was verdreven, pleegde Saddam een aanslag op de president. Deze mislukte en Saddam vluchtte gewond via Syrië naar Egypte. Hij volgde daar een rechtenstudie en keerde na een staatsgreep van de Baath in 1963 naar Irak terug. De Baath-partij werd na enkele maanden verdreven en Saddam kwam in de gevangenis terecht. Voordat hij werd opgepakt zou hij zijn belagers een dag lang op zijn eentje schietend op afstand hebben gehouden. Zo meldt althans zijn officiële biografie. In 1968 kwam hij op vrije voeten toen de Baathisten opnieuw de macht grepen. Hij maakte binnen de partij een pijlsnelle carrière, vooral gestoeld op niets ontziend geweld tegen al of niet vermeende tegenstanders. Jarenlang was hij de sterke man achter president al-Bakr, die in 1979 om gezondheidsredenen de macht officieel aan Saddam overdroeg.

= door Theo Hocymakers =

DE ANEKTDOTE dateert van ruim voor de Golfcrisis, maar zegt veel over 'de man van het afgelopen jaar'; president van Irak, voorzitter van de revolutionaire raad, secretaris-generaal van de regionale partijraad, opperbevelhebber. En nog veel meer.

Begin jaren zestig studeerde Saddam Husayn al-Takriti rechten in de Egyptische hoofdstad Caïro. In een plaatselijk café ging de discussie tussen zijn studiegenoten over de in hun ogen kwalijke praktijken van een lokaal politicus. De latere Iraakse leider schijnt toen geschreeuwd te hebben: 'Waarom praten jullie hierover? Waarom pakken jullie niet gewoon een gweer en schieten hem neer?'

Op dat tijdstip had Saddam al bewezen dat hij doortastend optreden niet uit de weg ging. Als jeugdig lid van de Iraakse Baath-partij had hij toen- bij wijze van introductie- een politieke moord gepleegd en was hij zijn land al ontvlucht na een mislukte moordaanslag op president Kassem. Terreur en moord zouden de rest van zijn politieke carrière een handelsmerk van de boerenzoon uit Takrit blijven.

Op zijn bloedig conto zouden nog honderdduizenden slachtoffers worden bijgeschreven. Van de talloze doden in de door Saddam ontketende Golfoorlog tegen Iran en de met gifgaf bestookte Kurden tot de ongelukkige oude generaal, die Saddam voorzichtig waarschuwde dat een door de Geliefde Leider geplande aanval tot een onaanvaardbaar hoog aantal slachtoffers zou leiden. De man werd vriendelijk verzocht met de president naar een belendend vertrek te gaan om de zaak te bespreken. Even later klonk een schot. Volgens een getuige van het voorval keerde Saddam alleen terug, het nog rokende pistool in de holster bergend.

BETEKENIS

Van illustere voorgangers als Nebukadnezar en Hammurabi heeft Saddam geleerd dat je nimmer zachtzinnig te werk mag gaan, wil je als tiran overleven. Een credo dat George Bush en James Baker zeer zeker in hun achterhoofd hebben in het titanengevecht dat ze - tot nu toe verbaal- met de Iraakse dictator leveren. Zoals ze ongetwijfeld ook op de hoogte zijn van de betekenis van de naam 'Saddam' die Husayn al-Takriti ooit toevoegde; Hij die de vijand tegemoet treedt. Nu dient dat tegemoet treden niet al te letterlijk te worden opgevat. Saddam is nog nooit in het Westen geweest en leest ook geen westerse kranten. De buitenlandse politiek laat hij met een gerust hart over aan adviseurs als minister Tareq Aziz van Buitenlandse Zaken en vice premier Hammadi. Lieden die uitstekend op de hoogte zijn van de zwakke kanten van de westerse democratie en daar handig gebruik van maken, zo hebben de afgelopen maanden geleerd.

Het talent van zijn adviseurs vult perfect Saddams eigen sluwheid en hoog ontwikkelde politieke instinct aan. Want inmiddels is pijnlijk duidelijk geworden dat de 'Slager van Baghdad' in het Westen lang is onderschat.

Zo kwamen zijn tegenstanders er pas (te) laat achter dat Saddam op briljante wijze gebruik wist te maken van de westerse media. Zo werd eveneens lang veronachtzaamd dat Saddam er op de meest onverwachte momenten in slaagde de goede politieke zet te doen. Door bijvoorbeeld de gijzelaars te laten gaan, op een politiek-psychologisch belangrijk ogenblik. Namelijk toen de westerse publieke opinie zich steeds luider afvroeg of een oorlog in de Golf wel zoveel waard was.

TIJD

De factor tijd heeft tot dusver meestal in het voordeel van de Iraakse dictator gewerkt en hij heeft dat briljant uitgespeeld. Bovendien heeft hij zich- terwijl de Golfcrisis zich ontwikkelde- bij veel Arabieren, in en buiten Irak, zeer geliefd gemaakt.

Voor veel Arabieren is Saddam de enige die het tegen het Westen en, vooral, tegen Israël durft op te nemen. Hij heeft de Arabieren- hoe verdeeld die ook zijn- een gevoel van trots en eigenwaarde teruggegeven die decennia lang moesten ontberen.

Hier speelde en speelt Saddam handig op in, getuige b.v. zijn koppeling van de Golfcrisis aan de door Israël bezette gebieden en zijn herhaalde oproepen de Arabische olierijkdommen te verdelen.

Saddam Hussayn is op de eerste plaats een politicus voor wie het doel alle middelen heiligt. Niet alleen een rigide terreurregime, genadeloze onderdrukking van ieder vorm van oppositie en een geheime dienst die alle sectoren van de Iraakse samenleving beheerst, zijn daarvan voorbeelden. Ook de manier waarop hij ideologie en religie voor zijn politieke aspiraties weet te gebruiken tonen dat aan.

Had hij de Kurden nodig voor de strijd tegen Iran, hij schakelde ze in om ze later massaal af te slachten. Had hij de communisten nodig om het vriendschapsverdrag met Moskou te bestendigen, hij nam ze op in zijn regering om ze later bij tientallen te laten ophangen.

Kon hij de sanctiedruk verlichten door een op het eerste gezicht vernederend vredesverdrag met Iran te sluiten, hij sloot de aartsvijand in de armen. Had hij, die zich nooit iets aan religie gelegen liet liggen, de steun nodig van de islamitische wereld, hij riep prompt een Jihad, Heilige Oorlog uit.

Daarbij verloor Saddam zijn uiteindelijke doel nooit uit het oog; de heerschappij over één Arabische natie van de Golf tot aan de Atlantische Oceaan. In westerse ogen wellicht een illusie, maar voor veel Arabieren een actueel streven. Saddams grote voorbeeld- wijlen de Egyptische president Nasser- kreeg met het idee al de Arabische massa's op de been.

Er is de afgelopen maanden veel gespeculeerd over de geestesgesteldheid van de 'nieuwe Nasser'. Hij zou paranoïde, schizofreen, manisch en al wat niet meer zijn. Hij daarom zwaar onder de kalmeringsmiddelen zitten. Dat zou allemaal best kunnen, maar inmiddels is wel duidelijk dat al die eventuele geestelijke verminkingen het spelen van een briljant politiek spel niet in de weg hebben gestaan.

De Iraakse balling Salim al-Khalil merkt in zijn *Republic of Fear* op dat de wereld hier niet te maken heeft met een losgeslagen zot van het Idi Amin- of Bokassa-type. Saddam, aldus Khalil, is daarvoor veel te politiek. En, zou je daar aan toe moeten voegen, veel te berekenend.

In het *High Noon-scenario* dat zich dezer dagen in de Golf ontrolt, onthoudt Saddam zich op de juiste momenten zorgvuldig van woede-aanvallen op zijn tegenstanders. Er is de gebruikelijke revolutionaire retoriek, maar het doet nooit denken aan het klassieke beeld van de schuimbekkende woeste tiran. Terwijl hij met een ijzeren vuist de oppositie in zijn land in de greep houdt, streelt de andere hand de vredesduif.

Zo weet hij ook bij velen in het westen- getuige bijvoorbeeld de zich naar Irak reppende westerse 'vredesapostelen'- zelfs de indruk te wekken dat niet Saddam Husayn maar George Bush de oorlogszuchtige is. Zoiets is het werk van een koele opportunist, niet van een dwaze dictator.

GEHEIM

Daar komt nog een belangrijk psychologische factor bij. Saddam deelt met zijn voorgangers Hitler en Stalin het geheim van de psychologische relatie tussen liefde en vrees. Hij buit om te overleven die paradoxale combinatie perfect uit. Het is recent herhaaldelijk gezegd; ondanks de onderdrukking, de terreur, de vergeefse Golfoorlog en de economische malaise houdt een groot deel van het Iraakse volk blijkbaar van zijn Leider.

Saddam heeft dat mede bereikt door een voortdurende indoctrinatie en door mensen die daar niet gevoelig voor waren *rücksichtlos* te verwijderen. Irak hangt letterlijk vol met portretten van het 'Zwaard der Arabieren'. Er schijnen zo'n 200 liederen te bestaan die de lof van Saddam ('Oh Saddam, onze zon') zingen. Maar op grappen over de dictator staat sinds 1986 de doodstraf. Humor verhoudt zich nu eenmaal slecht met machtswellust.

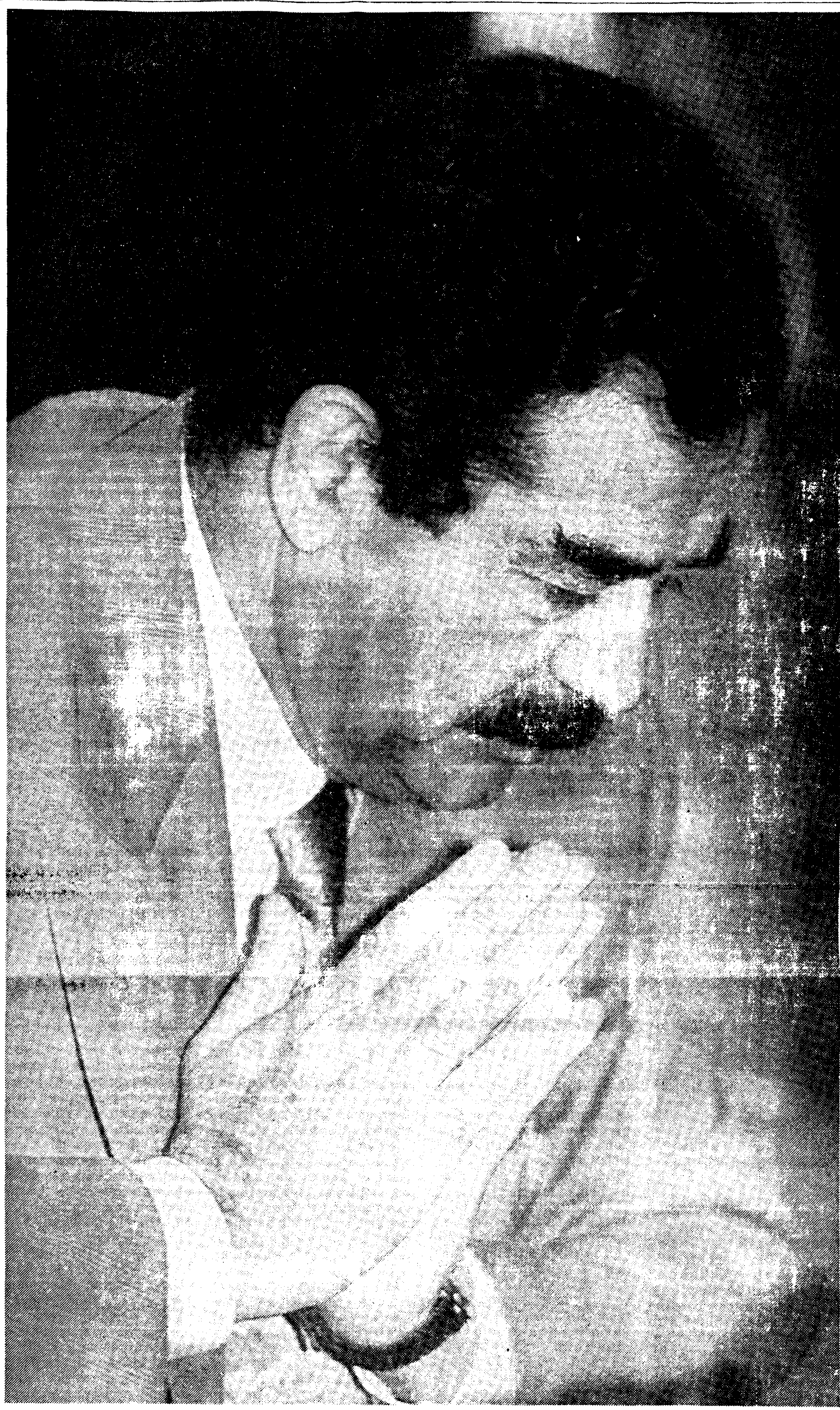
De populariteit van de president wordt door de Iraakse media zorgvuldig gecultiveerd. Zo zond de Iraakse t.v. ooit beelden uit van arme boeren die tijdens een bezoek van Saddam klaagden over hun landeigenaren. Men zag Saddam aandachtig naar de bezwaren luisteren. De volgende dag meldde de Iraakse nieuwslezer dat de betreffende landeigenaren waren terechtgesteld. Saddam als beschermheilige van de kleine man...

LOT

Dreigt in Irak ook maar iemand de populariteit van de Leider te benaderen dan is zijn lot bezegeld. Van de populaire generaal uit de Golfoorlog, Maher Abdul Raschid, bijvoorbeeld is sinds het einde van die oorlog nooit meer iets vernomen.

En de kleine kring van vertrouwelingen- veelal familieleden- beperkt zich wijselijk tot het slaafs volgen van de president. Hun lot is zo met het zijne verweven, dat zijn eventuele val meteen hun eigen ondergang betekent.

Tegen deze achtergrond gaat de Golfcrisis een beslissende fase in. De barometer het ene moment op oorlog, het andere weer op onderhandelingen. Maar zelfs al trekt Saddam zich uit Kuwayt terug en wordt daarmee een oorlog vermeden, dan nog blijft in het Midden Oosten een machtige tiran aan het bewind. Een dictator die zijn doel middels chemische en binnenkort mogelijk biologische en nucleaire wapens wil verwezenlijken. In westers ogen misschien de verliezer in het Golfconflict, maar in de Arabische wereld zeker niet. Saddam als winnende verliezer. Een treurig vooruitzicht.

Een van de vele gezichten van Saddam.

Terwijl hij met ijzeren vuist regeert, streelt de andere hand de vredesduif...

'Natuurlijk' beter worden

Hoge bloeddruk uiting van andere afwijkingen

= door Rudolf de Wit =

VELE MENSEN VRAGEN tijdens het bezoek bij de dokter direct om hun bloeddruk op te nemen. Na het opnemen van de bloeddruk hoort men het antwoord dat kan varieren tussen: te laag - goed - te hoog. Meestal bent u bij het horen van de eerste twee tevreden, maar bij het oordeel 'te hoog' wordt het al wat spannend. Een groot percentage van deze laatste groep is al gauw tevreden wanneer zij een recept in handen gedrukt krijgen om medicatie te halen 'tegen hoge bloeddruk'. Zij gaan er vanuit dat de arts het wel zal weten en dat de medicatie het wel zal doen. Dit zijn ook de mensen die hoge bloeddruk als argument, excuus en bedreiging gebruiken bij het doen van wat extra werk, of een iets uit de hand lopende discussie. Constant moet men dan aanhoren 'Hier kan ik niet tegen...., ik heb al hoge bloeddruk..'

Een klein percentage van de 'hoge-bloeddruk-veroordeelden' vraagt zich af wat de oorzaak is en laat dit inderdaad verder onderzoeken, kijken wat men er zelf aan zou kunnen doen en laat zich GOED adviseren wat wel en niet te gebruiken in de voeding.

Verhoogde bloeddruk is een verschijnsel, dus een gevolg van iets anders of, zoals dit wordt genoemd, een uiting van een 'onderliggende' afwijking of ziekte. Dit verschijnsel kan op zichzelf weer andere aandoeningen tot gevolg hebben, zoals bijvoorbeeld een hersenbloeding. Ook kan verhoogde bloeddruk samen met andere afwijkingen bepaalde gevolgen hebben. Een verhoogde bloeddruk en bijvoorbeeld vetzucht kan leiden tot aderverkalking (arteriosclerose) of een hartinfarct.

METING

Allereerst een uitleg over de bloeddrukmeting.

De bloeddrukmeting gebeurt door een opblaasbare manchet om de bovenarm te leggen. Met een gummi-ballon wordt de manchet opgepompt totdat de meetbuis een hogere stand dan de te verwachten bovendruk aangeeft, bijvoorbeeld [illegible]. De [illegible] lijk de slagaderen in de bovenarm dicht. Als men met de stethoscoop de slagader in de elleboog beluistert, is er niets te horen. Als men het ventiel de druk in de manchet wordt verminderd, wordt eerst een geruis hoorbaar en dan op een gegeven ogenblik opeens een kloppend geluid, in het ritme van de hartslag.

Op dat ogenblik geeft de bloeddrukmeter de systolische druk (bovendruk veroorzaakt door de kracht waarmee het hart bloed in de slagaderen pompt) aan. Door de druk in de manchet nog verder te laten dalen, worden de kloppende tonen zwakker en doffer. Op een gegeven ogenblik verdwijnen ze geheel. De bloeddrukmeter geeft dan de diastolische druk (onderdruk veroorzaakt door de rustfase van het hart) aan. Het bloed kan dan weer normaal door de bovenarm stromen. In een liggende houding is de bloeddruk lager dan in staande of zittende houding. Gespannen, zenuwachtige mensen hebben een hogere bloeddruk. Door tijdens de meting een vuist te maken, stijgt de bloeddruk ook. Onzuivere metingen ontstaan bij aderverkalking, omdat de bloedvaten niet meer dichtgedrukt kunnen worden.

FACTOREN

De druk van het bloed in de slagaderen is afhankelijk van drie dingen:

1. De hoeveelheid bloed, het volume aan bloed dat het hart per minuut doorpompt, het zogenoemde hart-minuut-volume (MHV).
2. De wijdte van het zogenoemde lumen (doorgang) van de slagaderen. Als de slagaderen ontspannen zijn en wijd open staan, stroomt het bloed er gemakkelijk doorheen. Als de slagaderen gespannen zijn, stroomt het bloed er minder gemakkelijk doorheen en dan wordt de 'weerstand' groter.
3. De dikte (viscositeit) van het bloed.

Er zijn verschillende oorzaken voor verhoogde bloeddruk:

a. essentiële hypertensie (verhoogde bloeddruk zonder duidelijk aanwijsbare oorzaak);
b. secundaire hypertensie (er is een duidelijk aanwijsbare oorzaak).

De aandoening kan gelegen zijn in:

de nieren, zowel in de bloedvaten van de nieren als in het weefsel; de bijnieren, meestal verband houdend met de hormonen-produktie; de schildklier, waarvan de werking invloed heeft op het hartritme; de hersenen, die erg afhankelijk zijn van een goede doorbloeding; de hypofyse, die onder meer de werking van de bijnieren regelt; het zenuwstelsel, dat voor de 'verbinding' tussen de organen zorgt; de grote lichaamsslagader (aorta); vergiftigingen door gebruik van (teveel) medicijnen of door andere stoffen zoals lood of nicotine, koffie; de voeding, vooral het gebruik van (te) veel zout en alcohol; geestelijke spanningen, vooral als die groot zijn en blijven voortduren; zwangerschap, in welke toestand regelmatig bloeddruk-controle nodig is en tenslotte gebruik van 'de pil', bij bepaalde vrouwen.

VERSCHIJNSELEN

De verschijnselen die kunnen duiden op verhoogde bloeddruk zijn: moeheid, verminderde prestatie vermogen, prikkelbaarheid, onrustig slapen, hoofdpijn, (over)gevoeligheid voor warmte en koude, oorsuizen, duideligheid, misselijkheid en braken, neusbloedinngen, hartkloppingen, pijn in de hartstreek, kortademigheid bij inspanning, hersen-aandoeningen.

Bij klachten van hoge bloeddruk is de samenwerking tussen uw arts, cardioloog en internist erg belangrijk. In de Natuurgeneeswijze bestaan er ook verschillende behandelingsmethoden bij klachten van verhoogde bloeddruk.

De meest gebruikte methoden zijn: Acupunctuur, homeopathie/Fytotherapie, voeding en manupulaties van de wervelkolom.

ACUPUNCTUUR

Bij acupunctuur behandeling wordt eerst de (oosterse) diagnose gesteld via de pols, tong, gezicht, en gevoelige punten (alarmpunten) op het lichaam. Nadat de oorzaak gevonden is zal deze behandeld worden. De behandeling wordt gedaan met dunne naalden die in bepaalde punten op het lichaam gestoken worden. De behandelingen zijn over het algemeen niet pijnlijk. Acupunctuur is een veilige methode, zonder bijwerkingen, mits gedaan door een bevoegd acupuncturist.

Ingeval u onder behandeling van een allopatisch arts bent dan kunt u gerust een combinatie maken tussen de normaal conventionele behandeling en de acupunctuur. Een verantwoordelijke gediplomeerde acupuncturist zal nooit en te nimmer de medicatie van de arts zomaar stoppen, maar eerder adviseren dat de patiënt openlijk met de arts de behandeling bespreekt en bij veranderingen in de bloeddruk de medicatie ook aanpast.

Uiteraard zijn er ook acupunctuur behandelingen mogelijk voor de bijkomende verschijnselen zoals hoofdpijn, duizeligheid, oorsuizen enz.

HOMEOPATIE

In de homeopatie en de kruidengeneeskunde (fytotherapie) zijn er heel wat middelen die heel goed toepasbaar (en ondersteunend zijn bij de allopatische middelen) bij hoge bloeddruk. Hier volgt maar een kleine greep uit de vele kruiden die gebruikt kunnen worden. Het belangrijkste bij het gebruik van kruiden is het vinden van het juiste middel. Zoek daarom een goede homeopaat op en gebruik niet zomaar een middel op eigen houtje.

Arnica D6, Arnica Complex, Viscum Album, Crataegus D6, Hyperisan, Allium Sativum (knoflook) waarvan de Kwai-Knoflooktabletten aan te bevelen zijn want deze bevatten niet alleen knoflook maar ook verschillende kruiden. In *Remedi i kustumber di nos bieunan* van Dinah Veeris worden verschillende kruiden genoemd om zowel hoge als lage bloeddruk te behandelen. Amandel, Appeldam, Bembe, Aubergine, Guyava, Pompoen, Zuurzak, Rode bieten, Mango om maar een paar te noemen.

VOEDING

Vele produkten in onze voeding zou men bij hoge bloeddruk moeten schrappen. Het gebruik van koffie is uit den boze, maar dat wist u al. Sigaretten, alcohol, vettig voedsel, zijn ten zeerste af te raden. Produkten die veel zemelen bevatten zijn juist aan te raden. Bruinbrood, volkoren of zemelenbrood, zilvervliesrijst, fruit en groenten zijn de eenvoudige produkten die u zonder te veel tegenstribbeling gemakkelijk kunt invoeren. In plaats van broodbeleg van varkensvlees kunt u in de goede supermarkets broodbeleg van kalkoen (Louis Rich produkten) kopen.

MANUPULATIES

Behandelingen op het niveau van de nekwervels en met name de eerste en de tweede wervel, en in de lage rug ter hoogte van de tweede en derde Lumbale wervels zijn heel belangrijk bij klachten van hoge bloeddruk. U laat u niet zomaar manupuleren door onbevoegden, maar vraag altijd advies bij uw arts of kliniek voor natuurgeneeswijze hierover. Er zijn al aardig wat kwakzalvers op ons eiland (waar overigens niets tegen gedaan wordt door de verantwoordelijke instanties), die liggen te wachten op een prooi om met allerlei soorten nepbehandelingnen u 'beter' te maken.

Als laatste is het aan te raden een veel rustiger levensstijl aan te nemen. Minder snel kwaad worden, ergernissen vermijden (dus schoonmama niet al te vaak op bezoek...), iets meer aan [beweging] te doen zoals wand[elen], rustig trimmen [of] zwemmen. Geniet va[n het] goede in het leven!.

Bonzende hoofdpijn [is] één van de verschijnse[len]

Schaken

= door Jules Welling =

IN DE TWEEENTWINTIGSTE partij van de onlangs besloten tweekamp om het wereldkampioenschap schaken, kwam titelverdediger Gary Kasparov onder druk te staan, maar hij wist zich te redden en remise uit de wacht te slepen. Daarmee verzekerde hij zich van prolongatie van de wereldtitel voor de komende drie jaar. We schreven tweede kerstdag (26 december) 1990. Uitdager Anatoli Karpov, zelf wereldkampioen van 1975 tot 1985, kon het strijdperk in het Franse Lyon echter met opgeheven hoofd verlaten: hij was beslist niet vernederd, hetgeen Kasparovs bedoeling geweest was. De uitdager streek 2,2 miljoen gulden op als pleister op de wond. Kasparov incasseerde 3,7 miljoen gulden voor de moeite.

De eerste helft van de tweekamp, die in het Hudson Theatre op Broadway in New York afgewerkt werd, eindigde in 6-6 met Kasparov als morele winnaar. Hij leek bij het begin onder de voet gelopen te zullen worden, maar herstelde zich formidabel. In de tweede partij werd hij al op achterstand gezet, maar na wat benauwde remises sloeg hij in de vierde partij terug en nam [illegible] het initiatief.

BESLISSING

De tweede helft van de match in het Palais des Congres kende aanvankelijk een analoge ontwikkeling. Kasparov nam in de zestiende partij opnieuw een voorsprong, maar al in de volgende partij bracht Karpov de stand weer in evenwicht. De beslissing viel in de achttiende en de twintigste partij, toen Kasparov (met wit) zijn opponent overspeelde en definitief afstand nam, al beleefde hij daarmee nog wel enkele hachelijke momenten.

Zonder enige twijfel heeft de beste schaker van dit moment — en misschien wel van de gehele schaakgeschiedenis — gewonnen, maar het valt nog te bezien of de schaakwereld daar gelukkig mee moet zijn, want de wereldkampioen heeft zo zijn eigen ideeën over democratie en de rol van de wereldschaakbond (FIDE). Op het bord is Anatoli Karpov al meer dan 150 partijen — dat is ruim drie weken dag en nacht schaken — zijn aartsvijand. Daarbuiten is het de Filippijn Florencio Campomanes, de president van de FIDE, die op het laatste congres in het Joegoslavische Novi Sad met overweldigende meerderheid van stemmen herkozen werd voor een nieuwe ambtstermijn van vier jaar. Zijn tegenkandidaten, Roman Toran uit Spanje en Rafael Mendes uit Puerto Rico — waar de Olympiade 1992 gehouden zal worden (San Juan) — hadden geen schijn van kans.

SMERIG SPEL

Campomanes had daar wel een smerig spelletje voor nodig. Eerder had hij laten weten dat hij alle zeven kandidatenmatches had ondergebracht in de Indonesische hoofdstad Djakarta en hoewel hij in Novi Sad allang wist dat dat geen haalbare kaart was, hield hij tot na de verkiezingen zijn kaken stijf op elkaar. Pas daarna kwam de aap uit de mouw. En toen begon de tijd te dringen. De GMA, de Grandmasters Association (de vakbond van grootmeesters) werd voor een voldongen feit gesteld. Vooral dankzij de persoonlijke inspanningen van voorzitter Bessel Kok ziet het ernaar uit dat alles toch nog op zijn pootjes terecht zal komen en wel zo: 1. Timman (Ned) - Hubner (Dui) - Serajewo (Joe); 2. Nikolic (Joe) - Gelfand (Sov) - Serajewo (Joe); 3. Korchnoi (Zwi) - Sax (Hon) - Wijk aan Zee (Ned); 4. Yusupov (Sov) - Dolmatov (Sov) - Wijk aan Zee (Ned); 5. Short (Eng) - Speelman (Eng) - Londen (Eng); 6. Anand (Ind) - Dreev (Sov) - Madras (Ind); 7. Ivanchuk (Sov) - Judasin (Sov) - Riga (Sov).

Het minimale prijzenfonds bedraagt 27.000 gulden. De twee matches in Nederland worden tijdens het Hoogovenstoernooi (17 januari - 3 februari) gehouden.

De winnaars van deze zeven tweekampen over acht partijen krijgen gezelschap van Karpov. De kwartfinales worden in augustus in Brussel tegelijkertijd afgewerkt. De uiteindelijke winnaar krijgt in 1993 het recht om Kasparov uit te dagen voor een match om de wereldtitel. Tot dan heeft Kasparov het rijk alleen.

TIMMAN

Timman moet het dus openen tegen de Duitser Robert Hubner, hetgeen een zware klus zal zijn, want de professor papyrologie uit Keulen steekt in grote vorm; hij boekte van alle deelnemers in Novi Sad bij de Olympiade het beste persoonlijke resultaat, terwijl Timman in de KRO-match in Hilversum, direct na de Olympiade, kansloos verloor van de Amerikaan Yasser Seirawan. Het werd uiteindelijk 2-4 en met die score kwam de Amsterdammer nog goed weg ook. Het had gemakkelijk 1-5 kunnen worden.

Tijdens de KRO-match verloor de internationale schaakwereld één van de beminnelijkste personen. Scheidsrechter Constant Orbaan, die ook arbiter was bij het kandidatentoernooi 1962 op Curaçao (samen met Harry de Graaf), overleefde enkele inwendige bloedingen niet en stierf in het harnas. Bij zijn crematie gaf heel de Nederlandse schaakwereld acte de presance.

Tot besluit de partij, die Kasparov prolongatie van zijn titel bracht, de tweeëntwintigste uit Lyon: wit Kasparov, zwart Karpov: 1. e4, e5 2. Pf3, Pc6 3. Lb5, a6 4. La4, Pf6 5. 0-0, Le7 6. Te1, b5 7. Lb3, d6 8. c3, 0-0 9. L3, Lb7 10. d4, Te8 11. P6d2, Lf8 12. a4, L6 13. Lc2, exd4 14. cxd4, Pb4 15. Lb1, c5 16. d5, Pd7 17. Ta3, f5 18. exf5, Lxd5 19. Pe4, Lf7 20. axb5, d5 21. Pc3, Txe1= 22. Pxe1, d4 23. Pa2, Pxa2 24. Lxa2, c4 25. Txa6, Pc5 26. Txa8, Dxa8 27. Lb1, d3 28. Le3, Da5 29. b3, Pxb3 30. Pxd3, cxd3 31. Lxd3, Pc5 32. Lf1, De7 33. Dg4, Kh7 34. Lc4, Lxc4 35. Dxc4, De5 36. Df7, Ld6 37. g3, De7 38. Dg6=, Kl8 39. Ld4, Le5 40. Lxe5, Dxe5 41. De8=, Kh7 42. Dg6=, Kh8 43. Da8= remise (½-½). Kasparov blijft.

Kruiswoordpuzze[l]

HORIZONTAAL: 1. Nobele; 6. Leer van het held[en]dicht; 11. Groente; 14. Reeks; 15. Gard; 16. Uitsteeksel [om] iets tegen te houden; 17. Teleurstelling; 19. Boom; [20.] Bleek; 21. Broeikas; 23. Voegwoord; 26. Mythische fig[uur]; 27. Beroep (vrl); 29. Onzichtbaar; 31. Hoofddeksel; [32.] Staaf; 33. Vlinder; 34. Gerecht; 37. Vogel; 38. Rijtuig; [39.] Jongensnaam (Duits); 40. Soort brood; 41. Inhoudsm[aat]; 42. Leesteken; 43. Europees land; 44. Voor de gek hou[den]; 45. Werkruimte; 48. Honihgdrank; 49. Meisjesnaam; [50.] Anders gezegd; 51. Schoof; 53. Engels bier; 54. Van [de] binnenste laag van schelpen; 60. Schel; 61. Vergeefse; [62.] Nobele; 63. Meisjesnaam; 64. Grenzen; 65. Plaats [in] België.

VERTIKAAL: 1. Europeaan; 2. Rivier in Schotland; [3.] Zeer; 4. Aardig; 5. Enkeling; 6. Muze van het minnedic[ht]; 7. Lichaamsdeel; 8. Dun; 9. Plaats in Gelderland; [10.] [illegible]; 11. Zoon; 12. Rivier in Frankrijk; 13. Bouwla[ag]; [illegible] 25. Vieze lucht; 27. Zeerover; 28. Oorlogsgod; 30. Ei[...]; 31. Zakken; 33. Mannelijk dier; 34. Boomloze grasvla[kte]; 35. Behoeftigen; 36. Stuk hout; 38. Gewicht; 39. Hoofd; [41.] Afvoerbuis; 42. Hefboom; 43. Vreemde munt (afk.); [44.] Flink; 45. Gebouwtje in het binnenhof van de moske[e in] Mekka; 46. Iedereen; 47. Jongensnaam; 48. Niet goe[d bij] het hoofd zijn; 51. Van een bepaalde kleur; 52. Plaat[s in] Zeeland; 55. Meisjesnaam; 56. Opstandje; 57. Belem[me]ring; 58. Meisjesnaam; 59. Ontkenning.

Uit het grote aantal inzendingen van dez Ami[goe] kruiswoordpuzzel van verleden week is uiteindelijk als gelukkige winnaar van de weekprijs van 25 gulden getrokken:

B. Lewis
Julcio 90A
Curaçao N.A.

De winnaar kan zijn/haar prijs na identificatie afhalen op het kantoor van de Amigoe. (tot drie uur.) Oplossingen moeten ingeleverd zijn op Curaçao voor [...] donderdagmorgen tien uur en op Aruba voor woensdag vijf uur en duidelijk en op envelop vermelden: KRUISWOORDPUZZEL

Curaçao: POB 577, Aruba: Caya G.F. Betico Croes [...]
Bonaire: Kaya Gouverneur Debrot 154 t.a.v. Hubert Li[...]

OPLOSSING VORIGE WE[EK]

HORIZONTAAL: 1. Inzet; 5. Zeker; 10. Net; 12. Do[...]; En; 16. Eenzaam; 17. Va; 18. Nuk; 20. Dol; 21. L[...]; Enk; 25. Bad; 26. Baan; 27. Rood; 28. Tel; 29. O[...]; Den; 33. Mal; 34. Graat; 36. Lol; 38. Om; 39. Gemal[...]; Pa; 42. Ons; 43. Kam; 45. Toost; 46. Nemen; 48. M[...]; Nes; 52. Ge; 54. Fietsen; 57. Ze; 58. Pup; 60. Ga[...]; Kat; 62. Lof; 64. Lok; 65. Mok; 66. Leed; 67. Taal; [...] 69. Epe; 71. Ter; 73. Kin; 76. Nap; 78. In; 79. Te[...]; Si; 82. Rad; 83. Der; 85. Raken; 86. Sneek.

VERTIKAAL: 2. N.N.; 3. Zee; 4. Eter; 6. Edam; 7. [...]; Er; 9. Sen; 11. Azen; 13. Dal; 15. Nul; 17. Vod; 19. [...]; 20. Dadel; 22. Bal; 23. Enorm; 24. Kraal; 25. Bod; [...]; 30. Raad; 32. Nep; 33. Mep; 34. Geestig; 35. Teka[...]; Lak; 39. Groef; 40. Namen; 42. Oom; 44. Mes; 47. [...]; Stro; 51. Met; 53. Pul; 55. Eelde; 56. Sekte; 57. [...]; Polen; 61. Kolen; 63. Fel; 65. Mat; 68. Vin; 70. [...]; Ras; 73. Kil; 74. Rede; 75. Pion; 77. Pit; 79. Tak; [...]; 82. Ra; 84. Re.